

TÜRK İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU YENİ ORGA
AĞUSTOS / 1994

**HÜKÜMET SORUNLARI ÇÖZMÜYOR
AKSİNE YENİ SORUNLAR YARATIYOR**

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
Aylık Yayın Organı

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

Bayram MERAL
Genel Başkan

Semsi DENİZER
Genel Sekreter

Enver TOÇOĞLU
Genel Mali Sekreter

Salih KILIÇ
Genel Eğitim Sekreteri

Sabri ÖZDEŞ
Genel Teşkilatlandırma Sekreteri

SAHİBİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
TÜRK-İŞ ADINA
Genel Başkan
BAYRAM MERAL

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
ENİS BAĞDADIOĞLU

FOTOĞRAFLAR
NİHAT ÜSTÜN

YÖNETİM YERİ

TÜRK-İŞ Genel Merkezi
Bayındır Sk. No: 10
Yenişehir / ANKARA

Tel : 433 38 24 - 433 31 25 (Santral)
Fax : 433 68 09 - 433 85 80

Dergimizde yayınlanan yazılar yazarların
düşüncesini yansıtır.

ABONE

Yurtiçi 6 aylık 40.000.- TL., Yıllık 80.000.- TL.
Yurtdışı 6 aylık 60.000.- TL., Yıllık 120.000.- TL.

**DERGİMİZ BASIN AHLAK
YASALARINA UYAR**

Dizgi - Tertif - Baskı :
DEMİRÇİOĞLU MATBAACILIK
434 14 71 • ANKARA

AYIN İÇİNDEN

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral ve Yönetim Kurulu üyeleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Nihat Matkap'ı makamında ziyaret ederek yeni görevinde başarılar dilediler.

Petrol-İş Sendikasının Başkanlar Kurulu 8 Ağustos tarihinde Ankara'da TÜRK-İŞ toplantı salonunda yapıldı. Başkanlar Kurulunda çalışma hayatının çeşitli sorunlarının yanı sıra 1993 yılında bağitlanan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde verilmesi gereken ücret zamlarındaki tıkanıklık görüşüldü.

Orman-İş Sendikasının düzenlediği 'Sendikacılık ve Liderlik' semineri 15-16 Ağustos 1994 tarihlerinde Mersin'de gerçekleştirildi. Seminere, sendika genel merkez yöneticilerinin yanı sıra 45 şube yöneticisi katıldı.

BAŞKANDAN

BAYRAM MERAL
TÜRK-İŞ
GENEL BAŞKANI

TÜRK-İŞ, 20 Temmuz Genel Eylemi ile, Hükümetimizin ve işverenlerin, ülkemizin, halkımızın ve işçi sınıfımızın çıkarları doğrultusunda hareket etmelerini sağlama mücadelesinde önemli bir adım atmıştır.

1993 yılında imzalanmış toplu sözleşmeler uyarınca ücret zamları ödenmeyen üyelerimizin sayısı Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında 322 bindir. Ağustos ayında 39 bin ve Eylül ayında 373 bin üyemizin ücret zamlarının ödenmesi konusunda da Hükümetçe henüz bir girişimde bulunulmamıştır. Uygulanması, hukuk devleti anlayışı gereği yasal zorunluluk olan bu ücret zamlarının derhal tahakkuk ettirilmesi ve üyelerimizin bir kaybı olmaksızın, en kısa dönemde ve en uygun şartlarda ödenmesi gerekmektedir.

Hükümetin bugünkü tutumu, halkımızın, işçilerin, memurların Hükümetimize ve hatta Devletimize duyduğu güvene darbe indirmektedir. Çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında ikramiyelerin, kadem tazminatlarının, fazla mesai ücretlerinin, seyyar görev tazminatlarının ödenmemesi ise devlet ciddiyeti ve sorumluluğuyla bağdaştırmak mümkün değildir. Hükümetimizin bu tavır değiştirilemezse, toplu sözleşmeler uyarınca önümüzdeki haftalarda ve aylarda yapılması gereken ödemelerin de aksayacağı açıktır.

Enflasyonun yılda yüzde 109'a ulaştığı günümüzde asgari ücretin, sermayenin istekleri doğrultusunda yalnızca yüzde 67 oranında bir zamlı ve bir ay gecikmeyle belirlenmesi, milyonlarca işçiyi, çok sayıda memuru ve yeni dönem toplu sözleşme görüşmeleri 1.9.1994 tarihinde başlayacak işçilerini mağdur etmiştir. Hükümetin ve işveren temsilcilerinin Asgari Ücret Tespit Komisyonu'ndaki tavır, artış oranlarının belirlenmesinde geçmiş dönemin enflasyonunun değil, önümüzdeki döneme ilişkin Hükümetin açıkladığı enflasyon tahmininin esas alınmasının sonucudur. Bu anlayışın uygulanmasının işçiler açısından olumsuz sonuçları, 1984-1988 döneminde yaşanmıştır. Önümüzdeki dönemde toplu sözleşme görüşmelerinde IMF'nin ve sermayenin bu isteğinin Sendikalarımıza dayatılması karşısında, ülkemiz ve Hükümetimiz büyük huzursuzluklarla karşı karşıya kalacaktır. Bu huzursuzlukların sorumlusu da biz olmayacağız.

Ülkemizin ve çalışanların sorunları artarak sürmektedir. İşsizlik ve enflasyon, işçilerin, memurların, emeklilerin, işsizlerin, esnaf-sanatkarın ve köylülerin hayatını çekilmez kılmıştır. Hükümetimiz, 12 Eylül Anayasası ve anti-demokratik

çalışma mevzuatının değiştirilmesi konusundaki vaatlerini tutmamış, 18 Mayıs'ta açıklanan Demokratikleşme Programı doğrultusunda hiçbir somut adım atmamıştır.

Özelleştirme, işten çıkarmalar, taşeronlaşma, kaçak işçilik ve benzeri uygulamalarla, sendikacılık hareketi zayıflatılmak, işçiler insanlık dışı yaşama ve çalışma şartlarına mahkum edilmek istenmektedir. İşverenlerin işçilerimize ve sendikalarımıza yönelik olumsuz tavır karşısında, Hükümetimiz sorumluluklarını yerine getirmemekte, sosyal hukuk devleti anlayışına uygun davranmayarak Anayasa'yı ihlal etmekte, açıkça sermaye yanlısı bir tavır izlemektedir.

Hükümetimiz, onaylanmış ILO Sözleşmelerinin iç hukukumuzda yansıtılması doğrultusunda hiçbir adım atmamıştır. Kamu çalışanlarına grevli toplu pazarlık hakkının tanınması ve grev hakkımız üzerindeki anti-demokratik yasak ve kısıtlamaların kaldırılması doğrultusunda bir girişimde bulunulmamıştır. Hükümetimiz, T.B.M.M.'nin onaylanmasını uygun gördüğü 158 sayılı ILO Sözleşmesini henüz onaylamamış, ILO'de tescil ettirmemiş ve iç mevzuatımızda gerekli değişiklikleri yapmak için hiçbir hazırlık yapmamıştır.

Hükümetimiz, ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümü için hiçbir ciddi adım atmamakta, gündemine gelen tüm sorunlarda, çalışanların değil, sermayenin çıkarlarını gözetmekte ve kollamakta, bazı davranışlarıyla da halkımızı sendikacı işçilere karşı kışkırtma gibi bir etki yaratmaktadır. IMF ve Dünya Bankası'na verilen tavizler nedeniyle, ülkemizin bağımsızlığı zedelenmektedir. Halkımızın değil, IMF'nin taleplerinin uygulanması, ülkemizde demokrasiye zarar vermektedir.

Hükümetimiz, 12 Temmuz yürüyüşümüze ve 20 Temmuz Genel Eylemi'ne yol açan sorunlarımızın çözümünü ve taleplerimizin yerine getirilmesi doğrultusunda henüz somut bir adım atmamıştır.

TÜRK-İŞ, Hükümetimizi ve işverenleri, sosyal hukuk devleti anlayışına uymaları, yasalarda ve toplu sözleşmelerde yer alan yükümlülüklerini yerine getirmeleri ve vaatlerini tutmaları konusunda bir defa daha uyarılmaktadır. Bu uyarılarımızın gerektiği gibi dikkate alınmaması durumunda, TÜRK-İŞ, ülkemizin, halkımızın, işçi sınıfımızın ve üyelerimizin çıkarları için meşru ve demokratik çizgideki mücadelesini, daha etkili ve kapsamlı eylemlerle sürdürecektir.

HÜKÜMETİMİZ IMF'Yİ DEĞİL, BİZLERİ DİNLEMELİDİR

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu Olağanüstü Toplandı

"Hükümet sorunları çözmiyor, aksine yeni sorunlar yaratıyor."

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, Başkanlar Kurulu toplantısını açarken yaptığı konuşmada, Hükümetin hukuk devleti anlayışını ihlâl ettiğini söyledi

Bayram Meral, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplantısını açarken "Hükümet, 1993 yılında bağitlanan toplu iş sözleşmelerinin gereklerini halâ yerine getirmemiş, Mayıs ayında ödenmesi gereken ikramiyeleri birçok işyerinde halâ ödememiş, hukuk devleti anlayışını ihlâl etmeyi sürdürmüştür" dedi.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 8 Ağustos 1994 günü saat 10.00'da TÜRK-İŞ Genel Merkezinde olağanüstü toplandı. Genel Başkan Bayram Meral yaptığı konuşmada, 20 Temmuz Genel Eylemini değerlendirerek; Genel Eylemin amacının, Hükümetin vaadlerini tutması, altına imza attığı taahhütlerini yerine getirerek, Devletimize duyulan güvenin

sürmesinin sağlanması olduğunu tekrar açıkladı.

Başkanlar Kurulu toplantısında son günlerdeki gelişmeler ayrıntılı olarak değerlendirildi. Başkanlar Kurulu üyeleri, 20 Temmuz Genel Eylemini, kendi işkollarındaki son durum ve asgari ücret gibi gündemdeki konuları ayrıntılı olarak ele aldılar.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, Başkanlar Kurulu toplantısını şu konuşma ile açtı:

"Başkanlar Kurulumuzun Değerli Üyeleri,

Basınımızın ve Televizyon Kanallarının Değerli Çalışanları,

Değerli Arkadaşlarım,

Hepinizi TÜRK-İŞ adına en derin saygı ve sevgilerimle selamlıyorum.

Başkanlar Kurulumuzun 28 Haziran 1994 tarihindeki toplantısında oybirliğiyle alınan karar uyarınca gündeme gelen 20 Temmuz Genel Eylemi, diğer demokratik kuruluşların da katılımıyla, başarılı bir biçimde gerçekleşmiştir. Geniş katılımlı bu meşru ve demokratik Genel Eylemimiz nedeniyle hiç bir üyemizin burnu kanatılmamıştır. Yönetim Kurulu olarak, bu kararı alan sizlere, kararı hayata geçiren Sendikalarımıza, Sendikalarımızın Şube Yöneticilerine, işyeri sendika temsilci ve baştemsilcilerine ve üyelerine şükranlarımızı sunuyoruz. TÜRK-İŞ, ülkemizin, halkımızın ve çalışanların çıkarları için sorumluluklarını bir defa daha yerine getirmiştir.

20 Temmuz Genel Eyleminin amacı, Hükümetin vaadlerini tutması, altına imza attığı taahhütlerini yerine getirerek, Devletimize duyulan güvenin sürmesini sağlamasıydı.

Bu amaca henüz ulaşılmadı. Hükümet sorunları çözmiyor, aksine ülkemizin bu bunalımlı günlerinde yeni sorunlar yaratıyor. Sorunlar erelenerek daha da çözülmez bir hale getiriliyor. Bu tavrı, ülkemizin ve halkımızın çıkarlarına uygun değildir. Hükümetin vaadlerinde yer alan

ve tekrarlamaktan bıktığımız taleplerimiz hala gerçekleştirilmemiştir.

12 Eylül Anayasası ve diğer anti-demokratik mevzuat hala yürürlüktedir. Borç ödemek için, halkımızın alınterinin ürünü ve geleceğinin güvencesi KİT'ler, bir avuç yerli ve yabancı vurguncuya yok pahasına satılmaktadır. Durum bu iken, Sayın Başbakan, özelleştirme ile elde edilen paranın halka dağıtılacağını iddia edebilmektedir. Bu durumu anlamak mümkün değildir. Sayın Başbakan'ı, bugüne kadar satılan KİT'lerden elde edilen paranın hangi memur, hangi emekli, hangi işsiz, hangi esnaf, hangi köylü için kullanıldığını ve ülkemizin ihtiyaçları doğrultusunda hangi yatırımlara yöneltildiğini açıklamaya davet ediyorum.

Taşeronlaşma, işten çıkarılmalar, yerli ve yabancı kaçak işçilik yaygınlaşarak sürmektedir. İşsizlik artmaktadır. Emeklilerin sorunları dayanılmaz boyutlara ulaşmıştır. Adaletsiz vergi düzeni nedeniyle, az kazanan çok, çok kazanan az vergi alınmaya devam edilmektedir. Memurlara layık görülen zam, ayda brüt 217 bin liradır. Yıllık enflasyon oranının yüzde 109 olduğu günümüzde, memurlara yıllık yüzde 54'lük zam, lütf gibi sunulmakta, asgari ücret yüzde 67 oranında artırılmaktadır.

Halkımız, terörle mücadelede elde edilen başarıları sevinçle karşılamaktadır. Ancak, terörün kökünün kazındığını ileri sürenler şunu bilmelidirler ki, tüm ülkemizde ve özellikle bu bölgelerde demokratik ve ekonomik gelişmeler sağlanmazsa, terör, yeniden canlanacağı zemini bulacaktır. Bu nedenle, öncelikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kamu kesiminde verimli istihdamın artırılmasını, Devletimizin bölgede yeni ve üretken yatırımlara gitmesini istiyoruz. İşsizlik terörü bes-

Başkanlar Kurulu üyeleri çalışmalar sırasında.

ler. İşi olan sendikalı işçi ise terörün düşmanı, demokrasi-
nin güvencesidir.

Enflasyon hala en büyük sorunumuzdur. Haziran ve Temmuz aylarında tüketici fiyatlarındaki artışın düşük gerçekleşmesi bizleri aldatmamalıdır. Bu düşüklük, Türkiye'de ekonomik bunalımın aşıldığının göstergesi değildir. Nisan ayında yüzde 25'lik ve Mayıs ayındaki yüzde 10'luk artışlardan sonra, geniş halk kitlelerinin satınalma gücünde meydana gelen düşüş ve yaz aylarının bolluğu, fiyatların artmasını engellemiştir.

Hükümet, 1993 yılında bağtılanan toplu iş sözleşmelerin gereklerini hala yerine getirmemiş, Mayıs ayında ödemesi gereken ikramiyeleri birçok işyerinde hala ödememiş, hukuk devleti anlayışını ihlal etmeyi sürdürmüştür.

Hükümet, 1989 yılından beri hep enflasyona eşit veya onun üstünde artırılan asgari ücreti, işverenlerin isteklerine uyararak, 1994 yılında yüzde 67 oranında artırmış ve yürürlük tarihini bir ay geriye atmıştır. Böylece milyonlarca sendikasıız işçi ve çok sayıda memur mağdur edilmiştir. Asgari ücretin, işverenlerin istekleri doğrultusunda bir ay gecikmeyle, 1 Eylül tarihinde yürürlüğe girmesi, bu mağduriyeti daha da artırmıştır. Bu nedenle, Devletimizin 1 trilyon liraya yakın vergi, sigorta primi ve zorunlu tasarruf geliri kaybı olmuştur. Ayrıca, yeni dönem toplu sözleşme zamlarını 31 Ağustos'taki ücretleri üzerinden alacak olan çok sayıda sendika üyesi de büyük kayba uğramıştır. Hükümet, 11.7.1992 gün ve 3824 sayılı yasa ile kendisine tanınan yetkiyi kullanarak asgari ücretin gelir vergisinden muaf tutulması yoluna ısrarla gitmemektedir.

Hükümet, asgari ücret konusundaki tavnyla da tümü-

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu üyeleri toplantıyı izliyorlar.

le sermayenin yanında yer almıştır.

Hükümet, geçen yıl onayladığı ve 12 Temmuz 1994 tarihinden itibaren denetime giren 87 ve 151 sayılı Sözleşmelerin gereklerini yerine getirmemiştir. Sendikâ hak ihlalleri sürmektedir. Özellikle 87 sayılı Yasa uyarınca kamu çalışanlarına tanınması gereken özgürce sendikalaşma ve grev hakları, ILO'da verilen sözlere rağmen, ısrarla tanınmamaktadır. 87 sayılı Sözleşme, bizim grev hakkımız üzerindeki tüm yasak ve kısıtlamaların da kaldırılmasını öngörmektedir. Bu değişiklikler de yapılmamıştır.

T.B.M.M., 158 sayılı ILO Sözleşmesinin onaylanmasını uygun görmüş ve bu konuda Bakanlar Kurulu'nu yetkili kılmıştır. Bakanlar Kurulu'nun en kısa sürede 158 sayılı ILO Sözleşmesi'ni onaylaması, ILO'daki tescil işlemlerini tamamlaması ve iç mevzuatımızda buna uygun değişiklikleri yapması gerekmektedir.

Kamu çalışanlarına grevli toplu pazarlı ve siyasi faaliyette bulunma haklarının tanınmamış olması da büyük bir adaletsizlik.

TÜRK-İŞ, tüm fedakarlığı çalışanlardan bekleyen bir anlayışın daima karşısında olmuştur. Bu ülke hepimizindir. Bunalımdan çıkışın yükü öncelikle bunalımı yaratanların sırtına yüklenmelidir.

TÜRK-İŞ, vergisini toplayamayan, sosyal sigorta primlerini tahsil edemeyen, altına imza attığı toplu iş sözleşmelerinin gereklerini yerine getiremeyen, işçisine ikramiyesini, kıdem tazminatını, fazla mesai ücretini ve arazi tazminatını ödemeyen, işverenlerle anlaşarak asgari ücreti düşük ve geç belirleyerek milyonlarca insanı mağdur eden, Anayasanın emrettiği sosyal hukuk devleti olma sorumluluğunu yerine getirmeyen bu

Hükümeti bir defa daha uyarılmaktadır. Bu tavrın sürmesi durumunda, daha etkili eylem türleri, daha geniş katılımı gündeme gelecektir. Hükümetin icracatı bizi buna mecbur kılmaktadır. TÜRK-İŞ, bütünlük içerisinde, bu sorunların da üstesinden gelecektir. Buna inanıyorum. Saygılarımla."

Genel Başkan Bayram Meral'in konuşmasının ardından, Başkanlar Kurulu üyeleri gündemdeki konular üzerine görüşlerini açıkladılar. Toplantıda, 1993 yılında bağitlanan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde verilmesi gereken ücret zamlarını uygulamayan hükümetin tutumu ele alındı. Bağitlanan toplu iş sözleşmesi gereği ücretlerin üçüncü ve dördüncü dilimlerine enflasyon oranında zam uygulanmasını engelleyen hükümetin bu tutumunun hukuki yönü üzerinde durularak, Başkanlar Kurulunun alacağı karar öncesinde, hükümetin ilgili bakanlarının Başkanlar Kurulu toplantısına çağılarak bu duruma açıklık getirilmesi ve gelişmelerin kamuoyuna duyurulmasında yarar görüldü.

İlgili Bakanlarla temas kurulmak üzere, öğle saatlerinde Başkanlar Kurulu toplantısına ara verildi.

CEVHERİ ve DAÇE TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISINDA

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplantısı öğleden sonra Devlet Bakanları Necmettin Cevheri ve Bekir Sami Daçe'nin katılımlarıyla devam etti. Genel Başkan Meral bir konuşma yaparak, gündemde olan konular hakkındaki sıkıntıları dile getirdi. Daha sonra konuşan Devlet Bakanları Cevheri ve Daçe, devletin bir sıkıntıdan geçtiğini söyleyerek, bir defaya mahsus olmak üzere ilk üç aylık ücret zamlarının devlete bağışlanması yönündeki önerilerini Başkanlar Kurulu üyelerine açıkladılar.

Devlet Bakanlarının ayrılmalarından sonra devam eden Başkanlar Kurulu toplantısında hükümetin önerisi reddedildi. Yapılan değerlendirmeler sonucunda oluşturulan bir heyetin; enflasyon oranındaki zammın yarısının hemen verilmesi, geri kalanının ise birkaç aya yayılarak ödenmesi, asgari ücretin Ağustos'tan itibaren geçerli olması doğrultusundaki yönetmelik değişikliğinin yapılması, şeklindeki TÜRK-İŞ önerisinin Devlet Bakanlarına iletilmesi, bu önerinin kabul edilmemesi durumunda meşru ve demokratik gücümüzün etkili bir biçimde kullanılması ve yargı yoluna başvurulması kararı alındı.

BAYRAM MERAL'İN İSTANBUL BASIN TOPLANTISI

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, 18 Ağustos'ta İstanbul'da düzenlediği basın toplantısında; hükümeti ve işverenleri, sosyal hukuk devleti anlayışına uymaları, yasalarda ve toplu sözleşmelerde yer alan yükümlülüklerini yerine getirmeleri ve vadelerini tutmaları konusunda bir defa daha uyararak, **"Bu uyarılarımızın gerektiği gibi dikkate alınmaması durumunda, TÜRK-İŞ, ülkemizin, halkımızın, işçi sınıfımızın ve üyelerimizin çıkarları için meşru ve demokratik çizgideki mücadelesini, daha etkili ve kapsamlı eylemlerle sürdürecektir"** dedi.

Bayram Meral basın toplantısında şunları söyledi:

"Ülkemizin ve çalışanların sorunları artarak sürmektedir. İşsizlik ve enflasyon, işçilerin, memurların, emeklilerin, işsizlerin, esnaf-sanatkarın ve köylülerin hayatını çekilmez kılmıştır. Hükümetimiz, 12 Eylül Anayasası ve anti-demokratik çalışma mevzuatının değiştirilmesi konusundaki vadelerini tutmamış, 18 Mayıs'ta açıklanan Demokratikleşme Programı doğrultusunda hiçbir somut adım atmamıştır.

12 Eylül Anayasası ve mevzuatıyla ülke yönetmek demokrasi ayıbıdır" diyenler, 12 Eylül Anayasası ve diğer mevzuatla ülke yönetmeye çalışmaktadır. Hükümet bu anti-demokratik düzenlemelerle de yetinmemiştir. İl İdaresi Yasasında ve Terörle Mücadele Yasasında yapılmak istenilen değişiklikleri ve girişimlerimiz sonucunda Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından veto edilen Özel Dedektiflik Yasası gibi girişimleri demokrasiyle bağdaştırmak mümkün değildir. Sendikalara televizyon ve radyo kurmayı yasaklayan yeni düzenleme ise bir demokrasi ayıbıdır.

Özelleştirme, işten çıkarmalar, taşeronlaşma, kaçak işçilik, ormancılık işkolunda vahidi fiyat düzeni, zorunlu emeklilik ve benzeri uygulamalarla, sendi-

kacılık hareketi zayıflatılmak, işçiler insanlık dışı yaşama ve çalışma şartlarına mahkum edilmek istenmektedir.

Özelleştirme adı altında, "sat, yağmalat, kapat, kurtul" anlayışı uygulanmaktadır. Hükümet, zenginlerden vergi almak yerine, ülkemizin bağımsızlığının temeli ve alinterimizin ürünü KİT'leri değerlerinin çok altında fiyatlarla yağmalatmaktadır. KİT'lerin zararlarının ana nedeni, bu kuruluşların iktidardaki siyasi partiler tarafından arpalık olarak kullanılması ve sermayenin yararına işletilmesidir. Hükümet öncelikle bu sorunlara eğilmeli, devlet bankalarının trilyonlarca liralık batık kredilerini açıklamalıdır.

Özel sektörde, belediyelerde, kamu kurum ve kuruluşlarında onbinlerce işçi işten atılmakta, zorla emekli edilmektedir. İşsizlik, giderek derinleşen ve toplumumuzu derinden sarsan bir yara haline gelmiştir. Hükümet ise, iş güvencesi ve işsizlik sigortası konusundaki vadelerini tutmamakta ısrar etmektedir.

Yerli ve yabancı kaçak işçilik yaygınlaşmakta, çaresiz insanlar köleliği kabullenmektedir. TÜRK-İŞ olarak kaçak işçiliğin önlenmesi konusundaki girişimlerimizden sonuç almak ise mümkün olmamıştır.

İşverenlerin işçilerimize ve sendikalarımıza yönelik olumsuz tavır karşısında, Hükümetimiz sorumluluklarını yerine getirmemekte, sosyal hukuk dev-

leti anlayışına uygun davranmayarak Anayasa'yı ihlal etmekte, açıkça sermaye yanlısı bir tavır izlemektedir.

Bu tavır, demokrasinin güvencesi sendikaları zayıflatmaya ve bu yüce kuruluşların halkımızın gözündeki itibarlı yerini sarsmaya yönelik sistemli bir saldırının parçasıdır.

Hükümet, hala az kazanan-dan çok, çok kazanan-dan az vergi alma politikasını ısrarla sürdürmektedir. "Asgari ücret nızık ücretidir, vergi almak ayıptır," diyenler, asgari ücretlinin ekmeğinden elini çekmemiştir. Türkiye'de vergi vermeyenler servetleri ve gelirleri ile orantılı bir vergi verseler ve yüzüzlerin borçları tahsil edilse, Hükümetin IMF'ye ve Dünya Bankası'na boyun eğmesine gerek kalmayacak, Türkiye'nin uluslararası piyasalardaki kredi itibarı notundaki değişiklikler TRT'de ilk haber olarak verilmeyecektir. İşin üzücü yanı şudur ki, vergi yüzüzleri hala devlet bankalarından milyarlarca lira kredi alabilmektedir.

Hükümetimiz, onaylanmış ILO Sözleşmelerinin iç hukukumuza yansıtılması doğrultusunda hiçbir adım atmamıştır. Kamu çalışanlarına grevli toplu pazarlık hakkının tanınması ve grev hakkımız üzerindeki anti-demokratik yasak ve kısıtlamaların kaldırılması doğrultusunda bir girişimde bulunulmamıştır. Hükümetimiz, T.B.M.M.'nin onaylanmasını uygun gördüğü

158 sayılı ILO Sözleşmesini henüz onaylamamış, ILO'de tescil ettirmemiş ve iç mevzuatımızda gerekli değişiklikleri yapmak için hiçbir hazırlık yapmamıştır.

SSK'ya ilişkin sorunlarımız sürmektedir. SSK'ya mali katkıda bulunmadan SSK'yı çökertmek ister gibi bir anlayışla bu Kurumu yöneten Hükümet, sağlık hizmetlerinin çağdaş bir düzeye çıkarılmasını sağlayamamakta ve sigortalıların özel sigorta şirketlerine itmektedir. SSK sağlık tesislerinde hastayı tedavi edecek ilaç değil, "ucuz ilaç" yazılmaktadır. SSK çalışanlarının hiçbir sorununa eğilmeyenler, bu insanlardan hizmet beklemektedir.

Hükümetimiz, ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümü için hiçbir ciddi adım atmamakta, gündemine gelen tüm sorunlarda, çalışanların değil, sermayenin çıkarlarını gözetmekte ve kollamakta, bazı davranışlarıyla da halkımızı sendikacı işçilere karşı kışkırtma gibi bir etki yaratmaktadır. IMF ve Dünya Bankası'na verilen tavizler nedeniyle, ülkemizin bağımsızlığı zedelenmektedir. Halkımızın değil, IMF'nin taleplerinin uygulanması, ülkemizde demokrasiye zarar vermektedir. 5 Nisan İstikrar Programı bu anlayışın bir parçasıdır. Bu programla, bunalımdan çıkışın yükü, bunalımın sorumlusu olan sermayenin değil, bunalımdan zarar gören çalışanların sırtına yıkılmaya çalışılmaktadır.

Koalisyon Hükümeti, 12 Temmuz yürüyüşümüze ve 20 Temmuz Genel Eylemine yol açan sorunlarımızın çözümü ve taleplerimizin yerine getirilmesi doğrultusunda henüz somut bir adım atmamıştır. Hükümet, 60 milyonluk Türkiye'nin yalnızca 2 milyonunun sorunlarıyla uğraşmaktadır. Hükümet, IMF'nin talimatları doğrultusunda 2 milyonun sorunlarını çözmeye çalışırken, 58 milyonun sırtındaki ağır yükü daha da ağırlaştırmaktadır. Bu kadar bol söze rağmen, hangi işsize iş bulunmuştur? İstihdam yaratıcı hangi yeni yatırım yapılmıştır? Emeklilerin hangi sorunu çözülmüştür? Esnaf sanatkarın ve köylünün hangi derdine çare bulunmuştur?

12 Eylül döneminin antidemokratik Anayasasını ve diğer mevzuatını değiştireceği vadaıyla halkımızın karşısına çıkan Hükümetimiz, 12 Eylül döneminde bile başvurulmayan bir yola başvurmuş, yürürlükteki toplu iş sözleşmeleri uygulamamaya başlamıştır. Hukuk devleti ayakları altına alınmaktadır. Özgür toplu pazarlık düzeyinden söz etmek mümkün değildir. TÜRK-İŞ yeni bir zam istemektedir. TÜRK-İŞ, imzalanmış toplu sözleşmelerle Sayın Başbakan'ın vermediği kanunen kabul ettiği zamların uygulanmasını istemektedir. Toplu sözleşmenin emrettiği bu zamları uygulamamak ve yeniden pazarlık konusu yapmak, devletin borçlarını ve faizlerini ödemesi veya bunları pazarlık konusu yapması anlamına gelmektedir.

1993 yılında imzalanmış toplu sözleşmeler uyarınca ücret zamları ödenmeyen üyelerimizin sayısı Mayıs, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında 361 bindir. Eylül ayında 373 bin üyemizin ücret zamlarının ödenmesi konusunda da Hükümetçe henüz bir girişimde bulunulmamıştır. Uygulanması, hukuk devleti anlayışı gereği yasal zorunluluk olan bu ücret zamlarının derhal tahakkuk ettirilmesi ve üyelerimizin bir kaybı olmasızın, en kısa dönemde ve en uygun şartlarda ödenmesi gerekmektedir.

TÜRK-İŞ, ülkemizin ve halkımızın çıkarlarını herşeyin üzerinde tutan tavıyla, sorunları diyalog yoluyla masa başında çözebilmek için elinden gelen çabayı göstermektedir. Ancak Hükümetimiz bizim iyiniyetli yaklaşımlarımıza kulaklarını tıkamıştır; IMF'yi, TUSİAD'ı ve Odalar Birliği'ni dinlemektedir.

Hükümetin bugünkü tutumu, halkımızın, işçilerin, memurların Hükümetimize ve hatta Devletimize duyduğu güvene darbe indirmektedir. Çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında ikramiyelerin, kıdem tazminatlarının, fazla mesai ücretlerinin, seyyar görev tazminatlarının ödenmemesi ise devlet ciddiyeti ve sorumluluğuyla bağdaştırmak mümkün değildir. Hükümetimizin bu tavrı değiştirilmezse, toplu sözleşmeler uyarınca önümüzdeki haftalarda ve

aylarda yapılması gereken ödemelerin de aksayacağı açıktır.

Enflasyonun yılda yüzde 109'a ulaştığı günümüzde asgari ücretin, sermayenin istekleri doğrultusunda yalnızca yüzde 67 oranında bir zamlarla ve bir ay gecikmeyle belirlenmesi, milyonlarca işçiyi, çok sayıda memuru ve yeni dönem toplu sözleşme görüşmeleri 1.9.1994 tarihinde başlayacak işçilerimizi mağdur etmiştir. Hükümetin ve işveren temsilcilerinin Asgari Ücret Tespit Komisyonu'ndaki tavrı, artış oranlarının belirlenmesinde geçmiş dönemin enflasyonunun değil, önümüzdeki döneme ilişkin Hükümetin açıkladığı enflasyon tahmininin esas alınmasının sonucudur. Bu anlayışın uygulanmasının işçiler açısından olumsuz sonuçları, 1984-1988 döneminde yaşamıştır. Önümüzdeki dönemde toplu sözleşme görüşmelerinde IMF'nin ve sermayenin bu isteğinin Sendikalarımıza dayatılması karşısında, ülkemiz ve Hükümetimiz büyük huzursuzluklarla karşı karşıya kalacaktır. Bu huzursuzlukların sorumlusu da biz olmayacağız.

TÜRK-İŞ, Hükümetimizi ve işverenleri, sosyal hukuk devleti anlayışına uymaları, yasalarda ve toplu sözleşmelerde yer alan yükümlülüklerini yerine getirmeleri ve vadelerini tutmaları konusunda bir defa daha uyarılmaktadır. **Bu uyarılarımızın gerektiği gibi dikkate alınmaması durumunda, TÜRK-İŞ, ülkemizin, halkımızın, işçi sınıfımızın ve üyelerimizin çıkarları için meşru ve demokratik çizgideki mücadelesini, daha etkili ve kapsamlı eylemlerle sürdürecektir.**

Hepinize TÜRK-İŞ adına en derin saygı ve sevgilerimi sunuyorum."

GELİŞMELER

Başbakanın imzaladığı protokol uyarınca bağatlanan toplu iş sözleşmelerine göre verilmesi gereken ücret zamlarının verilmemesi üzerine, Ağustos ayı boyunca TÜRK-İŞ ile Hükümet çevreleri yoğun bir çalışma içine girdi. Üç aylık zam farklarının alınmaması doğrultusundaki

Hükümet önerisinin TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu tarafından red edilmesinden sonra Hükümet yeni önerilerde bulundu. Hükümetin son önerdiği ödeme planına göre işçilere dördüncü dilim zamları 1 Haziran 1994 yerine 1 Kasım 1994, 1 Temmuz 1994 yerine 1 Ocak 1995, 1 Ağustos 1994 yerine 15 Ocak 1995, 1 Eylül 1994 yerine 1 Şubat 1995, 1 Ekim 1994 yerine 1 Mart 1995, 1 Kasım 1994 yerine 1 Nisan 1995, 1 Aralık 1994 yerine 1 Mayıs 1995'te ödenmesi şeklinde idi. Hükümetin son önerisi TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplantısından önce, TÜRK-İŞ'e üye sendikaların hukuk müşavirlerinin katıldığı bir toplantıda ele alındı.

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULUNUN 25 AĞUSTOSTAKİ TOPLANTISI

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 25 Ağustos'ta TÜRK-İŞ toplantı salonunda olağanüstü toplanarak son günlerdeki gelişmeleri ve kamu toplu iş sözleşmeleri ücret zamları konusundaki hükümetin son teklifini değerlendirdi.

Genel Başkan Bayram Meral TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplantısında şu konuşmayı yaptı:

"Değerli arkadaşlarım, Başkanlar Kurulumuz bu ay içerisinde olağanüstü bir kaç kez toplandı. Toplantılarımızın asıl nedeni, ülkemizin içinde bulunduğu sorunları, sıkıntıları görüşmek, ayrıca 1993 yılında imzaladığımız toplu sözleşmelerle ilgili tıkanıklığın aşılabilmesi için, bu toplu sözleşmelerin altında Sayın Başbakan'ın, Başbakan yardımcımızın ve birkaç devlet bakanımızın imzasının olmasına rağmen, adına artık enflasyon demiyoruz, 4.cü dilim ücret zamlarındaki tıkanıklığın çözülebilmesi için bir kez daha biraraya geldik. Bir kez daha arz etmek istiyorum. Yanlış anlaşılmasın için, TÜRK-İŞ tarihinde her zaman, ülkenin sorunlarını, halkın sorunlarını ön planda tutan bir kuruluştur, sorun çözmek için vardır, sorun yaratmak için değil. Ama ne yazık ki bugün işbaşında olan hükümet, TÜRK-İŞ'in bu vatanseverliğini, ülke severliğini, halkına olan saygınlığını anlamak isteme-

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, Başkanlar Kurulu toplantısını açarken yaptığı konuşmada, ülkemizin içinde bulunduğu sorunları ve toplu iş sözleşmelerindeki tıkanıklıkları görüşeceklerini söyledi.

mektedir. Cumhuriyet tarihinde görülmemiştir bu arkadaşlarım. Bir hükümet toplu sözleşme yapıyor, altına imzayı atıyor, ondan sonra bu toplu sözleşmeyi uygulamıyor. Ülkenin içinde bulunduğu sıkıntı ve sorunları biliyoruz. Güney Doğudaki sorunları çok iyi biliyoruz. Son zamanlarda ülkemizin bir çok yerinde olan, bizleri son derece üzen orman yangınlarını da izliyoruz. Nereden gelirse gelsin, ülkenin tek bir taşına, tek bir ağacına, tek bir çöpüne zarar veren kim olursa olsun bunu huzurunuzda kınıyoruz ve ayıplıyoruz.

TÜRK-İŞ kurulduğu günden, bugüne kadar, üzerine düşen görevleri vatanına ve halkına karşı yapmıştır. Bu günde hükümetimiz ekonomik sıkıntıyı gerekçe göstererek, memuru uğrattığı mağduriyetin yanında, emekliyi uğrattığı mağduriyetin yanında, çalışanları da bugün mağdur etmek istemektedir. Geçmişte ekonomik sıkıntılar gerekçe gösterilerek 24 Ocak kararları alınmıştı ve bu 24 Ocak kararları kısa sürede birikimlerini kaybetti. Bugün o 24 Ocak kararları ile büyük sıkıntılara maruz kalan başta çalışanlardır, işçilerdir. Bugün aynı durum 5 Nisan istikrar paketi ile, yine çalışanlar, başta işçiler son derece mağdur edilmiştir.

Sayın Başbakan'ın 24 Ocak'taki toplantımızda söylediği şekli itibarı ile, o zaman şunu söylemişti; "Ben 24 Ocak benzeri kararları kesinlikle almam ve

uygulamam. Çünkü 24 Ocak kararları ile, işçinin cebindeki 100 lira 48 liraya düştü" demişti, Sayın Başbakanımız. Ama bugün 5 Nisan istikrar paketi ile işçinin cebindeki 100 TL., 28 TL'ye düşmüştür. İşte dün onu söyleyenler, bugün bunu yapmaktadırlar.

Değerli Basın Mensupları, Değerli Arkadaşlarım,

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplantısının asıl nedeni, yine hükümetimizin, yönetim kurulumuza yapmış olduğu teklifi, bir kez daha değerlendirmek, içinde bulunduğumuz sıkıntıları da göz önüne alarak, bir çözüm noktasına gidebilmenin yollarını aramaktır. Şunu bir kez daha söylemek istiyorum. Hükümet bizden bu fedakarlığı istese, bunu da kabul etsek, uzun vadeli sorunları çözmeyecektir. Çünkü hükümet ısrafı önlemediği sürece, yüzüzlerden vergisini toplamadığı sürece, herkesten kazancı oranında vergi toplayamadığı sürece, memuru da mağdur etse, köylüyü de mağdur etse, emekliyi de mağdur etse, işçiyi de mağdur etse bunlar uzun vadeli olmayacaktır. Bu metotla devlet belini doğrultamayacaktır. Bunun tek çaresi, herkesten kazancı oranında vergi alınmasıdır. Yağmanın, talanın, vurgunun durdurulmasıdır. İsrafın önlenmesidir ve Kamu'da ve KİTlerde siyasilerin yağmalarının durdurulmasıdır. Ancak böyle bir program uygulanırsa, birikimler artacaktır, devlet belini doğrultacaktır.

Eğer devlet kazancı oranında herkesten vergi alırsa, IMF ve Dünya Bankası'nda boyun eğmesine gerek yoktur. Bunu yapmadığı sürece bu sıkıntılar devam edecektir ve bu sıkıntılara da uzun vadede işçi sınıfı tahammül etmeyecektir. Her alanda bizden fedakarlık istenmeyecektir ve böyle bizi mağdur etmeye devletin gücünü kullanarak, çalışanları mağdur etmeye mücadele edilmeyecektir. Ve şu nu çok iyi bilsinler ki TÜRK-İŞ ANAP'tan nasıl hesap sorduysa ANAP'ı nasıl iktidardan uzaklaştırdıysa, işçi hakkına saygı göstermeyen 12 Eylül hukukunu ortadan kaldırmayan, bugünkü siyasi iktidardan da hesap soracaktır. Bunu bilsinler ve buna göre tedbirlerini alsınlar.

Değerli arkadaşlarım;

Mayıs ayından itibaren 4. dilim enflasyon farkları devam etmektedir, uygulanmamaktadır. Haziran, Temmuz, Ağustos gelmiştir. Hükümet altına imza attığı taahhütünü yerine getirmektedir. İşte bugünkü Başkanlar Kurulumuzda yeni teklifi bir kez daha değerlendireceğiz, sıkıntının ortadan kaldırılabilmesi için umuyorum, Başkanlar Kurulumuz üzerine düşeni yapacaktır. Sonuç tekrar değerli basın mensuplarımıza iletilecektir. Tekrar ediyorum; Biz yapabileceğimiz kadar fedakarlıklar yaptık, bunun ötesinde yapacağımız fedakarlıklar yok. Hükümet altına attığı imzanın gereğini yapsın, inandırıcılığını ortaya koysun, güven vericiliğini ortaya koysun, aksi halde hükümetin bu tutumu, halkımızın, çalışanlarımızın güvenini sarsmaktadır, ümitsizliğe ve kararsızlığa doğru itmektedir. Buna hiçbir siyasinin ya da iktidarın hakkı yoktur. Bu ülke hepimizindir, bu ülkenin üzerinde bugünkü hükümetin ne kadar sorumluluğu varsa, buradaki insanların da o kadar sorumluluğu vardır. Onun için bu ülke bizimdir. Bu ülkenin sorunlarının aza inmesinde ve ortadan kalkmasında üzerimize düşeni bugüne kadar yaptık, bundan sonra da yapacağız. Fedakarlığı artık bizden değil, bu ülkenin balını, kaymağını yıllardır yiyen devlete 5 kuruş vergi vermeyenlerden istesinler.

Teşekkür ediyorum."

ICFTU - APRO: "Toptan işten çıkarmaları, özelleştirmeyi, taşeronlaşmayı, 12 Eylül hukukunun tasfiye edilmemesini, hükümetin kamu personeline örgütlenme hakkını vermemesini ve 1994 yılının 2. yarısında tahakkuk eden işçi alacaklarını ödememesini protesto ediyoruz."

Uluslararası Hür işçi Sendikaları Konfederasyonu ICFTU'nun Asya ve Pasifik Bölgesi Örgütü APRO Genel Sekreteri Takashi Izumi, Başbakan Tansu Çiller'e gönderdiği mektupta; hükümetin tek taraflı olarak uygulamaya koyduğu kemer sıkma politikalarına karşı Demokratik Platformun uyguladığı protesto ile dayanışma içinde olduklarını açıkladı. Genel Sekreter Izumi'nin 3.8.1994 tarihinde Başbakan'a gönderdiği mektup şöyle:

Sayın Tansu Çiller
Başbakan
Ankara

Sayın Başbakan,

Uluslararası Hür işçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU), özgürlük ve Demokrasi ilkelerine bağlı Dünyanın en büyük işçi örgütüdür. ICFTU, 124 ülkede 174 sendika üyesi bulunan bir örgüttür. ICFTU çatısı altında 120 milyon işçi toplanmıştır. ICFTU'nun bölgesel bir organı olarak APRO, Asya-Pasifik bölgesinde Türkiye dahil 28 ülkede 39 örgüt üyesi bulunmaktadır. Örgütümüzün üye sayısı 32 milyon işçiyi aşmaktadır.

Türkiye'deki üyelerimiz dahil, Demokratik ve insan haklarını savunan örgütler tarafından bir Demokratik Platformun kurulduğunu öğrenmiş bulunmaktayız.

Bu Demokratik Platform, çalışan insanlara uygulanan ağır baskılar ve hükümetin uyguladığı politikalarından doğan zor ekonomik durumlara karşı koymak için kurulmuştur.

Türkiye'nin Birleşmiş Milletlere ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün üyesi olması Hükümetin uyguladığı ekonomik ve sosyal gelişmenin büyük halk kitlelerin yaşam standartlarını yükseltmeye ve özgürlüklerini sağlamaya yönelmesi gerektirmektedir. Buna dayanarak, bu gelişmenin sağlanmasında özgür, bağımsız ve Demokratik Sendikaların temsilcileriyle işveren temsilcilerinin eşit bir şekilde Hükümet tarafından sosyal ortaklar olarak kabul edilmeleri gerekmektedir.

Binaenaleyh, Demokratik Platformun hükümetin tek taraflı olarak uygulamaya koyduğu kemer sıkma politikalarına karşı uyguladığı protesto ile dayanışmanızı açıklıyoruz. Toptan işten çıkarmaları, özelleştirme (ekonomik istikrar paketinin bir parçası olarak açıklanan) Taşeronlaşma, 12 Eylül hukukunun tasfiye edilmemesi hükümetin kamu personeline örgütlenme hakkını vermemesine karşı yapılan protestoya katılmaktayız. Aynı zamanda hükümetin 1994 yılının 2. yarısında tahakkuk eden işçi alacaklarının ödememesini protesto ediyoruz.

Türk hükümetinin uygulamakta olduğu politikaları yeniden gözden geçirmesi ve uygulanmakta olan uluslararası standartlara ters düşen kanunları reform etmesi için Türk hükümetine çağında bulunmaktayız.

Saygılarımızla,

Takashi Izumi
Genel Sekreter

HÜKÜMET ve İŞVEREN YENİ BİR BUNALIM YARATTILAR

- ❑ TÜRK-İŞ Temsilcileri Asgari Ücret Komisyonu'nun son toplantısına katılmayarak Hükümet ve İşverenin tutumunu kınadılar
- ❑ Yıllık enflasyon oranının yüzde 110'larda olduğu bir ortamda asgari ücrete yüzde 67'lik bir artış yapıldı

- TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral "Asgari ücretin 1 Ağustosta yürürlüğe girmesi için her türlü çabayı sarfettik Asgari Ücretin 1 Eylül'den itibaren yürürlüğe girmesi için hükümet ile işveren işbirliği yaptı" dedi.

- 1 Eylül'den itibaren yürürlüğe girecek olan Asgari Ücretin brütü 4.173.750, neti 2.759.429 lira ediyor. 16 yaşından küçükler için Asgari Ücretin brütü 3.487.500, neti ise 2.330.385 lira.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral Asgari Ücretle ilgili basın toplantısında şu açıklamayı yaptı:

"TÜRK-İŞ, ülkemizin içinde bulunduğu bu bunalımlı günleri aşmak için elinden gelen çabayı gösterirken, Hükümet ve işverenler yeni bunalımlar yaratmayı ister bir tavır içindedir.

Hükümet, kamu kesiminde çalışan işçilerin önemli bir bölümünün ikramiyesini 3 aya yakın bir süredir ödememiştir. 1993 yılında imzalanan toplu iş sözleş-

melerine göre yapılması gereken ücret zamları hala yapılmamıştır.

Bunlara ek olarak, asgari ücret konusunda da yeni bir oyun oynanmaktadır.

Asgari ücret yıllardır Temmuz ayı içinde belirlenir ve 1 Ağustos tarihinde yürürlüğe girerdi. Böylece, toplu iş sözleşme yürürlük tarihleri 1 Eylül olan çok sayıda işçimiz, yeni dönem zamlarını yeni asgari ücret belirlendikten sonra alırlardı. Hükümetin tavrı da yıllardır bu doğrultuda olmuştur. İşverenler ise yeni asgari ücretin

yürürlüğe giriş tarihini 1 Eylül'e kaydırmak istemişlerdir.

Hükümet bu yıl, TÜRK-İŞ'in tüm uyarılarına rağmen bu konuda gereken ciddiyeti göstermedi. İşveren yanlısı bir tutum alınarak, Asgari Ücret Tespit komisyonu'nun çalışmalarının Temmuz ayı içinde sonuçlandırılması engellendi. Böylece, yüzbinlerce sendikalı işçinin ve toplu sözleşmeden yararlanamayan milyonlarca sendikasız işçinin ve memurun mağdur edilmesine neden olundu.

Asgari ücret pazarlık konusu yapılmamalıdır.

Devlet İstatistik Enstitüsü temsilcisi, Komisyon çalışmaları sırasında asgari ücretin 1994 yılı Haziran ayı itibarıyla 4.488.326 lira olması gerektiğini belirtmiştir.

Asgari ücret rızık ücretidir. Vergi alınmamalıdır. Hükümet, 11.7.1992 gün ve 3824 sayılı Yasa ile, asgari ücretin gelir vergisi dışında bırakılması konusunda yetkilidir. Hükümet, bu yetkisini çalışanlardan yana kullanmaktan ısrarla kaçınmaktadır.

Hükümet, istikrar paketini bahane ederek, asgari aylık ücretin 4.122.000 lira olmasını istemektedir.

Yıllık enflasyon oranının yüzde 110 dolaylarında olduğunun açıklandığı günlerde, asgari ücrette yüzde 67'lik artışın yapılmasını kabul etmek mümkün değildir.

1.8.1993 tarihinde aylık net asgari ücret 135 Dolar'dır. Bugün bu miktar 55 Dolar'a inmiştir.

TÜRK-İŞ tarafından yapılan hesaplara göre 4 kişilik bir ailenin yalnızca mutfak masrafı 4 milyon 700 bin liradır. Asgari ücret, büyük çoğunluğu sendikası olmayan 4 milyon işçiyi ve çok sayıda memuru ilgilendirmektedir.

Asgari ücretin bir ay geç tespit edilmesi ve uygulanması nedeniyle, Devletimiz, yüz milyarlara lira gelir vergisi, sosyal sigorta primi ve zorunlu tasarruf kesintisi kaybına uğramıştır.

Hükümet, İLO ilkelerine uymayı taahhüt etmişken, asgari ücrete ilişkin 131 sayılı Sözleşmeyi onaylamamıştır. Bu Sözleşme, asgari ücretin, işçinin ailesi gözönüne alınarak hesaplanmasını, yoksulluğa yol açmayacak bir düzeyde tespit edilmesini öngörmektedir.

TÜRK-İŞ,

- Asgari ücretin ulusal düzeyde ve sanayi ve tarım ayrımı yapılmadan belirlenmesi uygulamasının sürdürülmesini,
- İşçinin ailesiyle birlikte dikkate alınmasını,
- Belirlenen tutarın işçiye net olarak ödenmesini,
- Adil gelir dağılımı sağlamaya yönelik olmasını,
- İşçinin satınalma gücünün ileriye doğru korunabilmesinin sağlanabilmesi

ASGARİ ÜCRETİN SON BİR YILDAKİ DURUMU

16 Yaşından Büyüklükler için	1.8.1993	1.9.1994	Artış (%)
Brüt Aylık	2.497.500	4.173.750	67.1
Gün	83.250	139.125	
Saat	11.100	18.550	
16 Yaşından Küçükler için			
Brüt Aylık	2.038.500	3.487.500	71.1
Gün	67.950	116.250	
Saat	9.060	15.500	

için gerekli iyileştirmenin yapılmasını istemektedir.

TÜRK-İŞ ve çalışanlar, bu bunalımlı günlerin aşılması için gereken fedakarlığı göstermiştir. Hükümet, IMF'ye hoş gözükmek için asgari ücretli işçinin üç kuruşuna göz koymamalıdır.

Asgari ücret 1989 yılından beri enflasyon oranına eşit veya üstünde kararlaştırılmıştır. TÜRK-İŞ, enflasyonun yüzde 109 olduğu günlerde, yüzde 67'lik bir brüt asgari ücret artışının altına imza atmamalıdır."

SALİH KILIÇ'IN AÇIKLAMASI

Genel Başkan Bayram Meral'in Asgari Ücretle ilgili açıklamasının ardından, TÜRK-İŞ Eğitim Sekreteri Salih Kılıç şu açıklamayı yaptı:

"16 Mayıs 1994 tarihinde çalışmalarına başlayan Asgari Ücret Komisyonunun 9 toplantısına TÜRK-İŞ olarak katıldık ve temel ilkelerimizin hayata geçirilmesini savunduk.

Asgari ücretin tesbitinde uyulması gereken temel ilkelerin; asgari ücretin pazarlık ücreti olmadığı, işçinin geçimini sağlayacak, yasa ve yönetmeliklere uygun bilimsel, objektif yöntemler ve güvenilir verilerle tesbit edilen taban ücreti olduğunu, diğer bir anlatımla hiçbir zaman azami ücret olmadığını vurguladık.

Bilimsel yöntemle göre yapılan hesaplama sonucunda, Devlet İstatistik Enstitüsünün verilerine göre Asgari Ücret yüzde 79.9'luk bir artışla 4.488.326 TL olarak bulundu. Ancak, hükümet

ve işveren kesimi ekonomik krizi ve 5 Nisan kararlarını gerekçe göstererek, gerçekte her gün kriz içinde olan asgari ücretliyi ve memurun durumunu, bilimi ve Devletin güvenilirliğini hiçe sayan bir tutum takındılar. Bu tutumlarıyla Asgari Ücret Tesbit Komisyonunun bağımsızlığına gölge düşürdüler. Günümüzde fiyat artışlarının yüzde 115'lere ulaştığı bir ortamda, yüzde 50'leri bulan bir sapma ile daha önceki yıllarda uygulanan ve gelenekselleşen 'enflasyonun üstünde zam ilkesi' bile delindi.

Sosyal barışa en çok ihtiyaç duyulduğu bir dönemde, asgari ücretin tesbitinde bilimsel verilerin dikkate alınması konusunda diyalogun sağlanamaması, Hükümet ile işverenlerin yaptıkları gizli pazarlığın sonucudur. Hükümet, gelir vergisi, fon kesintisi ve SSK prim gelirleri açısından kendi kayıplarını görme gereğini bile duymamıştır.

Tesbit edilen asgari ücret, Hükümetin 5 Nisan Kararlarıyla İşverenler Müsteşebbüsler Konseyinin 8 Temmuz 1994 tarihli kararlarının ortak bir eseridir.

10 Ağustos 1994 tarihli Resmi Gazetede Hükümet ile İşveren Temsilcilerinin katılımı sonucu ilan edilen asgari ücret tesbit yöntemi gerekçesinin 5 maddede ifade edilen biçimi dikkat çekicidir. DİE verileri sonucu 4.488.326 TL olarak hesaplanan asgari ücretin 4.173.750 TL'ye düşürülme gerekçesindeki tutarsızlık; bu yıl tesbit edilen asgari ücretin, Hükümet ve işveren temsilcilerinin anlamsız tavırları nedeniyle tartışmalı bir duruma getirdiklerini üzüntü ile ifade etmek isterim."

DSP Genel Başkanı ECEVİT TÜRK-İŞ'i ziyaret etti

DSP Lideri Ecevit, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral ve Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Sabri Özdeş ile birlikte görüşüyor.

DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit 29 Ağustos 1994 tarihinde TÜRK-İŞ'i ziyaret etti. TÜRK-İŞ'i ziyaretinde basın açıklamada bulunan Ecevit, "Nasıl hazine bonoları konusunda

verilen devlet sözü tutulduysa, işçilere verilen devlet sözünün de mutlaka zamanında tutulması gerekir. Toplu sözleşmeler yasalar kadar bağlayıcıdır" dedi.

Türkiye'nin bugün ekonomik bir darboğazdan geçmekte olduğunu, ama bu darboğazın sorumlusunun sendikalar ve işçiler olmadığını vurgulayan Ecevit şunları söyledi: "Benim devlet ve siyasal anlayışıma göre, Başbakanın, Bakanların imzalarıyla geniş bir toplum kesimine veya herhangi bir vatandaşına verilen sözü eğer Hükümet yerine getirmesse, toplumdan, kamuoyundan özür dileyerek istifa etmek zorundadır"

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral Ecevit'in TÜRK-İŞ'i ziyaret etmesinin kendilerini mutlu kıldığını belirterek şöyle dedi: "Bugünkü Hükümet muhalefetteyken büyük vaatlerde bulundu. İşçinin hakkını vermeyenlerin başlarına gökkubbe-i indireceklerini söylediler. Ne yazık ki, iktidar olduktan sonra yalnız işçiyi değil; memuru, emekliyi, küçük esnafı, hepsini sıkıntıya soktular."

İçinde bulunulan sıkıntıların azalması için sorumluluklarının idrakı içerisinde bazı şeyleri göğüsleyerek üzerlerine düşeni yapmaya çalıştıklarını söyleyen Meral; Hükümetin hukuk sistemini ayak altına alıcı, keyfi hareket edici tutumuna karşı "TÜRK-İŞ olarak üzerimize düşen neyse yapacağız, bundan kimsenin şüphesi olmasın" dedi.

İŞÇİ - İŞVEREN 2. ZİRVE TOPLANTISI YAPILDI

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK ve TİSK'in ortak girişimleriyle gerçekleştirilen Zirve toplantısının ikincisi, 29 Ağustos 1994 tarihinde TÜRK-İŞ toplantı salonunda yapıldı.

Zirve toplantısı açış konuşmasını yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, Türkiye Cumhuriyetinin, tarihinin en derin ekonomik ve toplumsal bunalımını yaşadığını; Hükümetin, özellikle işçilere, memurlara ve emeklilere karşı yükümlülüklerini yerine getirmeyerek, sosyal hukuk devleti anlayışını ısrarla çiğnediğini söyledi.

Vergi, kayıtdışı ekonomi, özelleştirme, SSK ve sosyal güvenlik gibi konular hakkında TÜRK-İŞ görüşlerini dile getiren Meral, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK ve TİSK'in ülkemizi ve halkımızı ilgilendiren konularda başlatılan diyalogun son derece önemli ve yararlı olduğunu ifade etti.

Zirve toplantısının açılışında TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, HAK-İŞ Genel Başkanı Necati Çelik, DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak ve TİSK Genel Başkanı Refik Baydur birer konuşma yaptılar.

Dört konfederasyonun katıldığı zirve toplantısında, 1 Temmuz 1994 tarihinde İstanbul'da yapılan toplantının ardından

sürdürülen çalışmalarla, ücretli-lerin vergi yükü ve sosyal güvenlik konularında geliştirilen ortak görüşler ele alındı.

Zonguldak ve Bartın'ın geleceğinin tartışıldığı toplantıda konuşan TÜRK-İŞ Genel Sekreteri ŞEMSİ DENİZER;

ZONGULDAK'A SAHİP ÇIKMAK TÜRKİYE'YE SAHİP ÇIKMAKTIR

Hükümetin, Amasra, Armutçuk ve Kozlu ocakları ile Karabük Demirçelik fabrikasının kapatılmasını hedef alan çalışmalarını değerlendirmek üzere Genel Maden-İş Sendikasının öncülüğünde, Zonguldak ve Bartın'ın geleceğinin tartışıldığı genişletilmiş toplantı 13 Ağustos 1994 tarihinde Zonguldak'ta yapıldı.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri ve Genel Maden-İş Sendikası Genel Başkanı Şemsi Deniz toplantıda yaptığı konuşmada şu görüşlere yer verdi:

"Bugün ülkemizin içinde bulunduğu sorun bir iktidar sorunudur. Devleti yönetme sorunudur. Sıkıntının temelinde yatan sorun siyasi iktidarı oluşturan siyasi partilerin, koalisyonun devleti yönetme politikası ve bu politikaların topluma yansımalarıdır. Türkiye genelinde bu sıkıntılar yaşayan insanlar, artık tepkilerini dile getirmeye başladılar.

Bu kürsüden Türkiye'ye hitap eden parti liderleri, ocakların kapatılması gerektiğini, Türkiye'nin bugün için 10 milyon ton kullanılabılır taşkömürüne ihtiyacı olduğunu ifade ettiler. Türkiye'nin ihtiyacı olduğu için yatırım yapılma-

sı gerektiğini, ocakların kapatılması düşüncesinin gündemden çıkarılmasını, Dünya Bankası ve IMF istediği için ocakların kapatılmayacağını söylediler. Bu sözlerine sahip çıkmaları için bunları tekrar hatırlatmak istiyorum.

TÜRK-İŞ olarak düzenlediğimiz '24 Ocak 1980 Kararları'nın tartışıldığı toplantıya Cumhurbaşkanımız, Başbakan, Başbakan Yardımcısı, Ana Muhalefet Partisi ile diğer Partilerin Genel Başkanları konuşmacı olarak katıldılar. Burada konuşan Sayın Başbakan "Burada öyle bir iktidar var ki 24 Ocak kararlarını lanetliyor. Dövizin, faizin değerinin yükselmesini değil, ücretin yükseltilmesini isteyen bir iktidar var" dedi. Oysa 5 Nisan Kararları Sayın Başbakanın TÜRK-İŞ'in toplantısında eleştirdiği 24 Ocak Kararlarının aynısı. Buna ilâve olarak işyeri kapatmalarını gündeme getirmesi, çalışan insanların ellerindeki ekmeği alarak, sokağa işsiz olarak atmasıdır. 24 Ocak Kararlarını kat kat fazlasıyla egale ederek, emek düşmanlığının yapılması 5 Nisan Kararlarının özetiştir.

Bizde KİTlerin yönetimi arpacıktır. KİTlere yatırım yapılarak üretimin artırılması, KİTlerin

ayakta kalması önemli değildir. Avrupa olaya böyle bakmıyor, Devletin elinde kalmasını istediği KİT'ler var. Örneğin Almanya'daki KİT yönetiminin yüzde 51'i devletin, yüzde 49'u özel sektördür. Yönetimin arkasında ise üç ya da beş kişiden oluşan denetleme kurulu var. Devlet kendi payını kontrol etmek için denetleme kurulunu oluşturuyor ve denetleme kurulu bir programı onaylarsa yürürlüğe giriyor.

Yaşadığımız sorun ne Karabük'ün ne de Zonguldak'ın sorunudur. Bu, Türkiye'nin sorunudur. Demirçeliklerin kapatılmasını isteyen, Kömür işletmelerinin kapatılmasını isteyen mantık ve arkasındaki güç, Dünya Bankası'dır, IMF'dir. Uluslararası tekelldir. Bu işletmeler bilerek zarar ettiriliyor, birkaç patron demir ithal etsin diye greve sürüklenmişlerdir. Demir-Çelik işçisi canla başla direnmiştir. Onları bu direnişlerinden dolayı kutluyorum.

Türkiye'nin bir tek tank çeliği üreten fabrikası Karabük'tedir. Stratejiktir. Bunun için kapatılmak isteniyor. İsteyenler dış finans kuruluşlarıdır. Sorumlusu da bunlara teslim olan hükümettir. Bunun adı özelleştirme değil, ülkenin değerlerini başkalarına peşkeş çekmedir. Ülkemizin sanayisinin, sanayicisinin korunması yönünde tedbirler alınmıyor. Ülke üretimden uzaklaştırılıp tüketim toplumuna yönlendiriliyor. Bunun için sanayici, işçisi, memuru bağınıyor. TTK ve MTA işçisinin Haziran ve Temmuz ayında ilâve edilmesi gereken enflasyon farkları ödenmiyor, yandaşlarına kredi verebilmek için kaynak yaratmaya çalışıyorlar.

Biz şunu söylüyoruz. Sendika olarak tarafsız, ama esas taraf Zonguldak'tır. TÜRK-İŞ taraftır, ama asıl taraf Türk halkıdır. Sorun Zonguldak'la iktidar arasındadır. Türkiye ile iktidar arasındadır. Tavrimızı Zonguldak'tan, Türkiye'den yana koyuyoruz. Zonguldak'ta çökülen kıvılcım Türkiye'de büyüyecek, iktidarı değiştirecektir. Bunun bir benzerini daha önce yaşadık.

Ankara'ya yürüme konusunda şimdi çok daha tecrübeliyiz. Bizimle beraber İstanbul, İzmir, Adana, Eskişehir, tüm Türkiye yürür. Haklarımızı alıncaya kadar, ocakların ve Karabük'ün kapatılmaması ve yatırım sözü alıncaya kadar, memura grevli toplu sözleşme hakkı sağlanıncaya kadar, emekli insana yaşam ücreti alıncaya kadar mücadelelerimiz sürecektir."

ITF'in 37. Kongresi yapıldı

ENVER TOÇOĞLU : "Özelleştirme, deregülasyon, taşeronluk, ILO Sözleşmelerinin uygulanmasında esneklik talebi, istikrarsız istihdam biçimlerinin dayatılması, sendikasılaştırma gibi olgular, işçiler üzerindeki baskı ve sömürüyü artırmayı amaçlamaktadır."

TÜRK-İŞ Mali Sekreteri ve Demiryol-İş Başkanı Enver Toçoğlu ITF 37. Kongresinde bir konuşma yaptı. Aşağıda, Toçoğlu'nun konuşmasından bir bölüm verilmektedir:

"Bu Kongre, Türkiye ulaştırma sendikalarının katıldığı ITF Kongreleri arasında, tartışılması gereken konular açısından, belki de en önemlisi.

Heryerde dile getirilen "küreselleşme" sürecinin belirgin özelliği bu sürecin sermayenin kontrolünde ve çıkarılan doğrultusunda olmasıdır. Tüm dünyada işçileri koruyucu mevzuat, sosyal devlet anlayışı ve bunların varlığının güvencesi olan sendikalar darbe yemektedir. "Yeni-liberal" politikaların savunucuları toplumun geniş kesimlerini bu politikaların doğru ve gerekli olduğu konusunda, en azından olumsuz sonuçlara dayanılmaz boyutlara ulaşmaya kadar, ıskn etmeyi başarmaktadır.

Özelleştirme, deregülasyon, taşeronluk, ILO Sözleşmelerinin uygulanmasında esneklik talebi, istikrarsız istihdam biçimlerinin dayatılması, sendikasılaştırma gibi olgular, işçiler üzerindeki baskı ve sömürüyü artırmayı amaçlamaktadır.

Bu tablo karşısında ITF Sekreterliği'nin uluslararası dayanışmanın ne şekilde güçlendirilebileceğini ve ITF yapısını tartışmaya açmasını büyük takdirle karşılıyoruz ve "Ulaştırma İşçileri: 2000'den Öteye" adını taşıyan tartışma dokümanını hazırlayanlara teşekkür ediyoruz.

Tartışmalarımızda, sendikaların temel değerlerini her zaman göz önünde bulundurmamız gerektiğini önemle işaret etmek istiyorum. Sendikaların varlık nedeni dñn neyse, bugün de odur. Dünyadaki değişim bu temel gerçeği değiştirmemiştir ve değiştirmemelidir.

Tartışma dokümanı uluslararası dayanışmanın geliştirilmesi ihtiyacına işaret etmektedir. Uluslararası da-

Uluslararası Ulaştırma İşçileri Federasyonu ITF 37. Kongresinde "Ulaştırma İşçileri: 2000'den Öteye" başlıklı bir doküman tartışıldı

Uluslararası Ulaştırma İşçileri Federasyonu - ITF'in 37. Kongresi 4-11 Ağustos günleri İsviçre'nin Cenevre kentinde toplandı. ITF Türkiye Koordinasyon Komitesi üyesi sendikalar, Türkiye işçi sınıfının karşı karşıya olduğu güçlüklerin yanı sıra taşeronlaşma, kamu çalışanlarının sendikal hakları ve grev hakkı üzerindeki kısıtlamalar konularını kapsayan üç karar tasarsını da kongreye sundular. Sekiz gün süren ITF Kongresinde son dönem çalışma raporunun yanı sıra "Ulaştırma İşçileri: 2000'den Öteye" başlıklı bir doküman sunuldu. Söz konusu dokümanla, ulaştırma işçilerini ve sendikalarını etkileyen ekonomik ve politik gelişmelere; 1990 Kongresinden bu yana ITF'in faaliyetlerine; ITF'in ve bağlı sendikaların gelecekte oynayacakları rol ve uluslararası dayanışmanın ne şekilde geliştirilebileceğine ilişkin önemli noktalar tartışmaya açıldı.

yanışma, üye sendikaların yalnızca mali gücü ile değil fakat aynı zamanda dünyada olup bitenler karşısındaki duyarlılığı ve bilgi düzeyi ile de ilişkilidir. Savaşta evleri yıkılan ve sendikalarına sığınan Azerbaycan demiryolu işçileri için üyelerimiz arasında açtığımız insani yardım kampanyası bunun örneklerinden biridir. Bu kam-

panya son derece başarılı olmuştur ve başkanın nedeni üye-lerimizin bu yardımın gerekliliğine inancıdır.

Uluslararası dayanışmayı güçlendireceğine inandığım bir başka uygulama, etkili olabileceği düşünülen durumlarda, ITF'in ülkelere inceleme/dayanışma heyetleri göndermesidir.

Kuşkusuz, iletişim teknolojisinin sağladığı olanaklar değerlendirilmelidir. Ancak, bu olanaklardan yararlanabilen sendikaların sayısının fazla olmadığını da unutmamak gerekir.

ITF'in koordineli eğitim faaliyetlerini başlatmış olması bu dönemde önemli bir gelişmedir. Eğitim faaliyetleri, diğer yararlarının yanı sıra, uluslararası dayanışmaya duyarlılığı artırma açısından da önemli bir işlevi yerine getirebilir.

Sendikamız erkeklerin egemen olduğu bir sektörde örgütlü olduğundan çalışmalarda katkıda bulunamamak da, ITF'in kadın işçilerin sorunlarına özel olarak eğilme girişimlerini destekliyoruz.

Gündemin bu maddesi üzerine yapmayı tercih ettiğim konuşmamda Türkiye'deki durum ve son gelişmeler konusunda sizlere bilgi veremedim. Ancak, ITF Türkiye Koordinasyon Komitesi üyesi sendikalar olarak hazırlanmış olduğumuz "Türkiye Raporu"nda durumu anahatlarıyla sizlere aktarmaya çalıştık. Bu raporda Türkiye işçi sınıfının karşı karşıya olduğu güçlükleri ve sürmekte olan mücadeleyi anlattık.

Konuşmamı, geleceğe umutla baktığımı belirterek bitirmek istiyorum. İçinde yaşadığımız dönem başarılı olan egemen olduğu bir dönem olmasa da, geleceğin bizim beyinlerimizle ve güçlü ellerimizde şekilleneceğine yürekten inanıyorum. Tüm olumsuzlukların yanı sıra, dünyada güzel şeyler de oluyor: Güney Afrika'da Nelson Mandela'nın zaferi gibi."

DİSK'in 9. Genel Kurulunda konuşma yapan
TÜRK-İŞ Genel Sekreteri ŞEMİSİ DENİZER;

Dağınıklığın kaldırılması için sendikalar tek çatı altında toplanmalıdır

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Denizer, konuşmasında birlik için çağrıda bulunarak, birleşme için herkes özveride bulunmalıdır, dedi.

Konuşmasında hükümeti eleştiren Genel Sekreter Denizer, işçi haklarının ödenmediği bir ortamda emekten yana olduğunu söyleyen partinin affedilemeyeceğini ifade etti.

Dört gün süren DİSK'in 9. Genel Kurulunda Genel Başkanlığa Rıdvan Budak seçildi. Mehmet Atay'ın Genel Sekreterliğe getirildiği Genel Kurulda, Muzaffer Subaşı, Vahdettin Karabay, Sabri Kaplan, Doğan Halis ve Çetin Uygur Yönetim Kurulu üyeliklerine seçildiler.

**TÜRK-İŞ Genel Sekreteri ve
Genel Maden-İŞ Sendikası
Başkanı Şemsi DENİZER**

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri TOÇOĞLU,

"Türkiyemizin her geçen gün yeni trafik kazalarıyla büyük can ve mal kaybına uğramasına bir son verilmesi gerekmektedir. Bunun yolu da, demiryolu ulaştırma ve taşımacılığında çağdaş gelişmeleri en kısa sürede ülkemize getirmektir."

**TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri ve
Demiryol-İŞ Genel Başkanı
Enver TOÇOĞLU**

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri ve Demiryol-İŞ Sendikası Genel Başkanı Enver Toçoğlu, son günlerde artan trafik kazalarıyla ilgili olarak şu açıklamayı yaptı:

"Bir ülkenin en değerli varlığı, vatandaşlarıdır. Gelişmiş ülkelerin başarılarının temelinde, vatandaşlarının yetiştirilmesi için ayırdıkları kaynağın yanı sıra, yetişmiş insanların hayatlarını korumada da gösterdikleri özen yatmaktadır. İnsanların önlenebilecek nedenlerle ölümü, hem kendileri ve aileleri için büyük bir üzüntü kaynağıdır, hem de ülkeler açısından büyük bir maddi ve manevi kayıptır.

"Ülkemizde trafik kazaları nedeniyle can ve mal kaybı özellikle son haftalarda büyük boyutlara ulaşmıştır. Yetkililerin yaptıkları açıklamalar, karayollarımızın teknik açıdan genellikle yeterli bulunduğu ve kazaların asıl sebebinin sürücü ve araç hataları olduğu doğrultusundadır. Bu açıklama, ülkemizin ve insanların geleceği açısından demiryolları ve denizyollarının geliştirilmesinin zorunlu olduğunu bir defa daha göstermektedir.

"19. yüzyıl, demiryolunun yüzyılıydı. 20. yüzyılın ilk üç çeyreği, otomobilin ve kara taşımacılığının hakimiyetinde geçti. Gelişmiş ülkeler, karayolu ile ulaştırma ve taşımacılığı 20. yüzyılın son çeyreğinde iyice azaltma eğilimindedir. 21. yüzyıl, bu ülkelerde, çağdaş demiryolunun yüzyılı olacaktır.

"Ancak Türkiyemiz, hala ağırlıklı 20. yüzyılın ilk dönemlerinin teknolojiyle faaliyet gösteren, yeni yatırım yetersizliği ve personel kısıtlamalarıyla kıvranan ve yaşlı bir demiryolu ağı ve araçları ile ve ancak demiryolcuların büyük fedakarlıklarıyla hizmet götürülmeye çalışılan bir TCDD'ye sahiptir.

"Türkiyemizin her geçen gün yeni trafik kazalarıyla büyük can ve mal kaybına uğramasına bir son verilmesi gerekmektedir. Bunun yolu da, demiryolu ulaştırma ve taşımacılığında çağdaş gelişmeleri en kısa sürede ülkemize getirmektir. Ülkemizin ve halkımızın menfaati bu doğrultuda acilen adım atılmasını gerektirmektedir."

YOL-İŞ BAŞKANLAR KURULU OLAĞANÜSTÜ TOPLANDI

BAYRAM MERAL : "Bugünkü olağanüstü toplantımızın amacı, Karayolları ve Köy Hizmetleri'nde 'muvakkat' adı altında çalışan arkadaşlarımızın sıkıntılarını görüşüp karara bağlamaktır" dedi.

Toplantıya Köy Hizmetleri'nden sorumlu Devlet Bakanı Esat Kıratlıoğlu da katıldı ve bir konuşma yaptı.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası Başkanlar Kurulu 24 Ağustos 1994 Çarşamba günü TÜRK-İŞ toplantı salonunda olağanüstü toplandı.

TÜRK-İŞ ve YOL-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral toplantıyı açış konuşmasında, ülkenin önemli sıkıntılar ve sorunları olduğunu söyleyerek, 5 Nisan kararlarıyla sıkıntılar daha da arttığını ifade etti.

Özelleştirme ve taşeronlaş-tırmaya ilişkin görüşlerini açık-

layan Meral, Karayolları ve Köy Hizmetleri'nde çalışan mevsimlik işçilerin sorunlarını dile getirdi ve şunları söyledi:

"Bugünkü olağanüstü toplantımızın asıl amacı, Karayolları ve Köy Hizmetleri'nde 'muvakkat' adı altında çalışan arkadaşlarımızın sıkıntılarını görüşüp karara bağlamaktır. Köy Hizmetleri, Devlet Bakanı Sayın Kıratlıoğlu'na bağlanmıştır. Üç ay çalışan bir işçi SSK'daki bütün haklarını kaybetmektedir.

120 gün prim yatırılmadığı için güvenlik hakkı da tehlikeye düşmektedir. Bunların da ötesinde, bu arkadaşlarımız 9 ay yokluğa, yoksulluğa terkedilecektir. Sayın Başbakan ve ilgili Sayın Bakana daha önce konuyu arzettik. Sayın Başbakan, Köy Hizmetlerinde çalışan mevsimlik arkadaşlarımızın çalışma süresinin bir ay daha uzatılmasına sıcak baktıklarını söylemişlerdir. Sayın Bakanımız buradadır. Gözü, kulağı Sayın Bakanımızın iki dudağı arasında olan bu arkadaşlarımız için olumlu bir haber bekliyoruz."

Meral'in konuşmasından sonra, Devlet Bakanı Esat Kıratlıoğlu bir konuşma yaparak, çeşitli konulara ilişkin görüşlerini açıkladı. Konuşmasının sonunda Köy Hizmetleri'nde çalışan mevsimlik işçilerin bir ay daha çalıştırılabileceğini belirten Kıratlıoğlu, "Hükümetimizin, Sayın Başbakanımızın ve ilgili Bakan olarak benim arzumuz, Köy Hizmetleri'nde çalışan mevsimlik işçilerin en az bir ay daha çalıştırılmasıdır. İnşallah bunu bugün ya da en geç yarın ilan edeceğiz" dedi.

KÖY HİZMETLERİ'NDE ÇALIŞAN MEVSİMLİK İŞÇİLER EYLEM'DE...

Köy Hizmetleri'nden sorumlu Devlet Bakanı Esat Kıratlıoğlu, YOL-İŞ Sendikası Başkanlar Kurulu'nun olağanüstü toplantısında yaptığı konuşmada, mevsimlik işçilerin çalıştırılacağını ve bu müjdeyi bir-iki gün içinde ilan edeceklerini söylemişti.

Aradan beş gün geçtikten sonra sayın Kırat-

lıoğlu değil, sayın Necmettin Cevheri müjdeyi verdi:

"Çalıştıracamız ama, Asgari Ücret'ten fazla para vermeyiz."

Müjdeyi alan işçilerin yanıtı ise "Eylem" oldu.

'SENDİKACILIK VE LİDERLİK EĞİTİMİ' SEMİNERİ YAPILDI

TÜRK-İŞ'in 1994 yılı eğitim programı çerçevesinde düzenlediği **'Sendikacılık ve Liderlik Eğitimi'** konulu semineri 22-26 Ağustos 1994 tarihlerinde TÜRK-İŞ Samsun Eğitim Merkezinde gerçekleştirildi.

Üye kuruluşlarımızın 58 şube Yöneticisinin katıldığı seminerin açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç, çalışma hayatının güncel sorunlarına değinerek, bu sorunların aşılması için TÜRK-İŞ'in yaptığı faaliyetler hakkında açıklamalarda bulundu.

Konuşmasında 5 Nisan kararlarının işçi sınıfına ve geniş halk kesimlerine yansımaları konusuna yer veren Kılıç, çalışma hayatının diğer sorunları gibi 5 Nisan Kararlarının yarattığı sorunların da TÜRK-İŞ'in gündeminde olduğunu ifade etti.

Günümüzde işten çıkarılmaların yoğunlaştığına işaret eden Salih Kılıç, "İş güvencesiyle ilgili iç hukuk düzenlemeleri süratle hayata geçirilmelidir" dedi.

Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne üyeliğinin tartışıldığı şu günlerde Hükümet, işveren ve çalışanların ülke çıkarlarını göz önünde bulundurmalarını, buna uygun tedbirlerin alınması gerektiğini ifade eden Kılıç; "Anlaşmalar gereği, Avrupa Birliği yükümlülükleri mutlaka sağlanmalıdır" dedi.

Konuşmasında Asgari ücretle ilgili açıklamalar da yapan Kılıç konuşmasını şöyle sürdürdü: "Asgari Ücret Komisyonu toplantılarında hükümet ve işveren olumsuz bir işbirliğine girdi. Bu durumu kınayarak bizim katılmadığımız As-

Seminere katılan kursiyerler TÜRK-İŞ Samsun Eğitim Merkezinde toplu halde.

gari Ücret Komisyonunun son toplantısında, Hükümet ve işveren işbirliği sonucunda bilimsel, objektif yöntemler ve güvenilir verilerden uzak tesbit ettikleri asgari ücretle, Asgari Ücret Tesbit Komisyonunun bağımsızlığına gölge düşürdüler."

Konuşmasının son bölümünde, kamu kesiminin toplu iş sözleşmeleri gereği verilmesi gereken ücret zamlarına değinen ve bu konuda Hükümetle yapılan görüşmelerin hangi safhada olduğunu açıklayan Salih Kılıç şöyle dedi:

"Kamu kesimi toplu iş söz-

leşmelerinin 4. dilim ücret zamları mutlaka enflasyon oranında uygulanacaktır. Bu oranlarda düşüş söz konusu değildir. Ancak ödemeler konusunda bir esneklik olabilir."

Beş gün süren seminerde, Prof. Dr. Hasan Özyurt 'Sosyal Siyaset', Doç. Dr. Vedat Bilgin 'Beşeri Münasebetler -sendika üye- işçi ve işveren ilişkileri', Dr. Funda Elmacıoğlu 'Ekonomik Beslenme', Seyhan Erdoğan 'Ekonomik İstikrar Paketi ve Sendikalar', H. Avni Yazıcı 'Sosyal Güvenlik' konulu tebliğlerini sundular.

Sağlık-İş Genel Başkanı Mustafa Başoğlu Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanlığına atanmıştır.

Ülkemize ve çalışanlara önemli katkılarda bulunacağı inancıyla kendisine bu görevinde başarılar dileriz.

İzmir sendikalarının sebze ve meyve boykotu

YILDIRIM KOÇ
Genel Başkan Danışmanı

TÜRK-İŞ'in tarihinde yapılan önemli işlerden biri, tüketici boykotlarıdır. Çeşitli yörelerdeki sendikamızın ve şubelerimizin uyguladıkları et boykotlarına daha önce değinilmişti. İzmir'de 1965 yılında uygulanan sebze ve meyve boykotu da unutulmaması gereken bir olaydır.

Günümüzde tüketici boykotları sendikal mücadelenin bir parçasıdır. İşçilere karşı düşmanca tavır takınan işverenlerin ve bağlantılı şirketlerin ürettiği malların satın alınmaması için çeşitli ülkelerde kampanyalar açılmaktadır. Türkiye'de de, çok yaygın ve etkili olmasa da, bu amaçla tüketici boykotu girişimleri olmuştur. Ancak, et ve meyve-sebze boykotları, farklı nitelikte bir çelişkinin ürünüdür. Sendikalar, halkın en geniş kesimlerinin daha ucuz et, meyve ve sebze yemesini sağlamak amacıyla, araçılara karşı bir hareket örgütlemektedir. Bu konuda elimizdeki iki belgeyi aşağıda sunuyorum. Bu belgeler, yaklaşık 30 yıl öncesinin sendikal hareketinin çeşitli diğer özelliklerini de yansıtmaktadır.

TÜRK-İŞ'in İzmir'deki 3. Bölge Temsilciliği'nin 7.7.1965 tarihli bildirisi şöyledir:

"Kabızmacılar, sebze ve meyve yetiştiricisinin elinden malı alırken araya bazı araçılar sokmak suretiyle sebze ve meyve fiyatlarının artmasına sebep olmaktadır. Hallerde, yani sebze ve meyve satış hanlarında gerek araçılar ve gerekse kabızmacılar şahıslarına büyük menfaatler sağlamak maksadıyla tertiplere girişerek perakende satıcılara ve manavlara pahalı satış yapmakta, meyva ve sebzelerin halk eline geçiş sırasında da perakendeci esnaf ve manavlar % 25 - % 40 arasında bir kâr sağlıyarak her türlü meyve ve sebzeyi lüks matah haline getirmektedirler.

"Meyve ve sebzelerin hanlardan satın alındığı sırada kalite düşüklüğü, boy itibarıyla irili ufaklı olmaları dikkate alınarak fiyatlar arasında farklar vardır. Perakende satıcılar bu fiyat farkını ortadan kaldırmak için köşe ve han başlarında malları kanştırarak sebze ve meyvenin kalitesini paçal etmek suretiyle, halka en yüksek fiyatla aldığı malın faturasını göstererek haksız ve fahiş kazanç sağlamaktadırlar.

"Yaz ortasında domatesin kilosu 200-250, patlıcanın 150-200, bamyanın 400, fasulyenin 200-300 kuruş arasında satılması, keza meyve fiyatlarının yanına yanaşılmaz hale gelmesi bu güne dek görülmemiş bir olaydır.

"Muhterem İzmirililer,

"Celeplere karşı kampanya açtık, muzaffer olduk. Hamur ekmek, kanşık yağ yememek için gayret sarfediyoruz. Şimdi bir hafta müddetle bütün İzmirli hemşehrilerimizi meyve ve sebze yememeye davet ediyoruz. Burunları kat dağında olanları hızya getirmek için el ele vermemiz gerekmektedir. Kabızmacılar 'pahalı ise yemesinler, konserve yesinler' diyerek sizlerle alay etmektedirler. Ödediğimiz para yetiştiricinin eline geçse hiç bir şey demiyecğiz. Zürradan ucuz al, halka çok pahalı sat; olmaz..

"İlan ettiğimiz bir haftalık sebze ve meyve boykotuna iştirak edeceğiniz inancı içinde bütün hemşehrilerimizi en derin sevgi ve saygı ile selamlarız."

TÜRK-İŞ 3. Bölge (İzmir) Temsilciliği'nin 13.7.1965 tarihli bildirisi ise şöyledir:

"İzmirililer

"Biz sizi ve kesenizi korumaya çalıştık. Kabızmacıların kesenize haksız el uzatmalarına mani olmak istedik. İzmir Belediyesi bizim karşımızda yer aldı. Belediye Başkan Yardımcısı Selahattin Candemir kendi menfaatini korumak için dün hal binasında kabızmacılar, araçılar, ara komisyoncular ve menfaate uygun cevap verecek yemlenmişlerin iştirak ettiği toplantıda maskesini düşürdü.

"Biz, yani TÜRK-İŞ daha açık bir deyimle, halkın ve çalışanların hizmetinde olanlar; Bizi ve sizi soyuncılara karşıyız. Sömürücülere DÜR diyoruz. İşçinin ve küçük memurun emeğini üç kilo domates ve patlıcanla değerlendirenlerle mücadeleye karar verdik. Bizi tehdit ederler, bize söverler, bizi döverler ve para ile tuttukları kimselerle bizi öldürürler.

"Değerli İzmirililer, bütün bunlara, kanunsuz istismarcılıklara metelik vermiyoruz.

"Halkı sömürönlere karşıyız. Bizi ve hepimizi artık soyamıyacaklar. Belediye Başkanına gözlerindeki gözlüğü çikarma zamanının geldiğini ihtar ederiz. Eksik gramajlı ekmek, kanşık yağ, sıhate zararlı yiyecek satma zamanı bitmelidir. Artık yeter:

"Bizi, gizli emeller peşinde koşmakla itham ettiler. GİZLİ EMEK: Halkın menfaatini korumaksa, EVET. Sömürönlere yeter demekse, EVET. İşçiyi bedava çalıştıranlara karşı mücadele açmaksa, EVET. YETER. Halkı sömürömiyeceksiniz. Müstahsili kuru ekmeğe muhtaç halde bırakamıyacaksınız. İşçiyi kuru fasulyeye, zeytine yeter dedirtmiyeceksiniz.

"Perde açıldı, ışık göründü. Unutmayın taban uyandı, halkı sömürömiyeceksiniz. Halkı sömürömiyeceğiz. Artık buna inanın.

"ASİL İZMİRLİLER: Açtığımız sebze ve meyve boykotuna iştirakinizi sizi sömürönlere ve onlara alet olanları sınırlandırmıye başladı. Size binler ve binlerce teşekkürler. Hakkını arar hale geldin. Bu yola baş koyan kişiler olarak tek desteğimiz ve güvendiğimiz sizlersiniz. Sağolun."

HUKUK BÜLTENİ

7

Yaşlılık aylığı almak için işten ayrılan işçi, kestiği zorunlu tasarruf kesintilerini bankaya yatırmayan işverene ödetme davası açabilir

YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

E. 1994/5250
K. 1994/4543
T. 22.03.1994

ÖZET : *Yaptığı zorunlu tasarruf kesintilerini banka hesabına yatırmayan işveren, işçi emekli olmak üzere işten ayrılmış ve yaşlılık aylığı bağlatmış ise, gerçekleşmiş kesintileri ödemekle yükümlüdür. Çalışmaya devam eden işçiler için, söz konusu paranın SSK'ce tahsil edilerek banka hesabına yatırılması gerekir.*

DAVA: Davacı, tasarruf kesintisinin nemasıyla birlikte tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, davayı reddetmiştir.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR: Davacı, davalıya ait işyerinde çalışırken yaşlılık aylığı almak amacıyla işten ayrıldığını, işverenin 3417 sayılı Yasa hükümlerine göre ücretlerinden kestiği ve işveren tarafından sağlanacak katkılarla birlikte banka hesabına yatırması gereken tasarruf teşvik kesintilerini yatırmadığını ileri sürerek davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalı ise, savunmasında 3417 sayılı Yasa'nın 7/1. maddesi uyarınca söz konusu paraların SSK'ce tahsil edilerek işçinin banka hesabına yatırılması gerektiğini ileri sürmüştür.

Mahkemece savunma doğrultusunda

SSK tarafından yapılması gereken ve idari işlem niteliği taşıyan talebin reddine karar verilmiştir.

Davacı yaşlılık aylığı almak amacıyla işten ayrıldığına ve işverenin işçinin ücretinden kestiği tasarruf kesintileriyle işveren katkısını davacı adına bankaya yatırmadığına göre, davacı açtığı bu dava ile gerçekleşecek tasarruf kesintilerini isteyebilir. 3417 sayılı Yasanın "ödemelerin zamanında yapılması" başlığını taşıyan söz konusu 7/1 maddesi hükmü çalışmakta olan işçilerle ilgilidir. Davacı, yaşlılık aylığı almak amacıyla işten ayrıldığına ve emekli olduğuna göre olayda 7. madde hükmünün uygulanma olanağı yoktur. Bu durumda, işin esası incelenerek gerçekleşecek miktarın davalıdan tahsiline karar verilmelidir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, 22.03.1994 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Taksitle ödenen kıdem tazminatı için son taksitten önce gecikme faizi hakkını saklı tuttuğunu bildiren işçi, gecikme faizini alır

**YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ**

E. 1994/5210
K. 1994/4532
T. 22.03.1994

ÖZET : Kıdem tazminatının taksitlerle ödendiği durumda, son taksidin ödenmesinden önce gecikme faizi hakkını saklı tuttuğunu bildiren işçi, gecikme faizini almaya hak kazanır.

DAVA: Davacı, kıdem tazminatı faiz alacağına ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, davayı reddetmiştir.

Hüküm, süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR: Davacıya kıdem tazminatı taksitler halinde ödenmiş olup, davacı son taksit ödenmeden önce davalıya gönderdiği ihtar-

name ile faize ilişkin haklarını saklı tuttuğunu bildirmiştir. Son taksit ihbarnamenin davalıya tebliğinden sonra edenmiştir. Bu durumda Dairemizin ve Yargıtay HGK'nin kararına göre ödeme tarihine kadar gerçekleşecek faizin hüküm altına alınması gerekirken davanın reddine karar verilmiş olması isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenlerle **BOZULMASINA**, 22.3.1994 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Toplu sözleşmenin 2. yılına 3 gün kala ve ihbar öneli peşin ödenmeden bozulan iş akti nedeniyle işçiye 2. yıl ücret zammından kaynaklanan farkların ödenmesi gerekir

**İSTANBUL
4. İŞ MAHKEMESİ**

E. 1991/295
K. 1992/553
T. 15.09.1992

ÖZET : Toplu iş sözleşmesinin 2. yılına girmesine 3 gün kala, işverence, gerekçe gösterilmeden ve bildirim öneli peşin ödenmeden bir kısım sendikali işçinin iş akti işveren tarafından bozulmuş ise, işçi 2. yıl zammına ve bundan kaynaklanan ihbar ve kıdem tazminatı farklarına hak kazanır.

DAVA: Davacı vekili 4.4.1991 tarihli dava dilekçesi ile davacının ilk olarak 1.8.1993 tarihinde davalı işyerinde hizmet aktine dayalı olarak işbaşı yaptığını, işyerinde 2822 sayılı Kanun'a uygun olarak bağlatılmış bulunan ve 1.1.1990 - 31.12.1991 tarihleri arasında yürürlükte kalacak olan toplu iş sözleşmesinin olduğunu, davacının da sendika üyesi olup tüm haklardan faydalandığını, sözleşmenin 1. yılını bitirip 2. yılının devreye girmesine 3 gün kala 27.12.1990 tarihinde davacı ile birlikte adet

sendikali işçinin iş aktini 1475 s. Kanun'un 13. maddesine dayanarak feshetme yoluna gittiğini ancak Yasa'nın emrettiği ihbar önellerine ait peşin ödemeyi de yapmadığını, ödemeleri yeni yıl girdikten sonra gerçekleştirdiğini, davacının kıdem ve ihbar tazminatı hesaplamasında toplu iş sözleşmesinin 2. yılına ait ücret zammı dahil tüm hakların nazara alınarak hesaplama yapılması gerektiğini, fazlaya ait hakların saklı kalmak kaydı ile, eksik ödenen 5.650.000 TL. kıdem tazminatı ile 1.200.000 TL. ihbar tazmi-

natının yasalarla öngörülen faiz, mahkeme masrafı ve vekalet ücreti ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

CEVAP: Davalı vekili 25.9.1991 tarihli cevap dilekçesi ile davacının iş aktinin 27.12.1990 tarihinde İş Yasası'nın 13. ve 14. maddelerine istinaden feshedildiğini, davacının 1.1.1991 tarihinde yürürlüğe girecek toplu iş sözleşmesinden yararlanmasının ihbar tazminatı verilerek yapıldığı için mümkün olmadığını beyanla davanın reddini savunmuştur.

GEREKÇE: İbrar edilen işyeri ve sigorta kayıtları, ibraname, fesih bildirimi, işçi sicil kartı, toplu iş sözleşmesi emsal kararlar, alınan 26.5.1992 tarihli bilirkişi raporu ve tüm dosyanın incelenmesinden, davacının davalı işyerinde 1.8.1983, 27.12.1990 tarihleri arasında 7 yıl 4 ay 26 gün çalışmış olduğu, kıdem tazminatı farkından 5.460.041 TL, ihbar tazminatı farkından 1.159.660 TL alacaklı olduğu bilirkişi raporunda tespit edilmiş olduğundan ve bilirkişi raporunda mahkemenin kanaatine uygun olması sebebiyle davanın rapor doğrultusunda ka-

bulüne karar verilmesi gerekmiştir.

HÜKÜM: Dava kısmen sabit olduğundan, 5.460.041 TL kıdem tazminatı farkının 27.12.1990 fesih tarihinden itibaren hesaplanacak en yüksek banka mevduat faizi, 1.159.660 TL ihbar tazminatı farkının ise 4.4.1991 dava tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiz, tarife ve takdire müsteniden 552.180 TL vekalet ücreti, davacı tarafından yapılan 286.000 TL yargılama giderinin 66/68 oranına göre davalıdan alınarak davacıya verilmesine, davacının ziyade taleplerinin reddine, red dolayısıyla tarifenin aynı hükmü uyanınca 23.029 TL vekalet ücretinin davalıdan alınarak davalıya ödenmesine, peşin harcın mahsubu ile bakiye 147.216 TL ilâm harcının davalıdan alınarak hazineye irat kaydına, yargıtay yolu açık olmak üzere 15.9.1992 gününde verilen karar taraf vekillerinin yüzlerine açıkça okunarak anlaşıldı. 15.9.1992.

T.C. YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ, Esas: 1992/12199, Karar: 1993/7314 ile onanmasına 29/4/1993 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Birer yıllık sözleşmelerle çalışan işçiye ihbar ve kıdem tazminatının ödenmesi, sözleşmelerin başlangıçtan itibaren belirsiz süreli tek bir sözleşmeye dönüşmesi anlamına gelir

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E. 1993/15148
K. 1994/2622
T. 21.02.1994

ÖZET: Birer yıllık sözleşmelerle çalışan işçiye ihbar ve kıdem tazminatı ödenmiş ise, sözleşmelerin tek ve baştan itibaren belirsiz süreli bir sözleşmeye dönüştüğünün kabulü gerekir. Bu nedenle, iş aktinin belirli süreli sözleşmenin bitim tarihinden önce bozulduğu iddiasıyla kalan süre için istekte bulunulamaz.

DAVA: Davacı, ücret alacağı ve kıdem tazminatının ödenmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm, süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR: Dosyadaki bilgi ve belgelere göre davacının 16.2.1987 tarihinden itibaren 30.6.1992 tarihine kadar birbirini izleyen birer yıllık belirli süreli sözleşmelerle çalıştığı, iş aktinin feshi üzerine kendisine ihbar ve kıdem tazminatı ödendiği anlaşılmaktadır. Böylece ara-

lıksız birbirini izleyen belirli süreli zincirleme sözleşmelerin başlangıçtan itibaren belirsiz süreli tek bir sözleşmeye dönüştüğünün kabulü gerekir. Dairemizin yerleşmiş uygulamaları da bu doğrultudadır. Bu durumda davacı son belirli süreli sözleşmenin süresinden önce fesh edildiğini ileri sürerek geri kalan sözleşme süresi için istekte bulunamaz. O halde davanın reddine karar vermek gerekir. Buna rağmen mahkemenin aksine düşünce ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz edilen kararın yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, 21.2.1994 gününde oybirliğiyle karar verildi.

- Tazminat
- Süresi belirli olmayan sürekli hizmet akitleri
- Fesih
- Kötüniyet

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E. 1990/4384
K. 1990/7523
T. 19.6.1990

ÖZET : İşçinin, işinden çıkarılması durumunda ayrıca tazminat istemeye hakkı vardır. Ancak, bunun için işverenin kötüniyetle hareket etmiş olması yada başkaca gerektirici bir nedenin bulunması gerekir.

Davada; olayın oluş tarzına göre işverenin, ihbar ve kıdem tazminatı dışında fesihden sonraki boşta geçen süre için herhangi bir tazminat ödemesini gerektiren sebepler yoktur.

Davacının çalışması belirli süreli hizmet aktine dayanmamaktadır. Süresi belirli olmayan sürekli hizmet akti ile çalışmıştır. Bütün bu nedenlerle boşta geçen süreye ilişkin isteğin reddine karar verilmelidir. (1475 s. İş K. m. 13)

Davacı, ihbar ve kıdem tazminatı, boşta geçen süreler karşılığı ve yıllık ücretli izin parasının ödenilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm, süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

1- Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2- Davacı, davalı bankanın kambyo şubesinde görevli iken, adı usulsüz bir işe karışmış ve bu nedenle iş akti 14.5.1982 tarihinde feshedilmiştir. Hakkında açılan kamu davası süre yönünden ortadan kaldırılmıştır. Ceza mahkemesinde mütalâasına başvurulmuş bilirkişi, davacının usulsüz işlemlerle ilgili belgelerde rumuz ve parafının bulunduğunu, ancak imza yetkisinin olmadığını, bu sebeple sorumluluk yüklenilemeyeceğini bildirmiştir.

Davacı, 9.10.1986 tarihinde açtığı bu dava ile fesihden 1.12.1984 tarihine kadar boşta geçen süre için uğradığı zarar karşılığı ücret ve ücrete bağlı haklarını istemiştir.

Mahkemece, bilirkişiye yaptırılan hesap sonucuna göre 20.7.1982 ile 1.12.1984 tarihleri arası için gerçekleşen ücret ve ücrete bağlı haklara karar verilmiştir.

Gerçekten, 1475 sayılı İş Kanununun 13. maddesinin, son fıkrasına göre, işçinin ayrıca tazminat isteme hakkı vardır. Ancak, bunun için, işverenin kötüniyetle hareket etmiş olması yada başkaca gerektirici bir nedenin bulunması

gerekir. Davada, olayın oluş tarzına göre işverenin ihbar ve kıdem tazminatı dışında, fesihden sonraki boşta geçen süre için herhangi bir tazminat ödemesini gerektiren sebepler yoktur. Davacının çalışması belirli süreli hizmet aktine de dayanmamaktadır. Süresi belirli olmayan sürekli hizmet akti ile çalışmıştır. Bütün bu durumlar itibarıyla boşta geçen süreye ait isteğin reddine karar vermek gerekir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen sebeplerden (BOZULMASINA), peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 19.6.1990 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY YAZISI

Davacı, davalı bankanın kambyo servisi elemanlarından. Yabancı uyruklu döviz tevdiat hesabı müşterisi olan bir kişinin başvurusu üzerine, gerekli işlemleri yaparak paraf etmiş ve imzaya hazır hale getirmiştir. Bu evrakların imzalanmasından sonra, yabancı bankalarda hesabı bulunmayan şahıs bankadan toplam 187.500 Amerikan Doları para çekmiştir. Davacının müstakil imza yetkisi bulunmamakla beraber, kendisinin yaptığı muamelelerle ve o işlere iştiraki ile davalı banka zarara uğramıştır. Bu durum, 1475 sayılı İş Kanununun 17/II-d maddesindeki "bağılılığa uymayan davranışlarda bulunmak" halini oluşturur. Davacının bu hareketi, davalı işverene, hizmet aktini haklı sebeple bozma imkânını sağlar. Bu bakımdan fesih hakkı sebebe dayanmakla bu isteklerin reddi gerekirken, kabulü şeklindeki mahkeme kararının bozulması oyunda olduğundan, çoğunluğun bu yönden onama kararına katılmıyorum.

Ülkemizde bir süredir yaygın bir kriz modası yaşanıyor! Krizi çıkaranlar da muhatap olanlar da sonunda belli bir noktada buluşuyorlar. Ekonomik krizin sarstığı yığılı yere yuvarladığı dar ve sabit gelirli insanlarımızın, daha açık bir ifade ile yurttaşlarımızın büyük çoğunluğunun dikkatlerini belli noktalara çevirebilmek için suni krizler yaratıldığına insanın neredeyse inanaacağı geliyor. Şöyle bir düşünelim Hep, Dep, Hadep ve onlara yakın veya yakın siyaset maceracılarının üzerine üzerine devletin gitmesi, bu ihanet mihraklarının tarumar edilmek istenmesi işin başlangıcına değil de ülkenin yangın yerine gelmesine sebep olan ekonomik krizin en kritik dönemlerine rastlıyor.

Koalisyon ortakları arasında yapay bir sürtüşme mi başlatılıyor, dikkat ediniz yine çalışanlarla ilgili sorunların azalacağı yerde çoğaldığı sözleşmelerde ikinci yıl için bağlanan ücret zamlarının uygulanması gereken günlere siyasette kriz söylentileri gelip yerleşiyor. Dahası var Türk Silahlı Kuvvetlerinin üst kademelerinde hepimizin ne olacak diye beklemesine sebep olan atama krizi bile açık söylemek gerekirse emeğin çıkarlarına yönelik bir biçimde başlatılıp sonunda tatlı sona bağlanıyor.

Türkiye Cumhuriyetinin Demokrasiye geçit verdiği günlerden günümüze bir siyaset krizini sağ ve sol düşünceyi bir koalisyonda buluşmakla atlatabilmiş ve geçmişte bir araya gelemiyenler, ülkeyi sıkıntılı müdahalelere götürenler anlaşarak geçmişten ders alınmışcasına bir hükümette buluşma basiretini gösterebilmişlerdi. Günlerdir ülke yeniden çalkalanıyor, olmuyor küçük ortağı yüzünden koalisyonun başı derde sokuluyor. Sonu nereye varacağı belli olmayan bu söylentilerin ve halkın önüne her akşam medyamızın getirdiği sıkıntıların siyasetteki açmazların, çıkmazların hedefi acaba nedir? Bu kriz

KRİZ MODASI

modasının gerçek amacı neye bağlanabilir? İyice düşünmek lazım. Milli gelir dağılımı birazcık çalışanların dar ve sabit gelirli olanların lehine gelişme göstermeye başladığı zaman yeni bir krizin doğduğunu görüyorsunuz.

Bu satırların yazarı hayatının hiç bir döneminde meşru sermaye karşı olmamış, emek kadar sermayeye de hakkının verilmesi gerektiği inancını sa-

vunagelmış bir sendikacıdır. Ama gerçekte ortaya çıkan tablo askeri müdahalelerden sonra pastanın çıkar guruplarından en haksız lehine bölüştürüldüğü noktasına bizi götürüyor. Bu bölüşümde vergi vermektan kaçanlar, haksız yere kısa zamanda köşe dönenler, vurgun peşinde koşanlar devleti soyanlar çalışanların sırtından daha da zengin hale geliyorlar.

Serbest piyasa ekonomisini başıboş bir ekonomi olarak görenler bu haksız gelişmeye fırsat veriyorlar, çanak tutuyorlar. Elbette ekonomi kendi kuralları içinde gelişecektir. Bu gelişmede denetim hiç mi olmayacaktır? Haksız rekabet söz konusu olsa bile hiç kimse sesini çıkarmayacak isteyen istediği gibi hareket edebilecek piyasa karmaşası yaşanabilecek midir? Kim demiş? Dövizde yaşanan olaylar hiçte böyle olmadığını, biraz ucu kaçınca devletin hemen döviz piyasasına müdahale ettiğini ve stabil hale gelinceye kadar bu müdahalesini sürdürdüğünü görüyor, yaşıyoruz.

Tüketicinin korunması için yasal düzenlemeyi bir türlü çıkaramayanlar el kesesinden keyif bağışlamada el-hak hüner sahibidirler. S.S.K. prim borçlarının faizlerini affedenler bazı alacakları bir kalemde siliverenler bu kriz modasının yaratıcılarıdır. Demokratikleşme gerçek manada sağlanmadıkça Anayasa ve yasalarda gerekli değişiklikler bir an önce gerçekleşmedikçe içimizi karartan bu krizler birbirini izler. Demokratikleşme amacına ulaşır ve Demokrasi özünde ve ruhunda bütün yurda egemen olursa Türkiye gelişmiş ülke durumuna ancak o zaman gelebilir ve o zamanda çalışanlar dar ve sabit gelirli milli gelirden hak ettikleri payı alabilirler. Gerisi lafı güzafıdır. Bu gerçeği hepimiz bilmeli ve demokratikleşmeyi biran önce hayata geçirebilmek için baskı gurupları olarak üzerimize düşeni yapmalıyız...

Yeni işçilik oranları ve Kurum gelirlerine etkisi

4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 6. maddesine 3917 sayılı Kanunun 4. maddesiyle eklenen 1 fıkraya göre, işverenlerce Kuruma yapılan bildirimlerin emsallerine veya yapılan işin nitelik ve kapsamına göre işin yürütümü için gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında olması durumunda, Kuruma sigorta müfettişi raporuna istinaden sigorta primine esas kazançları re'sen hesaplama yetkisi tanınmıştır.

Bu düzenleme, 506 sayılı Kanunun 79. maddesinde 3395 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucu Kurum gelirlerindeki büyük çöküşün önlenmesine matuf bir düzenleme olarak görülmektedir.

Ancak yasadaki şekline göre uygulamada subjektif değerlendirmeler sonucu hukuki ihtilâflara neden olunacağı hususundaki TÜRK-İŞ görüşü Kuruma yazılı olarak bildirilmiş ve ilgililer uyarılmış bulunmaktadır.

Kurum, 506 sayılı Kanunun 83. maddesinde açıklanan işler ile, inşaat işleri için yeni işçilik oranlarını tesbit etmiş ve 7.7.1994 tarih, 16-86 ek sayılı bir genelge ile de açıklamış bulunmaktadır.

Bu genelgede yer almayan işlerle ilgili olarak yapılacak değerlendirmeler sonucu hukuki ihtilâfların doğması yönündeki endişemizi muhafaza etmekteyiz. Ancak bu düzenlemeyi de uygulamalarda birlik ve beraberliğin sağlanması yönünde yerinde görmekteyiz. Bu görüşümüz düzenlemenin şekli yönüyle ilgili olup, içeriğini kapsamamaktadır.

Bilindiği üzere, yığma veya betonarme (geleneksel) bina inşaatlarında işçilik ücreti oranı evvelce yüzde 20 idi. Bu oran 25.7.1984 tarihinde yüzde 16 olarak değiştirilmiştir. Yapılan bu son düzenleme ile de, yüzde 9'a düşürülmüş bulunmaktadır. Ancak genelge uygulamasında listede kayıtlı işçilik ücreti oranlarının istihkak bedeline veya yaklaşık maliyet bedeline (bu iş için değerlendirmeye ko-

H. Avni YAZICI

TÜRK-İŞ
Sosyal Güvenlik Uzmanı

nu işyeri dosyasından bildirilmemesi gereken işçilikler dolayısıyla) 2 puan eksilti olarak değerlendirme yapılması yönünde bir açıklamaya yer verilmiştir. Yani, değerlendirme

yapılırken bu oranın bu işlerde yüzde 7 olarak uygulanması gerekmektedir. Tabiidir ki, diğer işlerdeki işçilik oranlarının da 2 puan eksilti olarak değerlendirme yapılması icap etmektedir. Eski ve yeni uygulamayı yığma ve betonarme inşaatlar yönünden bir örnekle açıkladığımızda aradaki fark daha da net bir şekilde anlaşılacaktır.

25.7.1984 - 9.7.1987 döneminde 5 milyar maliyetli veya ihale bedelli yığma veya betonarme bir bina için işverenlerin Kuruma;

5 milyar (maliyet) x 16 (işçilik oranı) x 70 (mukayese oranı) = 560 milyon lira prime esas kazanç bildirerek, bu kazanca tekabül eden 193 milyon 200 bin lira prim ödemesi gerekmektedir.

506 sayılı Kanunda 3395 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle 9.7.1987 tarihinden itibaren işverenler Kuruma bildirimlerinde serbest bırakılmışlardır. Yine Kurumun işveren bildirimleri üzerindeki otokontrol yetkisi de kaldırılmış bulunmaktadır. Dolayısıyla işveren bildirimlerinin ihale bedeli ve maliyet bedelinin azami yüzde 3'ü oranında teşekkül ettiğini tesbit etmiş bulunmaktayız.

3917 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucu hazırlanan 16-86 ek sayılı genelge uygulaması ile de yine 5 milyar maliyetli veya ihale bedelli yığma veya betonarme bir bina için işverenlerin Kuruma 5 milyar x 7 (işçilik oranı) ki toplam 350 milyon lira prime esas kazanç yani işçilik ücreti bildirmeleri icap etmektedir.

Bu iki örnekten de anlaşılacağı üzere işverenlerce Kuruma bildirilen işçilik kazançları tutarları arasında yüzde 37.5'luk bir fark oluşmaktadır.

Bu farkı Kuruma ödenecek prim tutarlarına göre bir değerlendirmeye tabi tutarsak,

9.7.1987 tarihine kadarki uygulamaya göre işverenlerin 193 milyon 200 bin lira, yeni uygulamaya göre de 120 milyon 750 lira prim ödemeleri gerekmektedir.

Aradaki farkı küçümsememek gerekir.

Aslında Kurumun mali sorunlarının ana nedeni bu uygulamada saklı bulunmaktadır.

Tabiidir ki, tahsilat oranları ile, kaçak işçi sorunu ve karşılığında prim almadan Kuruma yükletilen sosyal yardım zammı ödemeleri gibi riskleri de dikkate aldığımızda Kurumun mali yöndeki sorunlarını daha derinliğine görmek mümkündür.

Unutulmaması ve gözden uzak tutulmaması gereken husus, işverenler lehine yapılan değişikliklerin menfi tesirini ve acısını işçi ve işçi emeklileri ile bunların aile fertleri, dul ve yetimlerinin çekmiş olmasıdır.

Tabiidir ki, burada hatırlatılması gereken iki önemli husustan birincisi işçilik oranlarının tüm işler için düşük tutulmuş olması, ikincisi de, 3917 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 8.12.1993 tarihinden yedi ay sonra bu yasal düzenleme ile ilgili idari işlemlerin gündeme getirilmesi bulunmasıdır.

İşveren bildirimlerinin serbest bırakıldığı 9.7.1987 ile 8.12.1993 döneminde hertürlü inşaat, tesisat, tamirat, tadilat ve benzeri işleri yapan işverenlerin Kuruma bildirdikleri prime esas kazançların açıklanmasını yetkililerden ısrarla istememize rağmen bu yöndeki suskunluğun nedeni şimdi daha iyi anlaşılmaktadır.

Çalışma barışından sorumlu Devlet, işçi ve işveren üçlüsü arasındaki ilişkilerin sağlıklı işlenmesi, hizmetlerin güne uygun bir şekilde yürütümü, yine etkinliği ve yaygınlığı yönünden önem kazanmaktadır.

3395 sayılı Kanunla bu yönde yapılan değişikliğin Kurumun mali durumunda yaptığı tahribat ve bu tahribatın hizmetlere intikalinin acısını çekenlerce unutulmayacaktır.

Dileriz ki, uygulama düşük işçilik oranlarına göre yine başarılı olur. İşverenler Kurumun bu yönde alacağı idari kararlar ve tasarruflardan istifade ile hukuk yoluna başvurmak suretiyle uygulamayı işlemez duruma getirmezler. Onun için Kurumun her ünitesinde ve bu ünitelerde hizmetleri yürüten servisler arasında birlik ve beraberliği sağlayıcı önlemler zamanında alınır. Çünkü işverenler

Kuruma bildirimlerindeki serbestliğin tadına varmışlardır.

Hatırlatmakta yarar gördüğümüz bir başka husus, Kurumdan ilişiksizlik belgesi alması gereken işveren ve aracılar (taşarınların)ın işyeri kayıtlarını serbest muhasebeci ve mali müşavirlerle, yeminli mali müşavirlere iletirebilmeleri yönündeki kararın ileride doğuracağı sorunların başlangıçta önlenmesidir.

Bu uygulama Kurumun sigorta teftiş hizmetlerinin özelleştirilmesinin ötesinde müstakil bir teftiş kurulu haline getirilmiş bulunan sigorta müfettişlerini pasifize etmek olarak görülmekte ve değerlendirilmektedir.

Bu görevin de sigorta müfettişlerince ifasında yarar görülmektedir. Uygulama bu yönden daha da basit hale getirilebilir.

Kurum yönetimi sağlık hizmetlerinin yürütümünde nedense mali sorunları bahane ederek, karşılığında prim aldığı bu kişilerin haklarını kısıtlayıcı önlemler almayı ve bu kişilere yeni mali yükler yüklemeyi usul haline getirmiştir. Kurum bu kişilerin sağlık hizmetlerinden sorumlu olduğunu bu tekrarcı uygulamalarla unutmuş görünmektedir. Devamlı ve tek yönlü uygulamalarla sağlık hizmetlerinin aksatılmasına neden olmaktadır. Son olarak gündeme gelen "Sosyal Sigortalar Kurumu Sağlık Tesislerinde Tam Gün Çalışan Hekimlerin Mesai Saatleri Dışında Yapacakları Hasta Muayenelerinin Esas ve Usullerine Ait Yönerge" bu yöndeki uygulamanın tipik bir örneğidir. Bu yönergeyi Sosyal Sigorta ve Sosyal Devlet ilkeleriyle bağdaştırmak mümkün değildir. Uygulama maddi gücü yeterli ve yetersiz sigortalılarla, işçi emeklileri ve bunların aile bireyleri ile dul ve yetimleri arasında farklılıklar doğuracak küskünlüklere neden olacak ve bu kişileri ikiye bölecektir.

Sosyal sigorta ve sosyal sigortacılık bu değildir.

Kurum primli sisteme göre kurulduğundan işverenlere tanınan ayrıcalıklar yanında prim ödeyerek sağlık hizmetlerine hak kazanan bu kişilere bir ayrıcalık yapılması, değil haklarının tanınmasını yetkililere bir kere daha hatırlatmakta yarar görüyoruz.

Çünkü bugüne kadar hizmetlerdeki kısıtlamaların sebebi olarak gösterilen mali durum, yukarıda açıklanan düzenleme ile giderilmiş olacaktır.

Türkiye'de özellikle 1991 yılından sonra yerli ve yabancı kaçak işçilik hızla yaygınlaşıyor. Çalışma mevzuatımızda yer alan yasaklar, neredeyse açıkça ihlal ediliyor. Sosyal devlet anlayışının terkedilmesi sonucunda daha da artan işsizlik nedeniyle, iş bulabilmiş işçiler, insanlık dışı koşullarda çalışmaya ve yaşamaya zorlanıyor.

En kısa sürede en fazla parayı biriktirip ülkelerine dönme beklentisi içinde olan yabancı kaçak işçiler, en ağır çalışma koşullarını kabul ediyorlar. Çalışmaları yasak olduğu için sendikaya üye olamıyorlar. Yasadışı ve kaçak olarak çalıştıkları için yasalar da yer alan koruyucu hükümlerden yararlanamıyorlar. İş kazasına uğramaları veya hastalanmaları durumunda hiçbir güvenceleri olmuyor. Ülkemiz işçilerine göre daha düşük ücretlerle ve çok daha yoğun bir tempoda, köle gibi çalışmayı kabulleniyorlar.

Bu şekilde çalışmaya razı yabancı kaçak işçilerin çalıştırılması mümkün olunca, ülkemiz vatandaşlarının sendikalı işçiler olarak insanca çalışma ve yaşama koşullarına kavuşmaları ise hemen hemen imkansız hale geliyor.

Türkiye'de işsizlik büyük bir toplumsal sorunken, karlarından başka birşey düşünmeyen bazı işverenler, yasadışı biçimde kaçak işçi çalıştırma- yı tercih ediyorlar.

Diğer taraftan, büyük kamu açıklarıyla karşı karşıya bulunan devletin büyük vergi kaybı oluyor. Kaynak yetersizliği içinde kıvranan SSK ise sigorta primi alamıyor.

Yabancı Uyrukluların Türkiye'de Çalışma Yasası

Yabancı uyrukluların ülkemizde çalışmalarına ilişkin hükümler çeşitli yasalarda yer almaktadır. Ancak bunların en önemlisi, genel bir düzenleme yapan 2007 sayılı Yasa ile, deniz taşımacılığında yabancı işçi çalıştırılmasını düzenleyen 815 sayılı Yasadır.

19.4.1926 tarihinde kabul edilen 815 sayılı Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dahilinde İcrayı San'at ve Ticaret Hakkında Kanun bu konuda aşağıdaki kısıtlamayı getirmektedir:

"Kara suları dahilinde balık, ıstiridye, midye, sünger, inci, mercan, sedef ve sairer sayıldı, kum ve çakıl ve sairer ihracı ve gerek sathı bahirde ve gerek ka'rı bahirde mevcut kazazede sefain ve merakiple enkazı metrukenin ihrac ve tahlisi, dalgıçlık, aracıılık, kılavuzluk, deniz bakkallığı, bilcümle Türk vesait ve merakibi bahriyesi derununda kaptanlık, çarkçılık, katiplik, tayfalık ve amelelik ve sairer icrası ve iskele, rıhtım hammallığı ve bilumum deniz esnafılığı icrası Türkiye tebaasına munhasırdır." (Madde 3)

Bu maddenin ihlali durumunda öngörülen ceza, bir aydan üç aya kadar hapis ve yüz liradan bin liraya kadar para cezasıdır. Maddede, bu cezalardan yalnız birinin de hükümlenebileceği ve suçun tekrarında cezanın iki katına çıkarılacağı belirtilmektedir (Madde 5).

Bu hükmün uygulanması konusunda yıllardır sorun çıkmamışken, Deniz Ticaret Odası'nın 6.10.1993 günlü yazısıyla, deniz taşımacılığında düşük ücretli yabancı işçi çalıştırma çabası başlamıştır. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı Deniz Ulaştırma Genel Müdürlüğü ise, 16.11.1993 tarihli yazısında "kaptan hariç olmak ve gemi zabitan sayısının yüzde 40'ını geçmemek üzere, 31 Aralık 1994 tarihine kadar, kabotaj taşımacılığı dışında olmak koşuluyla Türk Bayraklı gemilerde yabancı uyruklular gemiadamlarının zabitan olarak çalıştırılmalarını" uygun gördüğünü bildirmiştir. 815 sayılı Yasanın açıkça ihlali anlamına gelen bu tavır üzerine, Türkiye Denizciler Sendikamız 9.12.1993 tarihinde Denizcilik Müsteşarlığı'na gönderdiği yazıda bu uygulamanın derhal değiştirilmesini istemiş ve Denizcilik Müsteşarlığı'nın idari işleminin iptali için de 28.2.1994 tarihinde Danıştay'a başvurmuştur. Dava devam etmektedir.

11.6.1932 gün ve 2007 sayılı Türkiye'deki Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun'un getirdiği yasaklama ise çok geniş kapsamlıdır:

"Türkiye Cumhuriyeti dahilinde aşağıda gösterilen sanat ve hizmetler münhasıran Türk vatandaşları tarafından yapılır. Bu sanat ve hizmetlerin Türk vatandaşı olmayanlar tarafından yapılması memnurdur:

A) Ayak satıcılığı; çalgıcılık; fotoğrafçılık; berberlik; müretteplik; simsarlık; elbise, kaske ve kundura imalcılığı; borsalarda mubayaacılık; devlet inhisarına tabi maddelerin satıcılığı; seyyahlara tercümanlık ve rehberlik; inşaat, demir ve ahşap sanayi işçilikleri, umumi nakliye vesaiti ile su ve tenvir ve teshin ve muhabere işlerinde daimi ve muvakkat işçilik; karada tahmil ve tahliye işleri; şoförlük ve muavinliği; alüminyum amelelik; her türlü müesseselerle ti-

carethane, apartman, han, otel ve şirketlerde bekçilik, karpıcılık, odabaşılık; otel, han, hamam, kahvehane, gazino, dansing ve barlarda kadın ve erkek hizmetçilik (garson ve servant); bar oyunculuğu ve şarkıcılığı.

B) Baytarlık ve kimyagerlik." (Madde 1)

Bu hükmü ihlal eden yabancı uyrukluların "mahallin en büyük mülkiye memurunun emriyle fiilen sanat ve hizmetlerinden menolunması" ve mahkemeye verilmesi öngörülmektedir (Madde 6).

Günümüzde Yabancı Kaçak İşçiler

Bu ve diğer yasalarda bu kadar açık hükümlere rağmen, son yıllarda ülkemizde yabancı uyrukluların kaçak olarak çalışması hızlı bir biçimde yaygınlaşmakta, yürlükteki yasalar sürekli olarak ihlal edilmektedir.

TİSK Genel Başkanı Refik Baydur, 1992 yılı başlarında, gerekirse eski Sovyet Cumhuriyetlerinden ayda 80 dolara çalışacak işçi getirilebileceğini söylüyor ve "Rusya'da işçiler 50 dolara çalışmaya bile dünden razı" diyordu.¹

Belçika'da yayımlanan "The European" Gazetesi, "Köle Ticareti Türkiye'de Hortladı" başlığıyla şu haberi veriyordu:

"Para kazanmak amacıyla akın akın Türkiye'ye gelen binlerce Doğu Avrupalı, çağdaş köle pazarlarında açık artırma ile satılıyor. Avrupa'nın yeni köle işçileri genç Rus, Romen ve Polonyalıları, yasadışı yollardan İstanbul'un inşaatlarında amelelik yapıyor. Türkiye'ye kamyonlarla sokuluyor, pasaportları ellerinden alınıyor ve organizatörlere belli bir komisyon ödendikten sonra yerel amelelere oranla 3 katı düşük ücretlerle çalıştırılıyorlar. Bugüne dek İstanbul'da yaklaşık 5 bin Doğu Avrupalı gelmiş bulunuyor ve önümüzdeki aylarda iki katına çıkması bekleniyor. Köle iş-

çiler, gazete ilanları ve Türk işverenler adına çalışan acenteler aracılığıyla işe alınıyor. İşçileri Türkiye'ye çeken etmenler ise kendi ülkelerinde bulunmayan iş olanakları ve döviz. Türkiye'ye geldiklerinde kendilerini insan pazarlarında buluyorlar. Buralarda dişleri ve kasları incelenerek sağlık denetiminden geçiriliyorlar... Kaderin garip bir cilvesi olarak, pazar, köle işçilerin, Türkiye'ye birkaç yıl önce yerleşmiş vatandaşlarınca işletiliyor. Türkiye'de kol emekçisinin ortalama günlük kazancı 80-100 bin lira arasında. Doğu Avrupalı işçiler ise 30 bin lira ancak kazanabiliyor... Acenteler, işçilerin istediklerinde Türkiye'den ayrılmasını engellemek amacıyla pasaportlarını alıyorlar... Türkiye'de üslenen Doğu Avrupalı acenteler, Rusları sınır ötesinden gönderdikleri araçlarla Trabzon'a getiriyor, Romen ve Polonyalıları ise kamyonlarla geliyor."²

1992 yılında Filipinler'den gelerek Türkiye'de dadı, hizmetçi ve fabrika işçisi olarak çalışan işçi sayısı önemli sayılara ulaşmıştı. Filipinli işçiler, işçi simsarlarına kişi başına 1000 - 2000 dolar ödeyerek Türkiye'ye geliyorlar ve iş buluyorlardı. Aylık ücretleri 150 - 200 dolar düzeyindeydi. 1992 yılı sonlarında İstanbul'da 2000 dolayında Filipinli, Portekizli ve Koreli işçi fabrikalarda kaçak olarak çalışıyordu. Filipinli işçiler özellikle dokuma işkolunda yaygındı. Niva Tekstil, Ortadoğu Tekstil, Ben Tekstil, Gap Tekstil, Cemtaş gibi işletmelerde, kaçak yollarla sahte vizeyle gelen Filipinli işçiler vardı. Bu işçilerin pasaportları işverenlerce ellerinden alınıyor ve sınırdışı edilmek korkusuyla, insanlık dışı koşullarda çalışmaya ve yaşamaya kabulleniyorlardı.³

1993 yılı başlarında İstanbul Avcılar'da kurulu Cemtaş Konfeksiyon Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'nin sahibi Abdullah Taşçı, Filipinli işçileri şöyle anlatıyordu:

"Bizim Türk işçilerimiz çok

tembel. Ben Filipinli işçilerden çok memnundum ve bu işi Filipinlilerle götürmeye kalktım. İş ahlakı bakımından çok daha üstün olan bu insanlar, verdiğiniz işi yaparken çok dikkatli. Aralarında bir kaç tanesi tekstil mühendisi olan beş Filipinli işçim için lojman bile tutmuştum. Yetkili yerlere başvurumama rağmen onlar için gerekli izni alamadım. Bu insanlar, önce vize almak umduyla Bulgaristan'a gitti. Vize alamayınca da ülkelerine geri döndüler. Şimdi birisini geri getirttim... Filipinli işçiler, "Türk işçiler bu kadar yüksek maaş alıyor, bu kadar güzel yemekler yiyorlar; buna rağmen neden çalışmıyorlar?" diye soruyorlar bize."⁴

Romen kaçak işçiler 1993 yılı başlarında özellikle inşaatlarda çalışıyorlardı. Birçok Romen işçisi Türkiye'ye parasız olarak geliyor ve hatta geldikleri otobüslerin bile parasını ödeyemiyordu. Bu durumda otobüs şirketinin yöneticileri kaçak Romen işçisinin pasaportuna el koyuyor ve dönüşte alacağını tahsil ettiğinde pasaportu geri veriyordu. Romen işçiler, kaçak çalıştıkları için kendilerine vaad edilen paranın çok altında para verildiğinden de yakınıyorlardı. Bir Romen işçi, bir işyerinde 70 bin lira yevmiye ve bir öğün yemeğe anlaştıklarını ve ancak elli günlük çalışması sonrasında kendisine yalnızca 600 bin lira verildiğini anlatıyordu. Vize süreleri dolan Romen işçiler çalışmaya devam ederse ve yakalanırsa, 200 Mark para cezası ödemek zorunda kalıyordu. İşçiler, genellikle barakalarda insanlık dışı koşullarda yaşıyorlar, kaçak olarak çalıştırılıyorlardı.⁵

Türkiye, başka ülkelerde kaçak olarak çalışacakları için de bir sıçrama tahtası olarak kullanılmaktadır. Örneğin, 1993 yılı başlarında Yunanlı bir armatörün gemisinde kaçak olarak çalıştırılmak üzere Pakistan'dan getirilen 20 işçi, gemiye binmeden önce Çanakkale'de polis tarafından yakalanmıştı.⁶

1993 yılı Nisan ayı başlarında ise güvenlik kuvvetleri içinde 81 Romen kaçak işçinin bulunduğu bir otobüs yakaladılar. Romen işçiler, iş bulunacağı vaadiyle dolandırılmıştı.⁷

1993 yılı ilkbaharında, Zihni Denizcilik ve Martı Denizcilik şirketleri, ayda 50 dolara Ukraynalı ve Endonezyalı işçi çalıştırdıkları için eleştiriliyordu.⁸

TÜRK-İŞ I. Bölge Temsilcisi Faruk Büyükkucak'ın üye sendikalar aracılığıyla yaptığı araştırmanın sonuçları da ilginçtir. 1993 yılı yaz aylarında İstanbul'a çok sayıda Bulgar, Romen ve Polonyalı işçi turist vizesiyle gelmekte ve kaçak olarak inşaat, dokuma, dericilik ve otel işyerlerinde istihdam edilmektedir. İnşaatlarda genellikle Romen işçiler çalışmaktadır. Yerli işçilerin yevmiyesi ortalama 100 bin lira iken, duvarcı, marangoz gibi nitelikli Romen işçiler 50-60 bin lira yevmiyeyle çalışmaktadır. Romen işçiler genellikle Aksaray'da yatmakta ve işçi simsarları aracılığıyla müteahhitlerle bağlantı kurmaktadır. 1993 yılı yaz aylarında otellerde temizlikçi ve kat işçisi olarak Bulgar, Polonyalı ve Romen işçilerin çalıştırılması yaygınlaşmıştır. Çorlu bölgesinde ise 500 dolayında Bulgar ve Romen işçi, özellikle dokuma ve dericilik işyerlerinde haftada 250-300 bin liraya çalışmaktadır. Halbuki yerli işçilerin haftalıkları 500 bin lira düzeyindedir. Dokuma işkolunda ise yabancı işçi çalıştırma genellikle küçük işyerlerindedir. Bu işkolunda 16-17 yaşlarında yabancı işçilere de rastlanmaktadır.⁹

Aynı günlerde Edirne Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan aramalarda, inşaatlarda ve sanayi sitesindeki dükkanlarda kaçak işçilik yapan ve yaşları 17 ile 37 arasında değişen 6 Romen yakalandı. Bu işçiler, günde 3-4 dolar karşılığında çalışıyorlardı.¹⁰

Karadeniz bölgesinde ise kaçak Rus işçiler vardı. Çay yaprağı toplama işinde çalışan Rus işçiler günde 50-70 bin liraya çalışıyordu.¹¹

1993 yılı sonbaharında İzmir'de 40 Romen işçi gözaltına alındı. Bu işçiler, 120 bin lira yevmiye karşılığında midye toplamak üzere İstanbul'dan Mehmet Karaçoban isimli bir kişi tarafından getirilmişlerdi.¹²

1993 yılı sonlarına doğru Topkapı Otobüs Terminali'nde kaçak yabancı işçi pazarı kuruluyordu. Otobüslerle gelen ve çoğunluğunu Romenlerin oluşturduğu işçiler, işçi simsarları aracılığıyla işçi arayanlara aktarılıyordu. Yevmiyeler 60 bin lira dolayındaydı. İşveren çalıştırdığı yabancı kaçak işçinin pasaportunu alıyor ve iş bitinceye kadar kendisinde tutuyordu. Yabancı işçilerin yaşama koşulları son derece ilkel.¹³

Bu günlerde Bayrampaşı'da Urhan Plastik Fabrika-sında sigortasız kaçak işçi olarak çalışan ve işyerinde uyuyan iki romen işçi çıkan yangında zehirlendi.¹⁴

Bu konudaki ilginç olaylardan biri, Arnavutluk İnşaat İşçileri Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu Başkanı'nın 10.5.1993 tarihinde TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral'e yazdığı bir mektuptur. Kötü bir İngilizceyle yazılmış mektupta şöyle deniliyordu:

"Size iki mektup yazdık, ancak sizden bir yanıt alamadık. Belki de mektubumuz elinize henüz geçmedi. Bu mektuplarda size inşaat federasyonumuzu, sorunlarımızı ve başarılarımızı ve çalışmalarımızda karşılaştığımız zorlukları anlattık. Arnavutluk'ta bugün büyük sorunlarla karşı karşıyayız, ancak bunlar içinde en önemlisi çok büyük oranlı işsizliktir. İşsizlik oranı yaklaşık yüzde 50'dir. İnşaat işçilerinin çoğu yasadışı yollardan Yunanistan'a gitmekte ve burada Yunanlı işçilerin üçte biri, beşte biri ücretlerle çalışmaktadır... Sendikamızla ilişki kur-

maktan çok memnun olacağız... Bize sağlayabileceğiniz yardımlar arasında İngilizce yayınlar ve teknik yardım olabilir. Ama bunlardan daha da önemlisi, ülkenizde bizim inşaat işçilerinden bir grup için iş olanağı yaratabilmenizdir..."¹⁵

Sonuç

Ülkemizde sendikalarımız ve işçi sınıfı açısından önümüzdeki dönemde giderek büyüyecek olan bir sorun, yabancı kaçak işçilerdir. Bu insanlar da işgücülerinden başka satacak birşeyi olmayan işçilerdir. Ancak çaresizlik onları ülkemize itmekte, ülkemizdeki işçi sınıfı ve sendikacılık hareketini zayıflatıcı bir rol üstlenmelerine neden olmaktadır. Türkiye'de işsizliğin böylesine büyük toplumsal sorunlar yarattığı ve sendikacılık hareketini zayıflatıcı şartlarda, köle gibi çalışmaya razı kaçak yabancı işçilerin ülkemize dolması, tüm ülkelerdeki işçi hareketini zayıflatıcı bir etki yaratmaktadır.

Sendikalarımızın yabancı kaçak işçi çalıştıran işverenleri tespit etmeleri ve bu yasadışı uygulamaları içinde olan işverenleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş müfettişlerine ve SSK'na bildirmelerinde büyük yarar vardır.

KAYNAKLAR

- 1 Bugün, 7.3.1992.
- 2 Cumhuriyet, 9.8.1992.
- 3 Nokta, 1-7 Kasım 1992.
- 4 Cumhuriyet, 18.2.1993.
- 5 Gerçek, 3 Nisan 1993.
- 6 Cumhuriyet, 28.2.1993.
- 7 Nokta, 11-17.4.1993.
- 8 Göğüş, Zeynep, "Türkiye'de İş Çok" Hürriyet, 2.5.1993.
- 9 Cumhuriyet, 4.8.1993.
- 10 Gündem, 30.8.1993.
- 11 Ortadoğu, 2.9.1993.
- 12 Milliyet, 4.9.1993.
- 13 Aydınlik, 8.10.1993.
- 14 Bugün, 14.1.1994.
- 15 Federasyon'un 10.5.1993 tarihli mektubu.

AĞUSTOS'94 GIDA HARCAMASI...

- Dört kişilik ailenin gıda harcaması tutarı Ağustos ayında yüzde 4.3 oranında artarak 4.903.000.- TL'ya yükseldi.
- Meyve ve sebze fiyatlarındaki ucuzluğa rağmen aile bütçesi yalnızca gıda için 200.000.- TL. yük altında.

- Fiyatlardaki durgunluk ancak bir ay sürdü.
- Gıda harcaması tutarında yıllık artış oranı yüzde 104.6'ya yükseldi.
- Eylül ayında yürürlüğe girecek yeni asgari ücret şimdiden sefalet ücreti düzeyinde...

Uygulanan yanlış ekonomik politikaların bir sonucu olarak günlük yaşamın ayrılmaz parçasını oluşturan fiyat artışları, başta işçiler olmak üzere dar ve sabit gelirli geniş kitlelerin satın alma gücünde önemli aşınmalara yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA MERKEZİ tarafından, çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptığı yerler dikkate alınarak yapılan piyasa belirlemeleri, yeterli ve dengeli beslenebilmek için yapılması gereken asgari aylık gıda harcaması tutarının yeniden artmaya başladığını ortaya çıkarmıştır.

Bilindiği üzere, Temmuz'94 ayındaki nisbi fiyat gerilemesi, yapılmak gereken gıda harcaması içinde ağırlıklı bir yeri bulan temel tüketim maddeleri fiyatlarını da olumlu etkilemiş ve aile bütçesinde geçici de olsa bir rahatlık söz konusu olmuştu. Ağustos'94 ayında da sebze ve meyve fiyatlarındaki nisbi ucuzluk sürmesine karşın, diğer temel gıda maddeleri fiyatlarındaki artışlar aile bütçesine yeni yükler gelmesine yol açmıştır.

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere; aile bütçesi içinde önemli bir ağırlığı bulunan gıda harcaması tutarı Ağustos'94 ayı itibarıyla bir önceki aya göre yüzde 4.3 oranında artış göstererek 4.903.000.- liraya ulaştı. Böylece gıda fiyatlarında meydana gelen bir aylık fiyat artışının aile bütçesine ge-

tirdiği ek yük 200.000.- TL. oldu.

Bilimsel veriler esas alınarak farklı yaş grupları itibarıyla oluşturulan gıda harcaması kalıbına göre, dört kişilik bir ailenin sağlıklı, yeterli ve dengeli beslenebilmesi için yapılması zorunlu gıda harcaması tutarı, yukardaki tablodan da görüleceği üzere, yılbaşından bu yana geçen sekiz ayda yüzde 59.9; Ağustos'93/Ağustos'94 dönemini kapsayan bir yıl içinde ise yüzde 104.6 oranında artış göstermiştir.

Ağustos'94 ayında meydana gelen yüzde 4.3 oranındaki artış, çalışmaya esas oluşturan harcaması kalıbı içinde yer alan çeşitli gıda maddelerinde görülen değişik oranlı artıştan kaynaklandı. Meyve ve sebze fiyatları genel itibarıyla dengeli bir trend gösterirken, Et : % 10, Yumurta % 18, Pirinç % 11, Kuru fasulye % 9, Tereyağ % 10 oranında artış gösterdi.

İçinde bulunduğumuz ay itibarıyla yapılmak gereken asgari gıda harcaması tutarı ile, TÜRK-İŞ'in hesaplama yöntemi-ne ve belirlenen miktara, bilimsel ve objektif davranılmadığı gerekçesiyle katılmadığı asgari ücret düzeyi arasındaki fark, olayın diğer bir boyutunu ortaya koymaktadır. Gıda harcaması tutarındaki % 104.6'lık artışa karşın asgari ücret artışı % 67.1 oranında olmuştur. Bunun sonucunda, 1 Eylül 1994 gününden itibaren net 2.759.429.- TL./Ay olarak yürürlüğe giren asgari ücret ile aylık zorunlu gıda harcamasının sadece yüzde 56.3'ü karşılanabilmektedir.

Aylık gıda harcamasında ulaşılan 4.903.000.- liralık düzey, asgari düzeyde yapılacak gıda harcamasını bile karşılamaktan uzak gelir elde eden çalışanların karşı karşıya kaldığı olumsuz yaşam koşullarının önemli bir boyutunu ortaya koymaktadır.

DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AYLIK GIDA HARCAMASI (TL/AY)

	Ağustos'93	Aralık'93	Temmuz'94	Ağustos'94
Yetişkin işçi	824.000.-	1.061.500.-	1.558.000.-	1.644.000.-
Yetişkin kadın	515.000.-	653.500.-	1.008.500.-	1.051.000.-
15-19 yaş grubu çocuk	660.000.-	830.500.-	1.287.000.-	1.341.000.-
4-6 yaş grubu çocuk	397.500.-	520.500.-	849.500.-	867.000.-
	2.396.500.-	3.066.000.-	4.703.000.-	4.903.000.-

ASGARI ÜCRET

Ülke ekonomisinde son dönemde açığa çıkan makro iç ve dış dengesizlik sonucu **"5 Nisan İstikrar Önlemleri"** alınmıştır. Ülkede ekonomik istikrarın sağlanmasına dönük olarak uygulamaya konulan politika demeti, her kesimin yanı sıra çalışanları da çok yakından ilgilendirmektedir.

Ekonomik programın açıklanması ile birlikte temel mal ve hizmet fiyatlarında görülen yüksek oranlı artış çalışanları doğrudan etkilemiş ve yaşam düzeyleri önemli ölçüde geriletilmiştir.

Programın **"ücret ve fiyat politikaları"**nda öngörülen yaklaşım beraberinde **"ücretlerin dondurulması"** tartışmasını da getirmiştir.

Çalışanlara yönelik bir dizi olumsuzluğun söz konusu alacağı beklenen ekonomik politika uygulamaları devam ederken, Asgari Ücret Tesbit Komisyonunun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 16 Mayıs 1994 günü toplantıya çağırılması önemli bir gelişme olmuştur.

Temel insan hak ve onuruna yaraşır bir yaşama düzeyini sağlamak sosyal devletin başta gelen görevidir. Bunun gerçekleştirilmesi, piyasanın görünmeyen eli yerine sosyal devletin ekonomik ve toplumsal yapıya adil müdahalesi ile mümkün olacaktır.

Bunu sağlayacak önemli uygulamalardan birisi de asgari ücrettir. Konuyla ilgili TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA MERKEZİ tarafından hazırlanan **"asgari ücret raporu"** aşağıda sunulmaktadır.

Çalışma,
TÜRK-İŞ Araştırma Müdür
Yard. Enis BAĞDADIÖĞLU
ve Araştırma Uzmanı
Bülent KÜPELİ
tarafından yapılmıştır.

3

Hakça Gelir Dağılımını Sağlamaya Yönelik Bir Asgari Ücret

Türkiye'de gelir bölüşümü eşitsizliği her zaman tartışılan bir konu niteliğindedir. Zira ülkemizde gelir dağılımı hiçbir dönem dengeli bir tablo oluşturmamıştır. Dikkat edilmesi gereken kişi başına gelir düzeyinin düşük olduğu yapıda, gelir dağılımında da önemli bozukluklar olmasının yoksulluk sorununu ortaya çıkartabileceğidir. Bu nedenle, ülkede gelirin olabildiğince artırılmasına çalışılırken, aynı zamanda yapılması gereken gelir dağılımının mevcut bozukluklarının giderilmesidir.

Bugün insanlık tarihinin ulaştığı aşamada, gelir dağılımının adaletli olarak dağıtılması nihai ve asıl amaç değildir. Asıl önemli olan, toplumun temel amacı olan özgürlük, güvenlik, adalet ve refahı ulaşmada gelirin adaletli olarak dağıtılmasının araç olmasıdır.

"Sosyal Devlet" kavramının kapsamı da budur. Gelir dağılımındaki dengesizliklerin düzeltilmesi sosyal devlet anlayışının bir sonucudur ve bunun

sağlanabilmesi için belli ekonomik, sosyal ve mali politikaların uygulanması gerekmektedir. Bilindiği gibi, sosyal devletin hizmet anlayışı için de; iktisaden zayıf olan büyük çoğunluğa insan onuruna yaraşır bir düzeyde yaşam şartları sağlamak gibi önemli bir konuda yer almaktadır.

Türkiye'de çalışanlar aleyhine adaletsiz ve dengesiz gelir dağılımının düzeltilmesinde uygulamaya sokulması gereken önemli tedbirler kapsamında asgari ücretin, insan onuruna yaraşır bir geçim standardı sağlayacak ölçülerde tesbit edilmesi de yer almaktadır. Bunun sağlanması açısından tesbit edilecek asgari ücretlerin en az bir önceki dönemde cari olan asgari ücretlerin yaratılan gelir içindeki oransal payına eşdeğer olması gerekmektedir. Başka bir anlatımla gelir içindeki görelî payını en azından koruması ve bunun üstünde bazı payları içermesi gerekir.

Oysa bu alanda yaptığımız bir çalışmanın sonuçları, asgari ücrette yıllar itibarıyla meydana gelen cari artışların, söz konusu dönemde meydana

na gelen kişi başına gayri safi milli hasıladaki cari artışın gerisinde kaldığını göstermektedir.

TABLO 3 : ASGARİ ÜCRET ve MİLLİ GELİRDEKİ GELİŞMELER

Yıllar	Kişi Başına GSMH Cari Fiyatlarla	Kişi Başına Milli Gelir Endeksi	Brüt Ortalama Asgari Ücret	Asgari Ücret Endeksi
1978	30.270	100	39.000.-	100
1979	50.529	166.9	56.400.-	142.4
1980	99.805	329.7	64.800.-	163.6
1981	143.909	475.4	101.604.-	256.5
1982	187.094	618.1	120.000.-	303.0
1983	241.348	797.3	194.400.-	490.9
1984	374.462	1237.1	269.328.-	680.1
1985	552.554	1825.4	344.928.-	871.0
1986	765.452	2528.7	496.800.-	1254.5
1987	1.446.574	4778.9	693.900.-	1752.2
1988	2.436.209	8048.3	1.201.500.-	3034.9
1989	4.245.889	14026.7	2.007.000.-	5868.1
1990	7.047.220	23281.2	3.645.000.-	9204.5
1991	10.860.047	35877.3	6.903.000.-	17431.8
1992	18.842.000	62246.4	12.852.000.-	32454.5
1993	31.881.000	105322.1	22.630.500.-	58026.9

* 1987 yılından itibaren yeni GSMH serisi kullanılmıştır.

Tablodan da görüleceği üzere, 1978 yılından bu yana kişi başına gayri safi milli hasıla ile brüt yıllık asgari ücretler cari fiyatlarla karşılaştırıldığında gelişimin asgari ücretin aleyhine olduğu sonucuna varılmaktadır. 1978-93 döneminde cari fiyatlarla kişi başına gayri safi milli hasıla 105.3 kat artmasına karşın, brüt asgari ücretteki artış 58.03 kat olmuştur. Diğer bir ifade ile, asgari ücret düzeyi milli gelir artışının yüzde gerisinde kalmıştır. Başka bir açıdan da bakıldığında da 1978 yılı itibarıyla kişi başına cari fiyatlarla GSMH'nın yüzde 28.8 üzerinde olduğu görülen ortalama yıllık brüt asgari ücret 1993 yılında yüzde 29 gerisine düştüğüdür. Bunun sonucunda asgari ücretin yaratılan milli gelir içindeki oransal payı aynı oranda düşme göstermiştir.

Kuşkusuz asgari ücret açısından görülen bu gelişme maaş ve ücretlerin yaratılan milli gelirden aldıkları payın gelişiminden bağımsız değildir. Bu alanda yapılan bir bilimsel çalışmanın sonuçlarına göre (28); yaratılan milli gelirden 1978 yılında yüzde 32.8 pay alan maaş ve ücretlilerin 1980'li yıllarda payı yüzde 17'lere kadar gerilemiş 1988 sonrası verilen mücadelelerle nisbi bir iyileşme sağlanmış ancak yine de 1978 dikkate alındığında 1991 yılında yüzde 23.6 oranında pay alırduruma düşmüşlerdir.

Milli gelir içinde oransal gerileme gösteren ücret/asgari ücret düzeyi ile hakça bir gelir dağılımının sağlandığını ileri sürmek mümkün değildir.

Fiyat Artışlarını Karşılacak Düzeyde Bir Asgari Ücret

Ücret, işçiler açısından bakmakla yükümlü oldukları ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere emeklerinin karşılığı olarak aldıkları bir değerdir. Ülkemizin toplumsal yapısı itibarıyla işçiler açısından büyük önem taşıyan ücret kavramı, daha iyi yaşama, barınma, sosyal güvenliğe kavuşma, sağlıklı yaşama koşullarının sağlanmasında ana unsur niteliğindedir. Bu bakımdan ücret kavramı-

nın ekonomik yönü kadar sosyal yönü de ağırlık taşımaktadır.

Ücret, tek gelir kaynağı olması nedeniyle işçiler açısından yaşamsal bir öneme sahiptir ve genel ifadesiyle ücretin yaşama standartını belirleyen önemli bir unsur olma özelliği bulunmaktadır. İşçilerin hedefleri varolan yaşama standartlarını korumak olmaktadır. Bu nedenle fiyatların sürekli yükseldiği bir ekonomik yapıda satınalma gücünde bir gerileme olmaması için, ücret gelirlerinin asgari olarak fiyat artışları oranında olması bir zorunluluktur.

OECD üyesi ülkelerin çoğunda meydana gelen yıllık fiyat artışının ortalama bir ayda gerçekleştiği ülkemizde ücret gelirlerinin korunması kaçınılmaz bir zorunluluk olmaktadır.

Asgari ücretin durumu bu açıdan çarpıcı bir örnek oluşturmaktadır. 1 Ağustos 1993 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 2.497.500.- TL/ay olarak tesbit edilen asgari ücret, belirlendiği tarihten itibaren meydana gelen fiyat artışları nedeniyle satınalma gücünü önemli ölçüde kaybetmiştir. Nitekim aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere; tesbit tarihinde net 1.563.472.- TL/ay olan asgari ücret, 1 Ocak 1994 den itibaren geçim indiriminde yapılan iyileştirme ile 1.713.435.- TL/ay olmasına rağmen söz konusu 11 aylık süre içinde yüzde 51.4 oranında aşınmıştır. Bu sonuç, asgari ücret belirleme çalışmalarının en geç bir yıl içinde yapılmasının kaçınılmazlığını gösterdiği gibi, fiyat artışlarının belirli bir oranı (yüzde 15) aştığı durumlarda aynı oranda asgari ücretin artırılması gerektiğini de ortaya çıkarmaktadır.

TABLO 4 : AYLAR İTİBARIYLA ASGARİ ÜCRET

Aylar	Tüketici Endeksi	DİE Asgari Ücret	Net Asgari Ücret	Reel Net Asgari Ücret
1993/ Ağustos	102.7	1.563.472.-		1.552.368.-
Eylül	108.4	"		1.442.317.-
Ekim	115.9	"		1.348.983.-
Kasım	123.3	"		1.268.022.-
Aralık	127.8	"		1.210.117.-
1994/ Ocak	133.4	1.713.435.-		1.284.434.-
Şubat	141.4	"		1.211.764.-
Mart	148.7	"		1.152.276.-
Nisan	185.5	"		923.684.-
Mayıs	203.9	"		840.331.-
Haziran	205.7	"		832.978.-

Belirtilmesi gereken önemli bir diğer nokta da; asgari ücrette dönem boyunca meydana gelen reel aşınmanın dönem sonunda karşılanmasının yeterli olmayacağıdır. Olması gereken -yetersiz ve tutarlı olarak belirlenmemiş de olsa- tesbit tarihinde net 1.563.472.- lira olan ve o tarihteki fiyatlar genel düzeyini dikkate alarak belirlenen asgari ücretin satınalma gücünün bütün aylarda korunabilmesidir. Bunun sağlanabilmesi için TÜRK-İŞ'in önerisi dikkate alınmalıdır. Bu sağlanamadığı ölçüde işçiler sürekli olarak fiyat artışlarını geriden izlemekte ve tesbit edilen asgari ücretin satınalma gücü her geçen gün giderek düşmektedir. Nitekim asgari ücretin tesbit tarihinde bazı temel gıda maddelerini satın alabilmek için çalışılması gereken süre bugün belirgin şekilde artmış bulunmaktadır.

TABLO 5 : TEMEL GIDA MADDELERİNİ SATIN ALABİLMEK İÇİN ÇALIŞILMASI GEREKEN SÜRE (Birim Kg) (29).

	Ağustos/1993	Temmuz/1994
Ekmek	1 saat 7 dakika	2 saat
Et	8 saat 25 dakika	13 saat 8 dakika
Tozşeker	1 saat 22 dakika	2 saat 38 dakika
Margarin	2 saat 46 dakika	7 saat 5 dakika
Kuru fasulye	1 saat 35 dakika	5 saat 47 dakika
Süt	1 saat	1 saat 58 dakika

Her asgari ücret belirlenmesinden sonra yaşanan bu olumsuz durumun giderilmesi açısından, asgari ücretin tesbiti tarihinden sonra meydana gelecek fiyat artışını karşılamak üzere bir "olası enflasyon zammı"nın ayrıca asgari ücrete yansıtılması gerekmektedir.

Asgari Ücretin Tesbitinde Esas Alınan Harcama Kalıbı

Asgari ücret belirlenirken, bir işçinin sağlıklı ve dengeli beslenmesini sağlayacak 3500 kalorilik gıda harcaması tutan, "besin içi" harcama esas olarak alınmakta ve bu harcama tutarının tüm gelirin yüzde 40.12'sini oluşturduğu kabul edilmektedir. Gıda harcaması dışında kalan ve işçinin konut, sağlık, giyecek, ulaştırma vb. zorunlu harcamalarını içeren "besin dışı" tutar ise aynı bir hesaplama yapıldıktan sonra bir bütün olarak gelirin yüzde 59.88'ini oluşturduğu varsayılmaktadır.

Asgari ücretin 1991-1992 ve 1993 tesbitlerinde kullanılan besin içi yüzde 40.12 ve besin dışı yüzde 59.88 oranında olan harcama kalıbı, DİE tarafından yapılan 1987 yılı Türkiye Geneli Hane Halkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi Sonuçlarına göre esas alınmaktadır.

1987 yılında yapılan anket çalışması yapılırken varolan durum esas alınmıştır. Diğer bir ifade ile, gelir düzeyinin düşük olduğu bir dönemde yapılacak harcama çağdaş ve uygarca, insanlık onuruyla bağdaşan bir yaşamı sürdürecektir tutarda değil, elde edilen gelirin elverdiği ölçüde yapılacaktır. Varolan bu olumsuzluğu sürdürmeye yönelik bir tesbiti savunmak mümkün değildir.

Diğer taraftan esas alınan 1987 yılı verilerine göre harcama grupları içinde Gıda 36.21 olarak yer almakta, Lokanta ve benzeri yerler için tesbit edilen 3.91 ile birlikte besin içi oran 40.12 olarak saptanmaktadır. Harcama grupları içinde besin dışı olarak alınan 59.88'in alt dağılımı ise şu şekildedir: Giyim 13.90, ev eşyası 10.73, ev ve hanehalkı bakım ve hizmet harcamaları 2.33, Sağlık 5.90, Kişisel bakım 0.96, Ulaştırma 9.73, Kültür-Eğitim-Eğlence 5.26, Konut 10.43, diğerleri 3.59'dur. Ancak bu kalıbın varolan durumu dahi tam olarak yansıttığı söylenemez. Bununla birlikte gıda dışında kalan konut, ulaşım, giyecek gibi harcamaların otomatikman tek kalemden ve gıdaya bağlı olarak saptanması yerine aynı yılın hesaplanması yoluna gidilmesi daha doğru olacaktır. Bu şekilde yalnızca konut harcamasının harcama kalıbı esas alınarak belirlenen asgari ücrete göre brüt 260 489 lira ile nasıl gerçekleştirileceği,

aylık sağlık harcamasını brüt 147.353 lira ile nasıl sağlayacağı daha açık ifade edilebilecektir.

Ayrıca, gıda kapsamındaki maddelerin nisbeten ucuz olduğu yaz aylarında komisyonun toplantıya çağırılması ve bu nedenle özellikle sebze ve meyva fiyatlarındaki avantajla besin içi ve dolayısıyla asgari ücretin düşük tutarda belirlenmesi yoluna gidilmesinde tartışılması gereken konudur.

Asgari Ücretin Ulusal Düzeyde Tek Tip Olarak Belirlenmesine Devam Edilmesi Gereği

Asgari ücret tesbitinde dikkate alınması gereken ilkelerden biri de, asgari ücretin kapsamının ulusal düzeyde yapılması gereğidir. Ülke çapında tek asgari ücret uygulaması 1974 yılından bu yana Türkiye'de uygulanmaktadır.

Ancak, 1989 yılı tespitine kadar olan dönemde çalışanların sektörel dağılımı dikkate alınıp asgari ücret felsefesi reddedilerek, sanayi ve hizmet kesimi ile Tarım ve Orman Kesimi asgari ücretleri ayrı saptanmıştır.

Türkiye'nin bugün ulaştığı ekonomik gelişmişlik düzeyi kırsal kesim ile kentsel kesim farklılığını hemen ortadan kaldırmıştır. Nitekim koşulların değişimine paralel olarak "kırsal alan" tanımında da değişikliğe gidilmiştir.

Bu gerçekler gözönüne alınarak, 1989 yılı sonrasında Asgari Ücret Tesbit Komisyonu Kararında "Sanayi kesimi için tesbit edilecek asgari ücretin tarım ve orman kesimine de uygulanacak milli seviyede tek bir asgari ücret tesbitine oybirliğiyle.. açıklamasına yer verilmiştir.

Asgari Ücret ve Gıda Harcaması

İşçinin ve ailesinin, ülkenin varolan ekonomik ve sosyal koşullarından en alt düzeyde geçinmesini sağlamaya yetecek bir ücret olması gereken asgari ücret, yapılmak gereken aylık gıda harcamasındaki gelişimle birlikte değerlendirildiğinde, asgari ücretle çalışanların karşı karşıya bırakıldığı olumsuz tablo daha net görülmektedir. Zira, ülkemizde uygulanmakta olan politikaların ayrılmaz bir parçasını oluşturan fiyat artışları, ailenin beslenmesini asgari düzeyde karşılayabilecek gıda harcaması tutarını ve artış oranını ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi tarafından yapılan piyasa belirlemeleri ile saptanan Ankara'da yaşayan dört kişilik ailenin beslenmesini asgari düzeyde karşılayacak harcama tutarı ve asgari ücretteki gelişmeler aşağıda yer almaktadır.

TABLO 6 : ASGARİ ÜCRET ve GIDA HARCAMASINDAKİ GELİŞMELER (TL/AY)

	Net Asgari Ücret	Gıda Harcaması Tutarı	Asgari Ücretin Gıda Harcamasına Karşılama Oranı (%)
Ocak / 1989	82.431.-	228.855.-	36.0
Ağustos / 1989	141.975.-	297.426.-	47.7

Ocak / 1990	146.475.-	382.639.-	38.3
Ağustos / 1990	261.954.-	506.035.-	51.8
Ocak / 1991	266.454.-	632.664.-	42.1
Ağustos / 1991	502.911.-	828.762.-	60.7
Ocak / 1992	511.911.-	1.174.300.-	43.6
Ağustos / 1992	907.839.-	1.428.500.-	63.6
Ocak / 1993	922.839.-	1.863.000.-	49.5
Ağustos / 1993	1.563.472.-	2.396.500.-	65.2
Ocak / 1994	1.713.435.-	3.097.000.-	55.3
Temmuz / 1994	1.713.435.-	4.703.000.-	36.4

Tablodan da görüleceği üzere tesbit edildiği Ağustos aylarında bile gıda harcaması tutan karşısında yetersiz kalan asgari ücret geçen her ay daha da yetersiz duruma düşmektedir.

Sonuç

TÜRK-İŞ, yalnız sendikalı işçilerin değil, aynı zamanda yaşamını aldığı ücretle sürdüren herkesin temsilcisidir. Bu nedenle günümüz Türkiye'sinde ücretli kesimin yaklaşık yansını yakından ilgilendiren asgari ücretin belirlenen temel ilkeleri doğrultusunda saptanması için çalışmalarını sürdürmektedir.

TÜRK-İŞ'in talebi, gerçekçi bir asgari ücretin belirlenebilmesi için savunulan ilkeler ile birlikte Koalisyon Hükümetinin Ortak Protokol, Hükümet Programı ve Yıllık Programda yer alan görüş ve politikaların asgari ücret belirlenmelerine yansımalarıdır.

"Sosyal devlet" anlayışıyla çalışmıyacak ve işçilerin refah düzeyini yükseltip, onları hayat pahalılığı altında ezdirmeyecek düzeyde bir asgari ücret tesbiti bugüne kadar gerçekleştirilememiştir.

Sonuç itibarıyla toplumun temel amaçlarından olan; daha yüksek bir refah düzeyinin paylaşılması, çalışan geniş bir kesimin ücretlerinin belirlenmesinde kendini gösterecektir.

Dip Notlar:

- 28) Öz Mucur Süleyman, TİSK Türkiye'de ücret artışları çalışmaları içinde yer alan revize edilmiş, geçici rakamları
- 29) Fiyatlar TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi tarafından tesbit edilmiştir.

3. Grup İller	23.00	690.-	Zonguldak, Rize, Adana, İçel, Eskişehir, Aydın, Edirne, Balıkesir, Tekirdağ, Trabzon, Hatay, Amasya, Bolu, Gaziantep, Isparta
4. Grup İller	22.00	660.-	Artvin, Antalya, Elazığ, Giresun, Muğla, Çanakkale, 4. grup diğer 36 il.
1.7.1974	40.00	1.200.-	Türkiye Geneline Sanayi ve Hizmet Kesimi
1.6.1976	60.00	1.800.-	Türkiye Geneline Sanayi ve Hizmet Kesimi
1.1.1978	110.00	3.300.-	Türkiye Geneline Sanayi ve Hizmet Kesimi
1.5.1979	180.00	5.400.-	Türkiye Geneline Sanayi ve Hizmet Kesimi
1.5.1981	333.33	10.000.-	Türkiye Geneline Sanayi ve Hizmet Kesimi
1.1.1983	540.00	16.200.-	Türkiye Geneline Sanayi ve Hizmet Kesimi
1.4.1984	817.50	24.525.-	Türkiye Geneline Sanayi ve Hizmet Kesimi
1.10.1985	1.380.00	41.400.-	Türkiye Geneline Sanayi ve Hizmet Kesimi
1.7.1987	2.475.00	74.250.-	Türkiye Geneline Sanayi ve Hizmet Kesimi
1.7.1988	4.200.00	126.000.-	Türkiye Geneline Sanayi ve Hizmet Kesimi
1.8.1989	7.500.00	225.000.-	Türkiye Geneline Asgari Ücret
1.8.1990	13.800.00	414.000.-	Türkiye Geneline Asgari Ücret
1.8.1991	26.700.00	801.000.-	Türkiye Geneline Asgari Ücret
1.8.1992	48.300.00	1.449.000.-	Türkiye Geneline Asgari Ücret
1.8.1993	83.250.00	2.497.500.-	Türkiye Geneline Asgari Ücret

Kaynak : Asgari Ücret Tesbit Komisyonu Kararları, ÇSGB Çalışma Hayatı İstatistikleri

**TABLO 7 : BELİRLEME TARİHLERİ İTİBARIYLA
ASGARİ ÜCRET (TL)
(16 Yaşından Büyük İşçiler İçin)**

Yürürlük Tarihi		Brüt		Kapsamı
		Günlük	Aylık	
1.7.1969	1. Grup İller	19.50	585.-	İstanbul
	2. Grup İller	18.00	540.-	Ankara, Kocaeli, İzmir, Adana, Zonguldak
	3. Grup İller	17.00	510.-	Hatay, Manisa, Rize, Kayseri, Antalya
	4. Grup İller	16.50	495.-	Çanakkale, Burdur, Muğla, Denizli, Nevşehir
	5. Grup İller	16.00	480.-	Siirt, Tokat, Kütahya, Artvin, Sivas
	6. Grup İller	15.50	465.-	Muş, Yozgat, Ağrı, Gümüşhane, Bitlis
1.11.1972	1. Grup İller	25.00	750.-	İstanbul
	2. Grup İller	23.50	705.-	Ankara, Kocaeli, İzmir

ASGARİ ÜCRETE REEL GELİŞMELER

Yıllar	Ortalama Aylık Brüt Asgari Ücret Endeksi	Ortalama Aylık Net Asgari Ücret Endeksi	Geçinme Endeksi	Reel Ortalama Aylık Brüt Asgari Ücret End.	Reel Ort. Aylık Net Asgari Üc. Endeksi
1979	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1980	114.9	112.9	194.3	59.1	58.1
1981	180.1	158.6	267.3	67.4	59.3
1982	212.8	248.3	354.7	60.0	70.0
1983	344.7	372.4	466.0	74.0	79.9
1984	477.5	520.9	691.6	69.0	75.3
1985	611.6	686.4	1.002.4	61.0	68.5
1986	880.9	976.9	1.349.4	65.3	72.4
1987	1.230.3	1.343.8	1.873.7	65.7	71.7
1988	2.130.3	2.307.8	3.285.8	64.8	70.2
1989	3.558.5	3.736.8	5.572.7	63.9	67.1
1990	6.462.8	6.780.2	8.938.6	72.3	75.8
1991	12.239.4	12.717.0	15.293.9	80.0	83.2
1992	22.787.2	23.584.7	25.387.9	89.8	92.9
1993	40.125.0	41.455.4	43.438.7	92.4	95.4

TÜRK-İS • AĞUSTOS 1994

tramvası (beyin sarsıntısı) şeklinde görüldüğü" belirtilmektedir.

Dünya Bankası'nın Arjantin'den, Zimbabve'ye kadar bir çok ülkede özelleştirmeyi mutlaka şart koştuğu **"Özelleştirme olmaz ise kredi yok"** şeklinde belirttiğide bankanın verdiği kredi anlaşmalarında açıkça görülmektedir. Banka 1986 yılında verdiği her yüz kredinin 13'ünde özelleştirme için **"da-yatırken"** 1992 de verdiği her yüz kredinin 59'unda özelleştirme için **"şart koşmaya"** başlamıştır.(2)

Merkezi Londra'da bulunan Public World (Kamu Dünyası) adlı kuruluşun yöneticisi olan Brendan Martin adlı bir araştırmacı, dünyada yapılan bazı özelleştirme çalışmalarının mantığının ters olduğunu belirterek, **"insanlar özelleştirmenin başlarında her şeyin toplum ve kamu yararına olacağına inanıyorlar, oysa toplum ve kamu yararına diye kabul edilen olgu, bir müddet sonra çok uluslu şirketlerin yada ülkede bulunan tekellerin menfaatine geliyor"** şeklinde konuşuyor. Martin yazdığı son kitapta (**Özelleştirme ve Kamu Sektörü Reformu, Gerçekten Halkın Yararına mı?**) kamuoyunun mutlaka özelleştirme yapılması gerektiğine inandırıldığı ve özel sektörün daima kamu sektöründen daha iyi iş yapabileceği konusunda insanların dogmatik fikirlerle donatıldığını ileriye sürüyor. Martin'in bu sözleri aslında başka bir ekonomistin **"Özelleştirme Konusunda Dünya Kamuoyuna Büyü Yapıldı"** sözlerini de doğruluyor.(3)

Meksika'nın telefon şirketi (**Telefonos de Mexico**) TELMEX özelleştirmenin dünya üzerindeki ilk adımlarından birisidi. Bir bakıma ise TELMEX özelleştirme yanlıları ile özelleştirme karşıtlarının laboratuvarı durumunda idi.

Devlet Başkanı Salinas'ın politik bir destekleyicisi olan Carlos Slim'in kurduğu bir şirkete satıldığı iddia edilen Telmex'in özelleştirilmesi sonrasında, telefon abonelerinin faturalarının anormal ölçülerde arttı-

ğı buna karşın şirketin yeni sahiplerinin gerekli yenileştirme yatırımlarını yapmadığı belirtiliyor. TELMEX'in biraz öncede bahsettiğim gibi özelleştirme konusunda bir laboratuvar durumunda olması nedeniyle Dünya Bankası bu şirkete daha iyi çalışabilmesi için bir ekonomik model önerisinde bulundu ve en iyi ekonomistlerinden birisi olan Ahmed Galal'i görevlendirdi. Galal yaptığı inceleme sonrasında da **"Meksika ekonomisi Telmex'in özelleştirmesi ile birçok kazanç sağladı"** demesine karşın telefon abonelerinin durumu sorulduğunda **"Kaybedenler ve kazananlar mutlaka olacaktır, bu olayın aktörleri hükümet, tüketiciler (telefon aboneleri) ve işçilerdir. Biz her kesimin ne kadar kazandığına bakarız. Burada abonelerin durumu gerçekten kötü gibi görülebilir, ancak bu durum bir ekonomist açısından iyi bir durum olarak değerlendirilebilir"** diyerek özelleştirmeye karşı Dünya Bankası'nın görüşlerini söylüyordu.(2)

Yani eğer fakirlerin kaybindan doğan zenginlerin kazançlı fakirlerin kaybindan daha büyük olduysa, toplumun refahı sağlanmıştır. Dünya Bankası görevini tamamlamıştır.

Macaristan'da yapılan özelleştirme girişimleri sonuçta, bir ülkenin birçok tesisinin nasıl çok uluslu şirketlere bir anda devrediliverdiğinin açık bir örneğini teşkil etmektedir.

1992 Nisan'ında Macaristan Dünya Bankasından 200 milyon dolar kredi aldı ve özelleştirme için çalışmalara başladı. 1992'nin sonunda ülke ekonomisinin en önemli yapıtaşları olan çimento, cam, kağıt, şeker ve gıda endüstrileri yabancı yatırımcıların eline geçti. Yapılan özelleştirmenin yüzde 85'i, dolayısıyla birçok tesis çok uluslu şirketlerin eline geçivermişti. Ülke ekonomisinin bu dercede çok uluslu şirketlerin denetimine geçmesinden **"geçte olsa"** rahatsız olan Macar hükümeti bir takım tedbirler almaya başladı. Macaristan Demokratik Forumu adlı partinin üyesi ve Milletvekili Imre Koroşi, Özelleştirme Bakanı, Tamas

Szabo'yu **"ülkeye zarar verici özelleştirme politikaları"** yapmakla suçladı. Daha sonra Devlet Özelleştirme Ajansı hakkında 400 den fazla özelleştirme olayında şantaj, rüşvet gibi iddialar ile soruşturma açıldı.(4)

Kenya'da Dünya Bankası'nın özelleştirme konusundaki uygulamalarından dersini fazlasıyla alan ülkelerden birisi. Dünya Bankası, Kenya'ya 1983 yılında ülkede bulunan Darı Pazarlama kuruluşunu özelleştirmesini **"tavsiye etti"**.

Dünya Bankası Kenya'nın ölümüne ihtiyacı olan krediyi verebilmek için şart koştuğu teklifte Kenya'nın ihracatının artacağını ve ülkede serbest pazara yakın bir ekonomik sistem uygulamanın ülke ekonomisi için daha iyi olacağını belirtmişti. Bu girişimin çok kısa görüşlü bir uygulama olduğu bir iki yıl sonra anlaşıldı. Yapılan özelleştirme ülkenin temel tüketim maddesi olan Darı dağıtımını ve dış satımını arttırmadığı gibi ürünün toplanması konusunda da güçlükleri beraberinde getirdi. Daha sonra yapılan diğer özelleştirme girişimlerinde **"İşsizliği azaltacak, verimliliği arttıracak, daha çok Kenyalının ekonominin içinde aktif olarak yer almasını sağlayacak"** sözlerinin aksine çıktı. Bunların bir sonucu olarak 6 Kasım 1991'de Kenya parlamentosunda ki bazı milletvekilleri hükümetin özelleştirme bakanı hakkında soruşturma açılmasını istediler. Suçlamaları ise **"ülke kaynaklarının dışarıya aktarılmasını sağlamak ve devletin sahip olduğu fabrikaların yetkisizce kapatılması"** şeklinde idi.(2)

IMF: ÜÇÜNCÜ SİSTEM DİYE BİR ŞEYE İZİN YOK

1990'lı yıllarda Merkezi Sistem'den, birdenbire Serbest Piyasa Ekonomisine geçmeye **"zorlanan"** bir çok Doğu Avrupa Ülkesi Amerikan Dolan bazarına oturtulmuş bir ekonomiyi öğrenmeye çalıştılar. 1990'da kemer sıkma politikaları ile vad edilen güzel günler aradan bir iki yıl geçmesine rağmen gerçekleşmedi. Metrolarda yavaşayan evsiz barksız yurttaşların

sayısı ile, ülkelerde ahlaki çöküntü giderek artmıştır.

Doğu Avrupa ülkelerinde; bu kötü gidişe bir son verebilmek için ara bir ekonomik model olan "sosyal piyasa ekonomisi" ya da "sosyo-ekolojik ekonomi" türünden sistemlerde (IMF Yönetim Kurulu Başkanının 1990'larda yazdığı bir yazıda da belirttiği gibi) ortadan

kaldırılması gereken sistemler olarak yorumlandı. "Serbest Pazar Ekonomisi ile Merkezi Sistem arasında üçüncü bir sistem bulmak" IMF'ye göre tamamen gereksiz bir çalışma olacaktı. Doğu Avrupa ülkelerinde yaşayan insanlar, demokratik özgürlüğü öğrenmeye başlamışlar, ancak bu kezde ekonomik özgürlük açısından yeni bir baskıcı rejimin başparmağı altında zilmeye başlamışlardı.(4)

Aslında sermayenin tekelleşmesi ile de açıklanabilecek bu olgu özelleştirme rüzgarları ile başlayan bir gelişme olarak kabul edilmemelidir. Kuzey'in zengin ülkelerinden Güney'e borç verilmesi ya da gelişmekte olan ülkelerin borç batağına sürüklenmesi bu olayın değişik bir görüntüsüdür. Borçlu ülkeler, birleşik bir alacaklılar cephesi karşısında tek başına müzakere masasına oturmaktadır. Borçlu ülkelerin birliktен yoksun olmaları, daha önceki sömürge dönemlerinin hepsini geride bırakacak ölçüde, Güney'den Kuzey'e bir kaynak akımı doğurmaktadır. Yoksul borçlu ülkelerdeki ortalama gelir seviyesine sahip bir yurttaş, alacaklı bir OECD ülkesindeki ortalama gelir seviyesine sahip bir yurttaştan 55 defa daha yoksul olduğundan, IMF gibi uluslararası kuruluşlar aracılığı ile sağlanan bu süreç taştan kan çıkarmaya benzemektedir.(5)

EKONOMİK TİMARHANE YARATTIK

IMF'de uzun yıllar uzmanlık ve üst düzey yöneticiliği yapan Trinidad'lı Davison Budhoo, 1989'da IMF'den istifa etti. İstifasının sebebini açık bir mektupla ilan etmek cesaretini göstermişti. şöyle yazıyordu;

"Beş yıl kadar önce Başkan Reagan etkin bir biçimde, üçüncü dünyayı kapitalizmin serbestçe dönen tekerlekleri için yeni bir alan yapmamız konusunda bize talimat verdi ve biz o zaman büyük bir sevinçle, büyük bir görev duygusu ile işe sarıldık. 1983 yılından sonra yaptığımız her şey ya güneyi özelleştireceğiz ya

da öleceğiz şeklindeki yeni görev anlayışımızın bir parçası olarak yapıldı. Biz bu amaç uğruna 1983-1988 yılları arasında yapılan özelleştirmeler sonrası Latin Amerika ve Afrika'da alacakça ekonomik bir timarhane yarattığımızı anladık.."(3)

TÜRKİYE'NİN DURUMU

Türkiye'de aynen yukarıda bahsettiğimiz ülkeler gibi IMF ve Dünya Bankası'nın zorlamaları ile özelleştirme girişimlerine başlamıştı. TELETAŞ'ın, bir çırpıda ALCATEL adlı yabancı bir şirkete satılması özelleştirmeye karşı olan insanların sayısının artmasına yol açtı. PTT'nin Telefon hizmetlerinin satılması ile 2.5 milyar dolar gelir elde edileceği açıklanırken, beş altı sene sonra değeri 40 milyar dolara ulaşacak bir kuruluşun oldu bittiye getirilerek satılması planlanmıştır.(6)

Türkiye'de telefonun özelleştirilmesi ile Meksika'da yaşananlar bir bakıma tekrar edilecek. Telefon doğrudan doğruya bir tekel olarak bir firmaya devredilecek, sektörü eline geçiren firma hizmet miktarını kırsarak, daha yüksek fiyatlarla yüksek kârlar etme yoluna gidecek ve muhtemelen gücü oranında siyasal etkinlik sağlayabilecektir. Telefon hizmetlerinin teknik kuruluş biçimi nedeniyle ile özelleştirme sonucunda rekabetin doğacağı iddiası tamamen bir hayal ürünüdür. PTT'nin özelleştirilmesi sonucu satın alma gücü düşük olan bölgelere hizmet, kâr marjının düşük olması nedeniyle götürülmeyecektir.

Bu arada Et-Balık Kurumu'nun Yozgat, Yerköy tesisleri örneğinde olduğu gibi bir çok tesis özelleştirme adı altında yok pahasına satılmak istendi. Devlete 62 milyar liraya malolan ve 197 dönüm arazisi, 18 daireli iki lojman binası ve yüzde 70 inşaatı tamamlanmış 6 ayrı entegre tesis binası 2.5 milyar liraya ihale sonucunda satılmıştı. Alıcı ise iktidar partisi olan Doğru Yol Partisinin eski ilçe başkanı idi. Satış iptal edilmesine rağmen alıcı firma yargı yoluna giderek hakkını ara-

ÖZELLEŞTİRMENİN 7 GÜNAHI

(Yapılan 7 Yanlış)

1. Yalnızca kısa dönemli gelirleri en üst seviyeye çıkartmaya çalışma, özelleştirme için piyasalarda ileriyeye dönük rekabetçi bir ortam yaratmaya çalışma.
2. Kamuya ait tekelleri ortadan kaldıracak derken, onların yerine özel sektöre ait tekelleri yerleştirme. Özel sektöre ait bu tekelleri kontrol edemez isen tüketiciler zor durumda kalacaklardır.
3. Hiç bir kuruluş ya da kişiye karşı ayırımca olma, şeffaf olmayan işlemlerle, sonradan kayıncı olmanın yıpratıcı etkilerine maruz kalabilirsiniz.
4. Kesinlikle bütçe açıklanmasının finansmanı için özelleştirmeden elde edeceğin satış gelirlerini kullanma, bu bir bakıma gelecek nesillerin çalışma özgürlüğünü ipotek altına almaktır.
5. Kamunun yatırım eğilimleri olmadığı bir dönemde mali piyasaları kamu borçlanması için bunaltma.
6. Çalışanlara özellikle işçilere yerine getiremeyeceğin sözler verme, onları yeni bazı endüstri dalları için eğitimden geçir, istihdamın devam ettirilmesi bu konunun en can alıcı noktasıdır.
7. Diğer siyasi partilerle tam bir politik mutabakat sağlamaya çalışma, idari tali matlarla işi götürmeye çalışma.

Kaynak : UNDP, 1993 Human Development Report, syf. 50

yacağını ihalelerin iptalinin kanunsuz olduğu savunmaktadır. (7, 8)

Türkiye'de diğer gelişmekte olan ülkeler gibi özelleştirme konusunda bir oldu bitti ile karşı karşıya bırakılmak isteniyor. Prof. Dr. Aydın Aybay "Özelleştirmeye Kredi" adlı makalesinde konu ile ilgili olarak şunları yazmaktadır. (9)

"Özelleştirme yanlıları ve onların piyonları bu konuya ekonomik açıdan değil, sadece ideolojik açıdan bakmaktadır. Bu ideolojinin kökü ve kaynağı içeride değil dışarıdır."

Öte yandan özelleştirmenin hızlandırılması için yabancı danışmanlara ihtiyaç olduğunu dikt eden Dünya Bankası'nın Türkiye'ye 100 milyon Dolarlık bir kredi açtığıda gazetelerde yer almıştı. Alınan bu kredinin verilmiş şartları incelendiğinde Türkiye'nin nasıl bir borç batağına düştüğü açıkça görülmektedir. 100 milyon dolarlık kredinin kullanılmayan bölümü içinde faiz işleyecek ve paranın 43 milyon doları bankaca uygun görülecek danışmanlara, 22 milyon doları yine uygun görülen müşavirlik hizmetlerine yaklaşık 9 milyon doları bu işin beyin yıkama ticaretini yapan uluslararası basın kuruluşlarına gidecek. Yani bir bakıma kendi malımızı en kısa yoldan hangi çok uluslu şirkete nasıl satacağımız konusunda Dünya Bankasının uygun gördüğü kişiler bize danışmanlık yapacak. Bu iş için aldığımız 100 milyon dolar kredinin toplam 74 milyon dolar ve faizi yabancı danışmanlara gidecek. (9)

Türkiye'de de kamuoyunun, medya tarafından beyninin özelleştirme politikaları doğrultusunda yıkandığı son on yılda, sanki her iş özel sektörün daha ucuz, daha verimli ve ülke insanından yana yapabileceği konusunda dogmatik fikirler toplumda hakim duruma getirilmeye çalışılmaktadır. Ağustos ayının başlarında Dünya Bankası uzmanları Türkiye'de yaptıkları iki haftalık inceleme gezisinden sonra "Özelleştirme gecikirse krediler teh-

likeye düşer" mesajını vererek, kamu oyunun ve politik çevrelerin desteğinin kazanılması için özelleştirmenin Türkiye için önemini anlatan **büyük çaplı bir halk eğitim programının yaşama geçirilmesini** talep ettiler. Aslında halk eğitim programı ile beyin yıkama olayının hızlandırılması isteniyordu. (10)

Türkiye, özelleştirmenin sosyal güvence yanı olmadan binlerce işçinin birkaç günde sokağa bırakıldığı ve adına serbest piyasa ekonomisi denmesine rağmen tüm piyasaların devlet tarafından kontrol edildiği garip bir ekonomik politika izlemeye devam ediyor. Gazeteler her gün işten çıkartılan işçilerin sayısını veriyorlarsada, işten çıkartılan işçilerin evlerinde yaşanan sosyal fırtınanın farkında olan yetkili sayısı çok az.. Bir bakıma yeni bir ekonomik tımarhane ülkemizde de çoktan yaratılmaya başlandı bile..

Diğer taraftan özelleştirmenin bir başka yüzünün aslında Türkiye'de uygulanmaya başladığı da görülmekte. Üç ay önce devlet garantisi ile çıkartılan yüzde 16.66 net aylık faizli hazine bonolarının, yıllık yüzde 4-5 faize almış bir çok yabancı sermaye çevresinin dikkatini çektiği belirtiliyor. Ekonomik gözlemciler, Türkiye'de küçük tasarrufların bu bonoları almadıklarını, ancak bankalar aracılığı ile büyük yerli ve daha çok yabancı sermaye çevrelerine satılan bu bonoların bir müddet sonra birkaç elde toplanabileceği tehlikesine işaret ediyorlar. Bu ve bu tür bonoların ödeme günü geldiğinde bonoları ellerinde tutanlar ile devletin özelleştirme benzeri bir pazarlığa girişebileceğini ve telefon, petrol tesisleri gibi sırada bekleyen kuruluşlarının hisse senetlerinin devredilebilir olmasının da her zaman için mevcut olduğunu söylüyorlar. Bu tür bir tecrübe İngiltere'de özelleştirme faaliyetlerinin başında yaşanmıştır. Her ne kadar İngiltere dışında özelleştirmenin bireylere giden hisseler yoluyla çok geniş bir tabana yayıldığı izlenimi varsa da, hisselerin küçük bir bölümü bireylere satılmış, önemli bir bölümü

ise İngiltere'deki yerel ve uluslararası boyuttaki mali kuruluşlara sunulmuştur. Bunun sonucunda İngiltere'de hisse senedi sahibi olan bireylerin sayılarındaki artıştan da önemlisi, İngiliz sanayinin mülkiyetinin ve denetiminin uluslararası mali kuruluşların elinde yoğunlaştığı ifade edilmektedir. (3)

Yine Birleşmiş Milletler tarafından 1993 yılında yayınlanan bir araştırmada son 4-5 yıl içinde bir çok fabrikanın çok uluslu şirketlerin ve mali kuruluşların elinde toplandığı bunun ise en önemli nedenlerinden birisinin özelleştirme olduğu belirtilmektedir.

SONUÇ

Gelecek yıllar içinde Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından rekabetsizlik nedeniyle daha fazla serbest kalan kapitalizm daha da büyüebilmek için dünyanın çeşitli ülkelerinde hemen her yolu deneyecek. Dünya Bankası ise Dünya Bankası, IMF ise IMF, ülkelerde rüşvet ise rüşvet, şantaj ise şantaj veya ihtilal ise ihtilal..

Her yol mübah sayılacak.

KAYNAKÇA

- 1) **Human Development Report 1993**, Published by UNDP, New York Oxford, Oxford University Press, 1993.
- 2) **Multinational Monitor: Stealing from the State "Devletten Çalmak"** Eylül 1993.
- 3) **Brendan Martin: Yol-İş Sendikası Eğitim Yayınları, Dünyada Özelleştirme**, No: 14 1994/2.
- 4) **Multinational Monitor: Capital Goes East, The Role of the IMF in Eastern Europe**, "Sermaye Doğuya Gidiyor, IMF'nin Doğu Avrupa'daki Rolü" Haziran 1991.
- 5) **Susan George: The Debt Boom-rang**, Pluto Press, Londra 1990. s. 17.
- 6) **Cumhuriyet Gazetesi: "Tnin geleceği pazarlanıyor"** 26.7.1994.
- 7) **Hürriyet Gazetesi: "Yağma Gibi Özelleştirme"** 19.7.1994.
- 8) **Milliyet Gazetesi: "Yağma Özelleştirme İptal"** 20.7.1994.
- 9) **Aybay Aydın: "Özelleştirmeye Kredi"** Makale, Cumhuriyet Gazetesi, 26.7.1994.
- 10) **Dünya Gazetesi**, 17.8.1994 syf. 1 ve 3.

ÖRNEK ÇALIŞMA

1978 yılından bu yana 4-10 Mayıs tarihleri arası "İşçi Sağlığı - İş Güvenliği Haftası" olarak ilan edilmiş ve her yıl konu ile ilgili çeşitli etkinliklerde bulunmaktadır.

Çoğu kez salon toplantıları şeklinde geliştirilen hafta etkinliklerinde asıl amacı salon tipi toplantıları değil, sorunun kaynağına inmek ve çözümünü oralarda üretmektir.

Bu anlamda, iller bazında yapılan çeşitli çalışmalara rastlamak ve özellikle sendika yöneticileri ve bölge temsilcilerimizin de bu konudaki ısrarlı talepleri kısmen de olsa İSİG haftası çalışmalarını amaç doğrultusuna çekmeyi başarmışlardır.

Bu tür çalışmaların, Bursa'da Bölge Temsilciliğimiz ile SSK Hastanesi tarafından ortaklaşa yapılması örnek bir çalışmayı teşkil etmektedir.

Buna mahalli sendikalarımız adına bölge temsilciliklerimizin talebi ile iki işkolunda başlatılan tarama çalışmaları sonuçlandırılmış ve fevkalade önemli bulgulara rastlanmıştır.

Bu tür çalışmalardan yararlanılması ve bundan böyle yaygınlaştırılması en büyük dileğimizdir.

Bu vesile ile çalışmada emeği geçenlere teşekkür ediyor ve kutluyoruz.

Aşağıda, Bursa'da Ayakkabı ve Tütün sektöründe yapılan çalışma raporlarını açıklıyoruz.

TÜRK-İŞ
GENEL BAŞKANLIĞINA

ANKARA

İlgi: Bursa SSK Hastanesi Baştebliğinin 1.8.1994 tarih XI-69 sayılı yazıları.

İSİG etkinlikleri nedeniyle bölge temsilciliğimizin şerefisi olan tarama işlemleri aynı hafta içerisinde gerçekleştirilmiş olup; incelemeler sonucu hastaneye düzenlenen rapor fotokopisi ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz olunur.

Saygılarımla

Metin KARCA
Bölge Temsilcisi

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU
BURSA HASTANESİ

Sayı B.13.1.SSK.4.15.02.00/XI-69 / 19

İşçi sağlığı ve iş güvenliği haftası.

TÜRK-İŞ
8. BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ
BURSA

4-10 Mayıs 1994 tarihleri arasındaki işçi sağlığı ve iş güvenliği haftası etkinlikleri içinde, Hastanemiz Baştebliğ yardımcısı GGİS hastalıkları uzmanı Dr. Ülkü Selben tarafından Bursa ilinde çalışan 15 ayakkabı imalat işçisini hastanemizde fizik ve biyokimyasal muayeneden geçirmiş, ayrıca Tekel yaprak bitinin işçilerini organize sanayi bölgesinde ziyaret etmiştir. Konu ile ilgili olarak ayrı ayrı rapor düzenlenmiş olup, raporlar yazımız ekinde sunulmuştur.

Bilgilerinize rica ederiz.

Ekir
2 rapor

SELİM MURAT KAÇAR
Başhekim

RAPOR

Konu : 4-10 Mayıs 1994 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği haftası.

4-10 Mayıs 1994 tarihleri arasındaki işçi sağlığı ve iş güvenliği haftası etkinlikleri içinde, Bursa ili Tekel Yaprak Tütün İşçileri Organize sanayii bölgesi ziyaret edilmiştir.

Yaprak Tütün tesisleri gezildiğinde Tütün ayırım işlemlerinin sağlıklı bir biçimde gerçekleştiği, harvalandırmanın iyi olmadığı, işçilerin herbirinin maske ve eldiven kullanmadıkları, duş, tuvalet ve yemekhane koşullarının normalin altında olduğu görüldü.

Hastalığı olduğunu bildiren 38 işçi muayene edildi.

23 kişi 6 ay 1 yıl arası,

10 kişi 1 ay 6 ay arası,

5 kişi 5 gün - 15 gün arası orada çalışmakta idiler.

Son gurubun işe giriş muayenesinin yapılmadan ve mikrofilm çekilmeden işe alındığı görüldü.

Şikayetleri ve semptomları değerlendirildiğinde;

21 kişi öksürük,

17 kişi nefes darlığı,

8 kişi boğaz yanması,

5 kişi kollarda, ellerde kaşıntıdan şikayet etti.

Muayene sonuçlarına göre;

9 kişi kronik bronşit,

4 kişi larenjit,

3 kişi tonsillit (işyeri ile ilgisiz)

1 kişi nefrit (işyeri ile ilgisiz)

5 kişi kollarda ve ellerde allerjik cilt lezyonu, tesbit edildi, hastaneye sevkleri yapıldı.

İşçilerin maske ve eldiven giymelerinin sağlanması, işe giriş muayenelerinin yapılarak Akciğer hastalarının önceden tesbit edilmesi tavsiye edildi.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Ülkü BALBAN

Baştabib Yardımcısı

RAPOR

Konu : 4-10 Mayıs 1994 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası.

4-10 Mayıs 1994 tarihleri arasındaki işçi sağlığı ve iş güvenliği haftası etkinlikleri içinde Bursa ilinde çalışmakta olan 15 ayakkabı imalat işçisi, Hastanemizde muayene edilerek meslek hastalıkları yönünden taranmıştır.

Bilindiği üzere Benzen ihtiva eden yapıştırıcı kullanımlarda, uçucu vasfı olan Benzen'in solunması ile kemik iliği ve kan'da değişiklikler olabilmektedir.

İşçilerin sorgusu ve fizik muayenesi yapıldıktan sonra herbirinin Lökosit, Eritrosit, Hemogloblin, Trombosit, Lökosit formülü, Kanama-Pıhtılaşma zamanı, Protrombin aktivitesi, SGOT, SGPT, Total Protein Albumin, Globulin, Kalsiyum, Kolesterol, Protein elektroforezi yapılarak incelenmiştir.

Sorgulara göre:

7 kişi yorgunluk hissi,

4 kişi uykuya meyil,

4 kişi baş ağrısı,

2 kişi burun kanaması,

2 kişi uykusuzluk,

1 kişi baş dönmesi, tarif etmiştir.

Bunlar kronik Benzen zehirlenmesinde bulunabilirse de klinik ve kan muayenelerinde kanıt bulunamamıştır.

Fizik muayenede Benzen'e ait patoloji saptanmamıştır. 1 kişide hipertansiyon 2 kişide cilt lezyonları saptanmıştır.

Tüm biyokimyasal tetkiklerde Benzen ile etkileşme görülmemiştir.

1 kişide protrombin zamanı 15 saniye ile yüksek (N: 12 saniye),

1 kişide KC fonksiyon testleri, Kolesterol, ve trigliserid yüksek bulunmuştur. (Hipertansiyonlu vaka)

Lökosit formülünde 4 kişide Eozinofil de artma (% 8, N: % 0-2) saptanmıştır.

Bilindiği üzere, çeşitli allerjiler ve barsak parazitleri nedeni ile kan'da eozinofil artışı olabilirse de, Kan'da YABANCI ORGANİK maddelerin olması da Eozinofil artışına sebep olabilmektedir. (Benzen gibi)

Kan tetkiklerinin normal düzeylerde olması Trombosit ve Eritrositlerin yeterli sayıda ve özellikte olması Kan'da eozinofil artışı gözlemimizi önemsiz kılmıştır.

6 aylık aralarla rutin kontrol muayenelerinin yapılması,

Özellikle yorgunluk, uykuya meyil, burun kanaması, baş dönmesi tarif eden hastaların, hastaneye daha önce sevkini sağlanması, Benzen'in kullanım koşulları, yan etkileri, harvalandırmanın önemi konusunda işveren ve işçilerin bilgilendirilmesini tavsiye edilmesi görüşlerine varılmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Ülkü BALBAN

Baştabib Yardımcısı

ÇEVRE VE İŞÇİ SAĞLIĞI

İŞ GÜVENLİĞİNDE EĞİTİMİN ÖNEMİ

Bilindiği üzere, tüm canlılar gibi insanlar da yaşadıkları ortam ile sıkı bir etkileşim içindedir.

Bu etkileşim, teknolojik ve endüstriyel gelişmeler sonucu ortaya çıkan çeşitli sorunlar nedeni ile çalışanların sağlık ve güvenliklerini olumsuz yönde değiştirmektedir.

Bu olumsuz etkileri en aza indirmek her medeni ülke için AMAÇ olmalıdır. Bu amacın adı "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği'dir"

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği bir "DEVLET - İŞÇİ - İŞVEREN - ÜNİVERSİTE" işbirliği ile yürütülecek hizmetler topluluğudur. Bu hizmetler içinde en etkili yol şüphesiz ki EĞİTİM'dir.

EĞİTİM; İşçi-İşverenin ortak katılımı ile gerçekleştirildiğinde, işkazaları ve meslek hastalıklarının azaltılmasında, iş başının tesisinde, üretim ve kalite artışında vazgeçilmez bir unsur olarak görülmektedir.

Çevre ve İŞÇİ SAĞLIĞI - İŞ GÜVENLİĞİ alanında yapılacak eğitim faaliyetlerinde genel olarak işlenmesinde yarar görülen konular şöyle sıralanabilir;

- Çevre ve insan ilişkileri
- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinin işçi-işveren açısından önemi
- İSG konusunda ülkeler arası mukayese
- İşçi Sağlığı mevzuatı ve yükümlülükler
- İşyeri ortam zararlıları (gaz, toz, ısı-ışık, nem, gürültü, titreşim, vb.)
- İşyeri hekimliği ve görevleri (Periyodik kontrol ve açılar)
- İşçi sağlığı kurulları ve işyeri sağlık hizmetleri
- Beslenme ve çalışma hayatı
- İşkazaları - nedenleri - önlemler
- Kişisel koruyucular ve önemi - temini - kullanımı
- İşyerlerine özel organizasyon ve eğitim.

Yukarıda kısaca özetlemeye çalıştığımız konularla ilgili karma ve işkolları düzeyinde ya-

Sabahattin DERTLİ
İşçi Sağlığı - İş Güvenliği
Uzmanı

pılacak (işletme-işbaşı) eğitimin çalışanlara ve çalıştırıcılara büyük yarar sağlayacağı kabul edilmektedir.

Zira, gerek diğer ülkelerde gerekse ülkemizde yapılan pek çok çalışma göstermiştir ki işçi değişmeden - işveren değişmeden - teknoloji ve işyeri değişmeden yapılan planlı eğitim çalışması sonucu, işkazaları ve meslek hastalıkları konusunda önemli gelişmeler gözlenmiş hatta işkazalarının önlenebilirliği kanıtlanmıştır.

Bu nedenle, gelişmiş ülkelerde, işkazaları ve meslek hastalıklarının azaltılması ve kontrol altına alınmasında işçi sağlığı eğitimcilerinin (usta - kalfa - teknik eleman yardımcı sağlık personeli ve hekim) yetişmesinde ders programlarının da geniş olarak yer verildiği görülmektedir.

Ülkemizde ise, gerek teknik elemanların gerekse sağlık elemanlarının işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadan çalışma hayatına itildikleri bilinmektedir.

İşçiler ise, günün şartlarına göre bulabildikleri işlerde çoğu zaman hiç bir ön eğitim almadan işe başlamakta yaptıkları işlerle ilgili risk konusunda hiç bir bilgileri olmaksızın çalışmalarına devam etmektedirler.

Bu nedenledir ki, sendikalar ve işverenlerce yapılacak eğitim programlarında, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili konulara verilen önemin devamı sağlanmalıdır.

Özellikle, işçi ve işverenin katılımıyla gerçekleştirilen eğitim çalışmalarının işkazalarını azaltmadaki başarısı ülkemizde de bazı işyerlerinde kanıtlanmıştır.

İşkazaları ve meslek hastalıklarının azaltılmasında eğitimin rolü düşünüldüğünde, işverenlerce, yürütülmekte olan işin yürümüş ve üretim artışına yönelik eğitim programlarında risklerle ilgili konulara da yer vermeleri sorunun çözümü konusunda önemli bir adım olacaktır.

Bu sayıdan itibaren başlayacak yazı dizimizde işkazaları ve meslek hastalıkları ile EĞİTİM, - ÖDÜL - DENETİM - YAPTIRIM - TEKNOLOJİ - MEVZUAT İLİŞKİLERİNE yer verilecektir.

31 TEMMUZ 1994

TÜRK-İŞ 42 YAŞINDA

BOZULAN TOPLUMSAL DENGELERİN, ULUSUMUZUN
İKTİSADEN GÜÇSÜZ DURUMDAKİ ÇOĞUNLUĞUNUN
YAŞAMA ŞARTLARINI DAHA DA AĞIRLAŞTIRAN
UYGULAMALAR İLE YENİDEN KURULMAYA
ÇALIŞILMASINI TÜRK-İŞ KABUL EDEMEZ.

TÜRK-İŞ'in bugün 42 yaşını doldurması nedeni ile Yönetim Kurulu'nca yayınlanan bildiride; Konfederasyonun kuruluşundan buyana toplumun tüm kesimlerini kucaklayacak politikalar ile temel insan hak ve özgürlüklerinin savunuculuğunu yaptığı, bugün uygulanan insan haklarına ve demokrasiye dayalı olmayan ekonomik politikaları kabul etmenin mümkün olmadığı belirtildi.

Yönetim Kurulu'nun 42. kuruluş yıldönümü nedeni ile yayınladığı bildiri şöyle:

"Bugün 31 Temmuz 1994... Konfederasyonumuzun 42 yaşını doldurduğu gün.

TÜRK-İŞ 42 yıllık yaşamı süresince; sadece hür sendikacılık, işçi hak ve özgürlükleri için değil, toplumun tüm kesimlerini kucaklayacak politikalar ile temel insan hak ve özgürlüklerinin savunuculuğunu yapmıştır.

Ülke sorunlarını işçi sorunlarından soyutlamayan Konfederasyonumuzun ülkenin bugünkü şartları içinde tüm çalışan kesimler için verdiği demokratik mücadele, ekonomik politikalarını sadece işçi, memur ve emekli gibi dar ve sabit gelirli kitleler üzerine kuranlara karşıdır. Bu TÜRK-İŞ'in temel görevidir.

Halkımız hala tüm kurum ve kurallarıyla ülkemizde tüm toplumsal kesimlerin özgürce yararlanabilecekleri demokratik hak ve özgürlüklere kavuşamamıştır. Ülkemizde halâ 12 Eylül döneminin hukuksal düzenleme ve uygulamaları etkilidir.

İşçiler, memurlar, işsizler, emekliler, dul ve yetimler, esnaf ve sanatkar ve köylüler, cumhuriyet döneminin en büyük eko-

nomik ve toplumsal bunalımlarından birini yaşamaktadır.

TÜRK-İŞ, ülkemizin ve halkımızın karşı karşıya bulunduğu sorunların çözümü konusunda üzerine düşen sorumlulukların daima bilincinde olmuştur ve olmaya devam edecektir.

TÜRK-İŞ; çoğulcu, özgürlükçü ve katılımcı parlamenter demokrasi,

Ülkemizin Misak-ı Milli sınırları içindeki üniter devlet yapısının bütünlüğü,

İnsan haklarına saygılı, laik ve sosyal hukuk devleti,

Çağdaş işçi-memur hakları ve sendikalar hak ve özgürlükleri temelinde, ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümüne elinden gelen katkıyı yapmaya hazırdır.

TÜRK-İŞ sorunların aşılabilmesi için yukarıdaki anlayışlar temelinde her türlü diyaloga ve birlikte çözüm arayışına olumlu yaklaşmaktadır.

"İnsan haklarına ve demokrasiye dayalı bir ekonomik sistem" benimsenen bir yaklaşımdır. Ancak bozulan toplumsal dengelerin, ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun yaşam şartlarını daha da ağırlaştıran uygulamalarla yeniden kurulmaya çalışılmasını TÜRK-İŞ kabul edemez.

Bütün sorunlara rağmen TÜRK-İŞ, 42 yıllık deneyimi sonucunda temsil ettiği kitlelerin doğasından kaynaklanan bir iyimserlikle ve öncelikle kendi özgücüne ve ülkemizin kaynaklarına güvenerek, geleceğe güvenle ve umutla bakmaktadır.

TÜRK-İŞ VE BAĞLI SENDİKALAR

TÜRK-İŞ

Genel Bşk.: BAYRAM MERAL
Bayındır Sokak No: 10 ANKARA
Tel: 433 31 25-26-27-28-29 Fax: 433 68 09 - 433 85 80

01	TARIM-İŞ Genel Bşk.: SABRİ ÖZDEŞ Necatibey Cad. 22 Tel: 231 78 56-57-58-59 Sıhhiye / ANKARA Fax: 229 85 92	14	DOK GEMİ-İŞ Genel Bşk.: NAZIM TUR Küçükpiyalı Paşa Mah. Kızılay Meydanı No. 24/26 Tel: 237 25 90 (5 Hat) Kasımpaşa / İSTANBUL Fax: 237 39 89
01	ORMAN-İŞ Genel Bşk.: SELAHATTİN GÜNGÖR Ataç Sok. Selam Ap. No. 1/5-10 Tel: 431 28 96 Yenışehir / ANKARA Fax: 434 12 67	15	TÜRKİYE YOL-İŞ Genel Bşk.: BAYRAM MERAL İstanbul Cad. No: 58 İskitler / ANKARA Tel: 342 22 40-51 Fax: 341 27 05
02	TÜRKİYE MADEN-İŞ Genel Bşk.: H. HÜSEYİN KAYABAŞI Strasbourg Cad. 7 / 3-4-5 Sıhhiye / ANKARA Tel: 231 73 55-56-57 Fax: 229 89 31	16	TES-İŞ Genel Bşk.: FARUK BARUT Meriç Sok. No: 23 Beştepe / ANKARA Tel: 212 65 10 (20 Hat) Fax: 212 65 52
02	GENEL MADEN-İŞ Genel Bşk.: ŞEMSİ DEMİZER Mithatpaşa Cad. Okul Sokak Tel: 251 32 04 ZONGULDAK Fax: 253 66 35	17	TEZKOOP-İŞ Genel Bşk.: AHMET TAMER Üçyıldız Cad. No: 29 Subayevleri - ANKARA Tel: 318 39 79-86 Fax: 318 39 88
03	PETROL-İŞ Genel Bşk.: ADNAN ÖZCAN Altunizade Mah. Kuşbakışı Sok. No. 25 Tel: 391 66 67 Üsküdar / İSTANBUL Fax: 391 66 78	17	TÜRK KOOP-İŞ Genel Bşk.: AHMET BALAMAN İzmir Cad. Fevzi Çakmak Sokak 15/11 Fax: 229 58 36 Tel: 230 08 55 - 229 44 80 Yenışehir / ANKARA
04	TEKGIDA-İŞ Genel Bşk.: ORHAN BALTA 4. Levent Konaklar Sokak Tel: 264 49 96-97-98 Levent / İSTANBUL Fax: 278 95 34	18	TÜMTİS Genel Bşk.: SABRİ TOPÇU İnkılap Caddesi No: 35/1 Akşaray/İSTANBUL Tel: 530 07 43 Fax: 588 26 20
05	ŞEKER-İŞ Genel Bşk.: HİKMET ALCAN Karanfil Sokak 59 Bakanlıklar / ANKARA Tel: 418 42 73-74 - 418 19 88 Fax: 425 92 58	19	DEMİRYOL-İŞ Genel Bşk.: ENVER TOÇOĞLU Necatibey Cad. Sezenler Sokak 5/4 Tel: 231 80 30-31 ANKARA Fax: 231 80 32
06	TEKSİF Genel Bşk.: ŞEVKET YILMAZ Ziya Gökalp Cad. Aydoğmuş Sokak No: 1 Kat: 5-6 Tel: 431 21 70-71-72-73 ANKARA Fax: 435 78 26	20	TÜRKİYE DENİZCİLER Genel Bşk.: TURAN UZUN Rıhtım Cad. Denizciler Sokak No: 7 Tel: 244 48 38 - 249 56 29 Tophane / İSTANBUL Fax: 244 52 21
07	DERİ-İŞ Genel Bşk.: YENER KAYA Gençtürk Cad. 17/3 Birlik İşhanı Fax: 528 62 07 Tel: 522 19 89 - 526 28 65 Akşaray / İSTANBUL	21	HAVA-İŞ Genel Bşk.: ATILAY AYÇİN İncirli Cad. Volkan Apt. 66/1 Fax: 571 90 51 Tel: 660 14 95 - 99 Bakırköy / İSTANBUL
08	AĞAÇ-İŞ Genel Bşk.: GÜRAL ERÇAKIR Necatibey Cad. No: 20/22-23 Fax: 231 52 19 Tel: 229 53 95 - 229 08 27 Sıhhiye / ANKARA	22	LİMAN-İŞ Genel Bşk.: HASAN BIBER Necatibey Cad. Sezenler Sokak 4/5 Tel: 231 74 18-19 Fax: 230 24 84 Sıhhiye / ANKARA
09	SELÜLOZ-İŞ Genel Bşk.: MİTHAT SARI Ankara Cad. İpek Apt. No: 87 Tel: 321 18 99 İZMİT Fax: 321 34 51	23	TÜRKİYE HABER-İŞ Genel Bşk.: CENGİZ TEKE Tuna Cad. 30/8 Fax: 434 57 04 Tel: 431 90 44-45 Sıhhiye / ANKARA
10	BASIN-İŞ Genel Bşk.: ALİ EKBER GÜVENÇ Hanımeli Sokak No: 26/6-7 Fax: 229 43 15 Tel: 230 29 08 - 229 85 65 Sıhhiye / ANKARA	24	SAGLIK-İŞ Genel Bşk.: MUSTAFA BAŞOĞLU Necatibey Cad. 23/9-10 Tel: 231 80 45 Fax: 230 23 96 Sıhhiye / ANKARA
11	BASİSEN Genel Bşk.: METİN TIRYAKIOĞLU İstiklâl Cad. 311 - Mısır Han Kat: 4 Oda: 15 Tel: 251 99 00 Galatasaray / İSTANBUL Fax: 252 38 35	25	TOLEYİS Genel Bşk.: CEMAL BAKINDI İnebey Mh. Küçük Langa Cd. No: 16/18 Kat. 1 Bilir İş Merkezi Tel: 530 73 82 - 585 52 07 Akşaray / İSTANBUL Fax: 530 72 99
11	BASS Genel Bşk.: TURGUT YILMAZ Sümer Sokak 29 Fax: 229 13 03 Tel: 230 13 71 - 230 20 28 Demirtepe / ANKARA	26	TÜRK HARB-İŞ Genel Bşk.: İZZET ÇETİN İnkılap Sokak 20 Fax: 417 13 64 Tel: 417 50 97-98-99 Kızılay / ANKARA
12	TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ Genel Bşk.: TAMER ERALAN Necatibey Cad. No: 20 Kat: 4 Fax: 231 89 36 Tel: 231 72 30 (5 Hat) Sıhhiye / ANKARA	27	TGS Genel Bşk.: ORHAN ERİNÇ Basın Sarayı Kat: 2 Fax: 511 48 17 Tel: 514 06 94-96 Çağaloğlu / İSTANBUL
12	KRİSTAL-İŞ Genel Bşk.: İBRAHİM EREN Kazancı Yokuşu, Ağacırağı Sokak No: 3 Daire: 10 Tel: 251 95 77 (3 Hat) 80090 Taksim / İST. Fax: 251 95 79	28	TÜRKİYE BELEDİYE-İŞ Genel Bşk.: FUAT ALAN Yeni Selim Paşa Sokak 62 Fax: 513 93 68 Tel: 513 82 54-55-56 Akşaray / İSTANBUL
13	TÜRK-METAL Genel Bşk.: MUSTAFA ÖZBEK Akıncılar Sokak No: 14 Tel: 231 79 40 (4 Hat) Maltepe / ANKARA Fax: 229 77 14		TÜRK-SEN Genel Bşk.: ÖNDER KONULOĞLU 7 A Şehit Mehmet R. Hüseyin Sokak Fax: (0392) 228 78 31 Tel: 227 24 44 Lefkoşe / KIBRIS